

**UUSI SÄÄTIÖLAINSÄÄDÄNTÖ JA SÄÄTIÖN TARKOITUS:
ERITYISKYSYMYKSIÄ SÄÄTIÖTESTAMENTTI JA SÄÄTIÖN
TARKOITUKSEN MUUTTAMINEN**

Lapin yliopisto
Maisteritutkielma
Mirkka Laaka 0381826
Oikeustieteiden tiedekunta
2018

Lapin yliopisto, oikeustieteiden tiedekunta

Työn nimi: UUSI SÄÄTIÖLAINSÄÄDÄNTÖ JA SÄÄTIÖN TARKOITUS:
ERITYISKYSYMYKSIÄ SÄÄTIÖTESTAMENTTI JA SÄÄTIÖN TARKOITUKSEN
MUUTTAMINEN

Tekijä: Mirkka Laaka

Opetuskokonaisuus ja oppiaine: Kauppa- ja varallisuus oikeus

Työn laji: Tutkielma Laudaturtyö Lisensiaatintyö Kirjallinen työ

Sivumäärä: 8 + 70

Vuosi: 2018

Tiivistelmä:

Säätiöoikeuden keskeinen elementti on säätiön tarkoitus, joka on säätiön toimintaa kantava voima. Tarkoitus on säätiön ydin ja säätiön toiminnan perusta. Tarkoitussykälä on ehdoton vaatimus säätiön säännöissä ja tarkoitus on mainittava myös säätiötestamentissa. Tarkoitus ilmentää säätiötoiminnalle ominaista pysyvyyttä ja se suojaa säätiön perustajan tahtoa. Uusi säätiölainsäädäntö antaa olosuhteiden muuttuessa uudenlaisia mahdollisuuksia muuan muassa muuttaa säätiön tarkoitusta, vaikka tarkoituksen luonne on pysyvä muuttumattomana.

Tutkielma käsittelee säätiölainsäädännön muutosta suhteessa kahteen erityiskysymykseen. Ensimmäkin tutkielmassa tarkastellaan säätiöoikeuden suhdetta jäämistöoikeuteen. Säätiötestamentti on toinen säätiölainsäädännön tuntemasta kahdesta perustamistavasta. Säätiötestamentti synnyttää liittyviä säätiöoikeuden ja jäämistöoikeuden välillä. Näitä ovat esimerkiksi säätiön tarkoitus, peruspääoma, testamentin toimeenpanija ja säätiön säännöt. Uusi lainsäädäntö ratkaisee kuitenkin vain osan vanhan järjestelmän ongelmista. Jäämistöoikeuden tarkastelussa kiinnitetään huomiota lainvoimaiseen käräjäoikeustuomioon, jossa on moitittu testamentin muotovaatimusta.

Toisena erityiskysymyksenä tarkastellaan säätiön tarkoituksen muuttamista. Jos säätiön tarkoitusta ollaan muuttamassa, on sille asetettu lainsäädännössä erityisiä kriteerejä. Vuonna 2015 muuttuneen säätiölainsäädännön myötä lainkohta säätiön tarkoituksen muuttamisesta on saanut uutta sisältöä. Lainmuutoksen yhteydessä lakiin on kirjattu velvollisuus muuttaa säätiön tarkoitusta, jos säätiön toiminta vaikeutuu olennaisesti, muuttuu mahdottomaksi tai lainvastaiseksi olosuhdemuutoksien takia. Tutkielmassa on kiinnitetty erityistä huomiota erään puolueen tukisäätiöön sekä kyseisen tukisäätiön johdon lakiin perustuvaan velvollisuuteen muuttaa säätiön tarkoitusta puolueessa tapahtuneiden olosuhdemuutoksien takia. Ongelma on ajankohtainen, eikä voimassa oleva oikeusjärjestys anna selkeää ratkaisua tilanteeseen.

Velvollisuus muuttaa säätiön tarkoitusta ja säätiön tarkoitukselle ominainen muuttumattomuus synnyttävät oikeudellisen jännitteen. Uusi säätiölainsäädäntö antaa perustajalle oikeuden varautua olosuhdemuutoksiin sallimalla laista poikkeavia sääntömääräyksiä säätiön tarkoituksen muuttamisesta. Olosuhdemuutoksiin perustuvan oikeudellisen ongelman hahmottaminen ennakoiden ei välttämättä ole helppoa ottaen huomioon, että säätiön tarkoitus on toimia kymmenien tai jopa satojen vuosien ajan. Myös säätiötestamentissa tulisi osata varautua olosuhdemuutoksiin.

Avainsanat: säätiön tarkoitus, säätiötestamentti, toimeenpanija, säätiön säännöt, uusi säätiölaki, säätiön perustaminen, säätiöoikeuden oikeusperiaatteet, säätiön tarkoituksen muuttaminen

Muita tietoja:

Suostun tutkielman luovuttamiseen Rovaniemen hovioikeuden käyttöön X

Suostun tutkielman luovuttamiseen kirjastossa käytettäväksi X

Suostun tutkielman luovuttamiseen Lapin maakuntakirjastossa käytettäväksi X

SISÄLLYS.....	i
LYHENTEET.....	iii
LÄHTEET.....	iv
1. JOHDANTO.....	1
1.1 Tutkimuksen tausta.....	1
1.2 Metodi.....	2
1.3 Rakenne.....	3
2. SÄÄTIÖOIKEUDESTA.....	4
2.1 Säätiöt ja niiden lainsäädännöllinen perusta.....	4
2.1.1 Oikeusvertailu.....	7
2.2 Tarkoitus säätiötä kantavana voimavarana.....	9
2.2.1 Tarkoituksen vertailukohteet.....	11
2.3 Säätiön perustaminen.....	12
2.3.1 Perustamiskirja.....	13
2.4 Säätiön toiminnan päättymisen.....	14
2.4.1 Säätiön lakkauttaminen.....	15
2.5 Säätiöoikeuden keskeiset periaatteet.....	16
2.5.1 Säätiölain soveltamisala.....	18
2.5.2 Toiminnan tarkoitus, toimintamuodot, oikeushenkilöllisyys ja rajoitettu vastuu.....	18
2.5.3 Peruspääoma.....	19
2.5.4 Johdon tehtävät.....	20
2.5.4.1 Erityinen luottamusasema ja siihen perustuva vastuu.....	21
2.5.4.2 Hallituksen jäsenen erottaminen.....	23
2.5.5 Varainhoito, sijoitustoiminta ja liiketoiminta.....	24
2.5.6 Lähipiiri sekä tuki- ja sukusäätiöt.....	25
3. TESTAMENTTIIN PERUSTUVA SÄÄTIÖ.....	27
3.1 Säätiötestamentti.....	27
3.2 Testamenttisäätiön perustaminen.....	27
3.3 Säätiötestamentin muotovaatimukset.....	29
3.3.1 Testamentin muotovirhe.....	30
3.4 Säätiötestamentin liittymä perintö- ja testamenttioikeuteen.....	32

3.4.1	Perintökaaren muut oikeusvaikutukset testamenttisäätiöön.....	33
3.4.2	Perintökaaren ja säätiölain suhde.....	34
3.5	Testamentin toimeenpanijasta.....	35
3.5.1	Säätiölaissa säädetyt toimeenpanijan tehtävät.....	36
3.5.2	Toimeenpanijan toimenkuva jäämistöoikeudessa.....	38
3.6	Säätiön säännöt.....	39
3.6.1	Säätiön sääntöjen laatiminen.....	40
3.6.2	Säätiön sääntöjen muuttaminen.....	41
3.6.3	Säätiön tarkoituksen muuttaminen.....	42
3.7	Säätiötestamentin laatiminen olosuhdemuutokset huomioiden.....	43
4.	SÄÄTIÖN TARKOITUKSEN MUUTTAMINEN.....	47
4.1	Tapaustutkimus perussuomalaisten tukisäätiöstä.....	47
4.1.1	Perussuomalaisten vallanvaihto ja perussuomalaisten tukisäätiön tarkoitus.....	47
4.2	Tarkoituksen muuttaminen.....	49
4.2.1	Johdon velvollisuus muuttaa säätiön tarkoitusta.....	49
4.2.2	Olennaisuuden ja epätarkoituksenmukaisuuden vaatimus.....	51
4.2.3	Alkuperäiseen tarkoitukseen liittyvä uusi tarkoitus.....	52
4.2.4	Perustajan oikeus määrätä tarkoituksen muuttamisen edellytyksistä.....	53
4.3	Muita huomioita perussuomalaisten tukisäätiön säännöistä.....	55
4.4	Tarkoituksen muuttaminen säätiölainsäädännön oikeusperiaatteiden valossa.....	56
4.5	Yhteenveto tukisäätiön tarkoituksen muuttamisesta.....	58
5.	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	66

LYHENTEET

Ara	Asumisen rahoittamis- ja kehittämiskeskus
EIT	Euroopan ihmisoikeustuomioistuin
EU	Euroopan unioni
EY	Euroopan yhteisö(t)
HE	hallituksen esitys
HaO	hallinto-oikeus
HO	hovioikeus
KHO	korkein hallinto-oikeus
KKO	korkein oikeus
KäO	käräjäoikeus
Mom.	momentti
OM	oikeusministeriön mietintö
OYL	osakeyhtiölaki
PK	perintökaari
PRH	Patentti- ja rekisterihallitus
RAY	Raha-automaattiyhdistys
RL	rikoslaki
Rp	rekisteröity puolue
SMP	Suomen Maaseudun Puolue
Sr	rekisteröity säätiö
SäätiöL	säätiölaki
TVL	tuloverolaki
Vp	valtiopäivät
VTV	Valtiontalouden tarkastusvirasto

LÄHTEET

Aarnio, Aulis & Kangas, Urpo: Suomen jäämistöoikeus. 1, Perintöoikeus. 5. uud. laitos painos. Talentum. Helsinki 2016.

Aarnio, Aulis & Kangas, Urpo: Suomen jäämistöoikeus. 2, Testamenttioikeus. 5. uud. p. painos. Talentum Media: Lakimiesliiton kustannus. Helsinki 2015.

Ahokas, Iina: Uuden säätiölain vaikutus säätiöiden tilintarkastukseen. Itä-Suomen yliopisto, 2017.

Aro, Pirkko-Liisa: Säätiön lakkauttamisen edellytykset : Defensor legis -lehdessä vuonna 1970 julk. artikkelisarja. Helsinki 1970.

Aro, Pirkko-Liisa: Säätiön tarkoituksesta ja sen toteuttamisen takeista, WSOY 1971.

Hannula, Antti; Kilpinen, Kai & Lakari, Torsti: Säätiö : käytännön käsikirja. [2. uud. p.] painos. Talentum Pro. Helsinki 2015.

Isoz, Henning. Stiftelselagen: En Kommentar. Stockholm: Norstedts juridik, 1997.

Jauhiainen, Jyrki; Kaisanlahti, Timo & Kela, Oili: Säätiölaki. Kauppakamari. Helsinki 2017.

Karhu, Juha & Tolonen, Hannu: Periaatteiden merkitys ja systematisointi. Teoksessa Viljanen, Mika – Tuomisto, Jarmo – Tolonen, Juha – Tammi-Salminen, Eva – Saarnilehto, Ari – Kartio, Leena – Karhu, Juha – Hemmo, Mika – Annola, Vesa (toim.). Varrallisuus-oikeus (online-teos). Oikeuden perusteokset. Sanoma Pro; Talentum Media . Helsinki; Helsinki 2012.

Kilpinen, Kai; Perälä, Johanna; Perälä, Samuli & Viertola, Juha: Säätiön toiminta ja talous : säätiölaki käytännössä. ST-Akatemia. Helsinki 2015.

Kokko, Marjut: Säätiön perustaminen testamentilla. Helsingin yliopisto. Helsinki 1995.

Mikkola, Tuulikki: Dynaaminen testamentti osana kansainvälisen perittävän jäämistösuunnittelua. Defensor legis: Suomen asianajajaliiton äänenkannattaja. 95. N:o 6. 2014, s. 868-880.

Mikkola, Tuulikki: Perittävän tekemät lahjoitukset ja niihin liitetyt määräykset: määräämisvallan rajoista ja mahdollisuuksista. Defensor legis: Suomen asianajajaliiton äänenkannattaja. 94. N:o 3. 2013, s. 312-325.

Mikkola, Tuulikki: Trust: oikeusvertaileva tutkimus. Kansainvälisen talousoikeuden instituutti. Helsinki 2003.

Mikkola, Tuulikki: Yhteisomistus. Alma Talent. Helsinki 2017.

Myrsky, Matti: Yhdistysten ja säätiöiden verotus. Lakimiesliiton kustannus. Helsinki 2014.

Pettit, Philip Henry: Equity and the law of trusts. Twelfth edition (online-teos). Oxford University Press. Oxford, U.K. 2012.

Pykäläinen-Syrjänen, Ritva: Säätiön tehokkuus: corporate governance-säännösten vaikutuksesta säätiön tarkoituksen tehokkaaseen toteuttamiseen, WSOYpro. 2007,

Utriainen, Terttu: Luottamusaseman väärinkäyttö asianajajarikoksena. Teoksessa Suomen Asianajajaliitto. Asianajajan työkentältä = Från advokatens arbetsfält. Suomen asianajajaliitto. Helsinki 1994.

Verkkolähteet – kaikki verkkolähteet olleet saatavilla 28.2.2018

Helsingin sanomat: Junkkari, M. Oliko Timo Soini Juudas? Näin historiallisten tapahtumien vyöry eteni kulisseissa – ja tämän tuomion suomalaiset antavat Soinin toiminnasta. [Online] [18.6.2017]. Saatavilla:

<https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000005258133.html>

Helsingin sanomat: Luukka, T. & Teittinen, P. Perussuomalaisten tukisäätiön puheenjohtaja Vistbacka: ”Meillä on hyvin heikot mahdollisuudet lähteä tukemaan uutta ryhmää”. [Online] [13.6]. Saatavilla: <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000005253255.html>

Helsingin sanomat: Pietiläinen, T. & Vartiainen, N. Törkeitä veropetoksia, törkeitä pahoinpitelyjä ja törkeitä rattijuopumuksia – HS selvitti kuntapäätäjien rikostuomiot, kta-so millaisiin rötöksiin kotikunnassasi on syyllitytty. [Online] [24.9.2017]. Saatavilla: <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000005379009.html>

Kauppalehti: Juvonen, A. Tällainen on Perussuomalaisten Tukisäätiö – he käyttävät valtaa. [Online] [14.6.2017]. Saatavilla:

<https://www.kauppalehti.fi/uutiset/tallinen-on-perussuomalaisten-tukisaatio---he-kayttavat-valtaa/5jrFVTud>

Kauppalehti: Mustonen, A. SMP-veteraani Raimo Vistbacka on todistanut nousut ja laskut. [Online] [7.5.2017] Saatavilla: <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/smp-veteraani-raimo-vistbacka-on-todistanut-nousut-ja-laskut/EpbGyvNF>

Käräjäoikeudet: Perintöasiat. Saatavilla:

<https://oikeus.fi/tuomioistuimet/karajaoikeudet/fi/index/hakemusasiat/perintoasiat.html>

Me-säätiön säännöt. Saatavilla: <http://www.mesaatio.fi/me-saation-saannot/>

Miina Sillanpään säätiön säännöt. Saatavilla: <https://www.miinasillanpaa.fi/wp-content/uploads/2017/08/Miina-Sillanpaan-Saation-saannot-2017.pdf>

Nuorisosäätiön säännöt. Saatavilla:

https://www.nuorisosaatio.fi/nuorisosaatio/tietoa_saatiosta/saation_saannot

Patentti- ja rekisterihallitus: Ennakkotarkastus. Saatavilla:

<https://www.prh.fi/fi/saatiorekisteri/ennakkotarkastus.html>

Patentti- ja rekisterihallitus: Sääntöjen muuttaminen. Saatavilla:

<https://www.prh.fi/fi/saatiorekisteri/muutokset/saantojenmuuttaminen.html>

Patentti- ja rekisterihallitus: Valvonta. Saatavilla:
<https://www.prh.fi/fi/saatiorekisteri/valvonta.html>

Perussuomalaisten tukisäätiön säädekirja. Saatavilla: <https://virre.prh.fi>

Perussuomalaisten tukisäätiön säännöt. Saatavilla: <https://virre.prh.fi>

Perussuomalaisten Tukisäätiö. Saatavilla:
<https://www.perussuomalaiset.fi/yhteystiedot/perussuomalaisten-tukisaatio/>

PRH:n asiakastiedote: Säätiörekisteristä 26.5.2016 poistetut säätiöt
Saatavilla: https://www.prh.fi/fi/asiakastiedotteet/2016/P_8734.html

PRH:n uutiset: Riihi säätiön lakkauttaminen hovioikeudessa. Saatavilla:
https://www.prh.fi/fi/uutislistaus/2012/P_668.html

Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta (2015): Säätiön hyvä hallinto.
Saatavilla: http://www.saatiopalvelu.fi/media/srnk_saatioiden-hyva-hallinto_screen.pdf

Suomen Kulttuurirahaston säännöt. Saatavilla:
<https://skr.fi/sites/default/files/Säätiön%20säännöt.pdf>

Säätiöt: Perustaminen ja rekisteröinti. Saatavilla:
https://www.prh.fi/fi/saatiorekisteri/perustaminen_ja_rekisterointi.html

YLE: Hänninen, Jyri. Ara: Nuorisäätiö rikkonut ”merkittävällä tavalla” lakia. [Online]
[30.6.2017]. Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-9696627>

YLE: Ikävalko, Kari. Halla-ahon ja Soinin nokittelu kiihtyy – jälleen uusia poliitikkoja loikannut perussuomalaisista sinisiin. [Online] [17.10.2017] Saatavilla:
<https://yle.fi/uutiset/3-9887743>

YLE: Kaakinen, Elina. Raimo Vistbacka jättää auki jatkonsa puolueessa, mutta jatkaa tukisäätiössä – ”Säätiön säännöt eivät edellytä sitoutumista perussuomalaisiin”. [Online]
[24.11.2017]. Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-9946690>

YLE: Lindqvist, O. Ylen kannatusmittaus: Perussuomalaisten kannatus pyrähti nousuun – SDP:n ja keskustan kurimus jatkuu. [Online] [7.9.2017] Saatavilla:
<https://yle.fi/uutiset/3-9818447>

YLE: STT. Raimo Vistbacka hakee sinisten jäsenyyttä. [Online] [13.12.] Saatavilla:
<https://yle.fi/uutiset/3-9974437>

YLE: Sundqvist, V. Perussuomalaisten pyykinpesu etenee – Vistbacka saa jatkaa puolueessa. [Online] [4.10.2017]. Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-9865551>

YLE: Virtanen, J. & Tikkala, H. Laura Huhtasaari valittiin perussuomalaisten presidenttiehdokkaaksi. [Online] [23.9.2017] Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-9848198>

Lait

Eläkesäätiölaki 1774/1995
Hallintolainkäyttölaki 586/1996
Hallintolaki 434/2003
Kirjanpitolaki 1336/1997
Kotikuntalaki 201/1994
Laki edunvalvontavaltuutuksesta 648/2007
Laki Patentti- ja rekisterihallituksesta 578/2013
Osakeyhtiölaki 624/2006
Osuuskuntalaki 421/2013
Perintökaari 40/1965
Puoluelaki 10/1969
Rikoslaki 39/1889
Säätiölaki 487/2015
Säätiölaki 109/1930
Tilintarkastuslaki 1141/2015
Tulooverolaki 1535/1992
Yhdistyslaki 503/1989
Yritys- ja yhteisötietolaki 244/2001

Virallislähteet

Säätiölainsäädännön kehittäminen. Arviomuistio (OM, Mietintöjä ja lausuntoja 52/2010)

Säätiölainsäädännön uudistaminen. Selvitys kansainvälisestä säätiöoikeudesta (OM, Selvityksiä ja ohjeita 48/2012).

Uusi säätiölaki. Säätiölain uudistamistyöryhmän mietintö (OM, Mietintöjä ja lausuntoja 23/2013).

HE 166/2014 vp hallituksen esitys säätiölaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

HE 6/2010 vp hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi puoluelain, ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain ja rahankeräyslain muuttamisesta

HE 109/2005 vp hallituksen esitys Eduskunnalle uudeksi osakeyhtiölainsäädännöksi

HE 66/1988 vp hallituksen esitys Eduskunnalle rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen käsittäväksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi

Oikeustapaukset

Korkein oikeus

KKO 2016:39
KKO 1939 I 33
KKO 1958-II-44

Hovioikeus

HELSINGIN HO 31.10.2012 S 10/2929
TURUN HO 25.8.1992 S 91/1431
VAASAN HO 15.8.1996 S 95/803

Käräjäoikeus

HELSINGIN KäO 28.4.2017 L 14/50696
VARSINAIS-SUOMEN KäO 18.8.2017 H 16/11593

Korkein hallinto-oikeus

KHO 1970-I-2

Hallinto-oikeus

TURUN HaO 25.10.2013 13/0679/3

1. JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen tausta

Uusi säätiölaki on tullut voimaan vuoden 2015 lopussa. Uudistuksen myötä vanha 1930-luvulta lähtien voimassa ollut säätiölaki on kumottu. Lainmuutoksen vaikutuksia voidaan pyrkiä ennakkollisesti selvittämään kysymällä, tulevatko tuomioistuinten antamissa ratkaisuisa viittaukset muuttuneeseen säätiölakiin lisääntymään. Toinen tutkimuskysymys ennakoivan oikeuden näkökulmasta on olosuhdemuutoksiin varautuminen. Säätiön tarkoituksen luonne on pääsääntöisesti pysyvä muuttumattomana ellei säätiön sääntöihin ole perustamisvaiheessa sisällytetty muuta määräystä. Toimintaympäristön dynaamisuuden ja säätiön toiminnan tarkoituksen muuttumattomuuden yhteensovittaminen ei välttämättä ole helppoa, etenkin jos säätiön tarkoitus on toimia satoja vuosia. Toimintaympäristön mahdollisia olosuhdemuutoksia tulisi tunnistaa säätiön perustamisvaiheessa ja niihin varautumisen tulisi tapahtua sääntökirjauksin.

Tutkielmassa tarkastellaan uuden oikeustilan näkökulmasta kahta erityiskysymystä, joista ensimmäinen liittyy testamentilla perustettavaan säätiöön. Testamentti- ja säätiöoikeuden yhdessä muodostama vanha järjestelmä kaipaa yhä tietyin kohdin uudistamista, joihin lainmuutos ei ole tuonut ratkaisua. Tästä syystä tutkielman ensimmäisenä erityiskysymyksenä on testamentilla perustettava säätiö. Kysymystä tarkastellaan testaattorin tahdon ja oikeudenmukaisuuden toteutumisen näkökulmasta testamentin muotovirhettä koskevassa lainvoimaisessa alioikeustapauksessa. Tapausanalyysissä tarkastelun kohteena on puolestaan säädekirjalla eli perustamiskirjalla jo perustetun tukisäätiön tarkoitus ja sen muuttaminen. Muuttunut säätiölainsäädäntö tarjoaa uudenlaisia keinoja poiketa säätiön tarkoituksen pysyvyydestä, mutta uudet oikeuskeinot eivät koske yhdenvertaisesti kaikkia säätiöitä.

Perustettiinpa säätiö testamentilla tai perustamiskirjalla on säätiöllä oltava tarkoitus, joka kantaa säätiötä sen toiminnan eri vaiheissa. Säätiön tarkoitus on perustajan antama määräys, jota oikeusjärjestys suojaa. Mikäli säätiön tarkoitusta halutaan muuttaa säätiön toiminnan aikana, on sille asetettu lainsäädännössä erityisiä vaatimuksia. Tarkoituksen muuttamisen erityisillä lakiin kirjatuilla edellytyksillä halutaan toisaalta vahvistaa säätiön tarkoituksen muuttumattomuutta, mutta samalla lakiin kirjattu velvollisuus muuttaa säätiön tarkoitusta murtaa tarkoituksen luonteelle ominaista pysyvyyttä. Säätiön tarkoituksen muuttaminen ja säätiön tarkoituksen muuttumattomuus synnyttävät toistensa vastavoimina oikeudellisen jännitteen.

Testamentin suhteen voi puolestaan tapahtua odottamattomia käännteitä, kuten testamentti peruutetaan tai testamentti jätetään ilmoittamatta. Näin ollen jäämistöoikeudellinen ulottuvuus luo tiettyjä epävarmuustekijöitä säätiön perustamisessa. Testamenttioikeus ja säätiöoikeus yhdessä luovat mahdollisuuksia varautua epävarmuustekijöihin esimerkiksi sisällyttämällä tiettyjä määräyksiä testamenttiin. Testamentin tekijä voi määrätä luotettavan tahon testamenttinsa toimeenpanijaksi sekä liittää testamenttiin säätiön säännöt ja pyrkiä näillä oikeuskeinoilla varmistamaan, että säätiö perustetaan. Testamentissa ja säätiön säännöissä tulisi huomioida olosuhteiden dynaamisuus, sillä ajan myötä toimintaympäristössä voi tapahtua muutoksia.

Lopun yhteenvedossa käsitellään säätiöoikeuden suhdetta jäämistöoikeuteen ja erityisesti testamenttioikeuteen, säätiön perustamista ja siihen liittyviä riskejä, säätiöoikeuden periaatteiden painoarvoa ja muuttuneen lainsäädännön synnyttämää oikeustilaa. Johtopäätöksissä keskitytään uuden oikeustilan arvioimiseen etenkin säätiön tarkoituksen muuttamisen näkökulmasta. Tätä erityiskysymystä käsitellään laajemmin myös tutkielman oikeustapausanalyysin yhteenvedossa. Lisäksi pohditaan, onko oikeusjärjestyksen takaama suoja säätiön perustajan, testamentin tekijän ja perittävän kannalta todella oikeudenmukainen ja riittävä vai tulisiko sääntelyä tarkistaa.

1.2 Metodi

Tämä kahteen säätiöoikeuden erityiskysymykseen keskittyvä tutkielma on oikeusdogmaattinen eli se perustuu lainopilliseen metodiin. Lainopillinen metodi tarkastelee voimassa olevaa oikeutta, joka rakentuu lainsäädännöstä ja oikeuskäytännöstä. Olennaista on voimassa olevan oikeuden selvittäminen. Säätiölainsäädännön uudistuksessa oikeustilaan on tullut muutos, mikä antaa tilaisuuden tarkastella, korjaako uusi laki vanhan lainsäädännön puutteet. Tässä suhteessa on syytä huomioida, että uuteen säätiölakiin perustuvaa tutkimusta¹ on syntynyt vähän, eikä oikeuskäytäntökään ole runsain mitoin.² Tämä antaa mahdollisuuden käyttää tutkielman aineistona ajankohtaisia journalistisia lähteitä ja esittää arvioita tulevasta oikeuskäytännöstä. Uuden oikeustilan tarkastelussa keskitytään säätiön tarkoituksen muuttamiseen.

Merkittävimmät lainopilliset lähteet ovat uuden säätiölain (487/2015) lisäksi perintökaaren (40/1965) säännökset. Tutkielmassa käsitellään pääasiassa uutta säätiölakia. Vanhan säätiölain esiintyessä, siitä on erikseen maininta tekstissä. Hallituksen esitys (166/2014) eduskunnalle säätiölain ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi on myös heikosti velvoittavana lähteenä

---

¹ Ks. esim. Ahokas, Uuden säätiölain vaikutus säätiöiden tilintarkastukseen, 2017.

² Ks. Pykäläinen-Syrjänen, 2007, s. 88. [S]äätiöitä koskevaa kansallista ja EY-oikeudellista tai EIT:n oikeuskäytäntöä on suhteellisen vähän.

keskeinen, koska se ilmentää lainsäätäjän tarkoitusta. Keskeisiä ovat myös tutkielman lähteinä hyödynnetyt digitaaliset verkkoaineistot ja journalistiset sisällöt, jotka vahvistavat tutkielman aiheen ajankohtaisuutta sekä yhteiskunnallista merkitystä.

1.3 Rakenne

Tutkielmassa on johdannon ja johtopäätöksiä ohella kolme päälukua, joista ensimmäinen tarkastelee säätiöoikeutta. Luvussa käsitellään säätiöiden lainsäädännöllistä perustaa, säätiön tarkoitusta, säätiön perustamista ja säätiön toiminnan päättymistä. Säätiön toimintaa ohjaa ennen kaikkea perustajan määräämä tarkoitus. Sen tavoitteena on antaa oikea suunta kaikessa säätiön toiminnassa. Tarkoitus on säätiöoikeuden ydinperiaate, joka ilmentää säätiön luonteelle ominaista pitkäikäisyyttä. Oikeusperiaatteiden merkitystä on korostettu lainmuutoksen myötä ja ne ovat keskeisiä säätiöitä koskevissa oikeustapauksissa. Pääluku säätiöoikeudesta pohjustaa voimassa olevaa oikeustilaa ja periaatteiden merkitystä säätiöiden oikeustapauksien arvioinnissa. Lisäksi luku pohjustaa säätiötoiminnassa ennakoitavia sääntömääräyksiä.

Pääluku testamenttiin perustuvasta säätiöstä käsittelee säätiöoikeuden liittymää jäämistöoikeuteen. Oikeus periä luo epävarmuutta testaattorin viimeisen tahdon toteutumiselle, sillä lakimääräinen perimysoikeus on tietyssä määrin vahvempi kuin perittävän tahto testamentata jäämistönsä haluamallaan tavalla. Säätiötestamentti on laadittava huolella sen ankarina pidettyjä muotomääräyksiä noudattaen ja säätiöoikeus edellyttää, että testamentissa määrätään säätiön tarkoitus ja peruspääoma. Testamentti on oikeustoimena kuolemanvarainen, eikä perustaja itse ole huolehtimassa säätiön perustamisesta. Ehdottomien edellytyksien lisäksi säätiöoikeus antaa mahdollisuuden määrätä toimeenpanijasta ja liittää säätiön säännöt testamenttiin. Luvussa käsitellään toimeenpanijan lakiin perustuvia tehtäviä ja säätiön sääntömääräyksiä.

Lopuksi tarkastellaan analyttisesti muuttuneen lainsäädännön silmin erästä hypoteettista oikeustapausta säätiön tarkoituksen muuttamisesta. Lainkohta säätiön tarkoituksen muuttamisesta on muuttunut sisällöllisesti ja uuteen lakiin perustuva oikeustila luo tässä suhteessa uusia mahdollisuuksia vaikuttaa säätiön toiminnan tarkoitukseen. Uudistunut pykälä säätiön tarkoituksen muuttamisesta on keskeinen oikeustilan muutoksen analysoimisessa. Havainnot tositapahtumiin perustuvista säätiön olosuhteissa tapahtuneista muutoksista eivät oikeuta tekemään johtopäätöksiä minkälaisiin ratkaisuihin säätiön johto tulee tulevaisuudessa mahdollisesti päättämään, joten tapahtumien arvioidut seuraukset perustuvat olettimiin. Yhteenvedossa pohditaan antaako lainmuutos ratkaisun esitetyn oikeustapauksen ongelmaan.

2. SÄÄTIÖOIKEUDESTA

2.1 Säätiöt ja niiden lainsäädännöllinen perusta

Säätiöiden avulla voidaan vaikuttaa itselleen elämässä merkityksellisiin asioihin. Yksinkertaisimmillaan säätiö tarkoittaa erillisvarallisuutta hyödyllisen tarkoituksen toteuttamiseksi, joka on säätiön tärkein tehtävä. Säätiön toiminnan tarkoituksen voi määrätä säätiön perustaja tai muu tähän oikeutettu taho. Säätiötoiminnalle on luonteenomaista pysyvyys sekä perustajan tahdon suojaaminen, mikä ilmenee esimerkiksi säätiötä lakkautettaessa. Säätiö voidaan lakkauttaa, kun säätiö ei voi enää toteuttaa sille asetettua tarkoitusta.³

Ohjeet säätiötoimintaan löytyvät voimassa olevasta lainsäädännöstä, säätiön perustamiskirjasta sekä säätiön säännöistä. Patenti- ja rekisterihallitus (PRH) toimii säätiöiden valvontaviranomaisena ja sen tehtävänä on valvoa, että säätiöt noudattavat toiminnassaan säätiölakia sekä säätiön sääntöjä. PRH:n säätiövalvonta jakautuu kolmeen osaan; rekisteröinnin yhteydessä toteutuvaan perustamisvaiheen valvontaan; säännölliseen valvontaan; ja yksittäistapauksia koskevaan valvontaan.⁴ PRH:n hoitama valvonta on lähinnä säätiöihin kohdistuvaa jälkikäteistä laillisuusvalvontaa. Jos PRH huomaa, että säätiön toiminnassa ei ole noudatettu säätiön sääntöjä tai säätiölakia, niin se voi ryhtyä säätiöön kohdistuviin valvontatoimiin.⁵

Uusi säätiölaki on tullut voimaan 1. joulukuuta 2015. Uudella lailla on haluttu lisätä säätiötoiminnan läpinäkyvyyttä ja avoimuutta, helpottaa hallinnollista taakkaa sekä tehostaa perusteettomien lähipiirietujen estämistä.⁶ Lainmuutoksella on haluttu myös selventää jatkuvarahoitteisten ja toiminnallisten säätiöiden asemaa sekä korostaa säätiöiden yleishyödyllistä tarkoitusta.⁷ Keskeiset muutokset säätiölainsäädännön uudistuksessa liittyvät säätiön sääntöjen muuttamiseen, jotka koskevat nimenomaisesti säätiön toiminnan tarkoitusta. Lisäksi yleisten säätiöoikeuden oikeusperiaatteiden merkitystä on haluttu korostaa lainmuutoksen myötä.

Säätiöoikeuden periaatteiden korostamisen lisäksi säätiölain muutoksella on ollut muitakin vaikutuksia. Lähtökohtaisesti säätiölain uudistamistyöryhmän tavoitteena on ollut vahvistaa kansalaisyhteiskuntaa siten, että säätiöiden toiminta on mahdollisimman tehokasta, joustavaa sekä ennakoitavaa.⁸ Säätiön perustajille on lainmuutoksen myötä tarjolla uusia keinoja säätiön

---

³ Hannula ym. 2015, s. 15.

⁴ HE 166/2014 vp s. 17.

⁵ www.prh.fi Valvonta.

⁶ HE/166/2014 vp. s 1.

⁷ www.prh.fi, Uuden säätiölain soveltaminen.

⁸ OM 23/2013.

hallinnon ja valvonnan järjestämiseen. Säätiön perustaja voi määritellä säätiön säännöissä lakia täydentävistä valvonta- ja oikeussuojakeinoista sekä poiketa osittain lain rajoituksista.

Uuden säätiölain rakennetta ja kirjoitustapaa on selkeytetty verrattuna kumottuun säätiölakiin (109/1930). Uusi laki on jaettu kuuteen eri otsikoituun osaan ja 15 eri väliotsikoituun lukuun, joiden lisäksi myös yksittäiset pykälät on otsikoitu. Lain vaatimien sääntövaatimusten lisäksi uudessa säätiölaissa yksityiskohtaisesti muotoillut tahdonvaltaiset säännökset ovat moninkertaistuneet aikaisempaan verrattuna. Tahdonvaltaisilla säännöillä tarkoitetaan ”*jollei perustamiskirjassa tai säännöissä toisin määrätä*” -muotoisia ilmaisuja, joilla on haluttu lisätä säätiöiden toimintavapautta. Säätiölaissa on tahdonvaltaisia säännöksiä muun muassa toimitusjohtajasta ja hallintoneuvostosta, jotka voidaan ottaa vapaaehtoisina toimieliminä mukaan säätiötoimintaan. Säätiö voi edelleen pitää tai muodostaa uuden työsuhteen asiamieheen, mutta toimitusjohtaja ei ole työsuhteessa säätiöön. HE:n (166/2014) mukaan lain rakennetta ja sisältöä on selkeytetty hallinnon helpottamiseksi ja hallintopalveluiden saatavuuden parantamiseksi.

Lainmuutosta valmisteltaessa on Suomessa rekisteröityjä säätiöitä ollut HE:n (166/2014) mukaan 31.3.2014 yhteensä 2 838.⁹ Lainmuutoksen jälkeen PRH:n asiakastiedotteen mukaan säätiörekisterissä on yhteensä 2 724 säätiötä, koska 26.5.2016 rekisteristä on poistettu 106 säätiötä.¹⁰ Vertailuna nykyiseen lukumäärään, niin vuonna 1994 suurin säätiörekisterin luku on ollut 3072. Lukema on sisältänyt lakkautetut säätiöt, eläkesäätiöiksi muutetut säätiöt sekä nimensä muuttaneet säätiöt. Kaiken kaikkiaan itsenäisiä rekisteröityjä säätiöitä on tuolloin ollut noin 2300.¹¹ Vuonna 1970 säätiörekisteriin merkattuja toiminnassa olevia säätiöitä on ollut noin 1400.¹² Uusia säätiöitä perustetaan Suomessa vuosittain muutamia kymmeniä.¹³

Säätiötyypit voidaan luokitella apurahoja jakaviin eli apurahasäätiöihin tai rahoituspohjaan perustuviin pääomasäätiöihin. Toisaalta säätiötyypit jaetaan myös toiminnallisiin säätiöihin, joita kutsutaan laitossäätiöiksi tai rahoituspohjaan perustuviin jatkuvarahoitteisiin säätiöihin. Toiminnalliset säätiöt toteuttavat tarkoitustaan, esimerkiksi ylläpitämällä koulua, kuntoutuslaitosta tai museotoimintaa. Apurahasäätiöt ovat yleisiä tieteen, taiteen ja kulttuurin tukijoina.

---

⁹ HE 166/2014 vp, s. 56.

¹⁰ Ennen poistamista PRH on antanut säätiöille kaksi SäätiöL:n 12 luvun 5 § :n 1 momentin mukaista korjauskehotusta. Poisto on perustunut rekisteriviranomaisen oikeuteen määrätä säätiö selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä silloin, kun säätiöllä ei ole toimikelpoista hallitusta (SäätiöL 12:4.1:n 1 kohta) tai jos säätiön viimeisimmästä rekisterimerkinnästä on kulunut kymmenen vuotta (SäätiöL 12:4.1:n 2 kohta). www.prh.fi Säätiörekisteristä 26.5.2016 poistetut säätiöt.

¹¹ Kokko, 1995, s. 2.

¹² Aro, 1971, s. 3.

¹³ Hannula ym. 2015, s. 70.

Karkea jako tehdään usein juuri apurahasäätiöiden ja toiminnallisten säätiöiden välillä niiden tarkoitusta edistävään toimintatapaan pohjautuen.¹⁴ Oikeusministeriön säätiöille osoitetussa kyselyssä selvisi, että suunnilleen puolet kyselyyn vastanneista 684:stä säätiöstä toteuttaa tarkoitustaan jakamalla apurahoja. Rekisteröityjen säätiöiden sääntöihin kirjattuna ensisijaisena tarkoituksena on useimmiten kulttuuri- ja harrastustoiminnan tai koulutus- ja tutkimustoiminnan harjoittamisen tukeminen. Lisäksi tuki sosiaalipalveluiden tuottamiselle on yleistä.¹⁵

Verolainsäädännössä säätiö on yhteisö¹⁶, vaikka oikeudellisesti säätiö on oikeushenkilö. Keskeinen kysymys tarkasteltaessa säätiöiden tuloverotusta on, onko yhteisö yleishyödyllinen. Säätiöt ja yhdistykset täyttävät yleishyödyllisyyden kriteerit, kun ne toimivat yksinomaan ja välittömästi yleiseksi hyväksi, toiminta ei kohdistu vain rajattuun henkilöpiiriin, eikä tuota toimintaan osallistuville taloudellista etua osinkona, voitto-osuutena tai kohtuuttomana palkkana tai muuna hyvityksenä.¹⁷ Esimerkiksi huoneistojen vuokraamisesta saatava tulo voi olla kokonaan verovapaata tai kevyemmin verotettua kuin muilla verovelvollisilla.¹⁸

Seuraava hallinto-oikeuden päätös ilmentää säätiön toiminnan yleishyödyllisyyden ratkaisemista verovuositain.

TURUN HaO 25.10.2013 13/0679/3 ratkaisi voiko säätiön katsoa TVL:n 22 §:ssä tarkoitetuksi yleishyödylliseksi yhteisöksi, vaikka säätiön säännöissä on ollut määräys säätiön lakkauttamisesta, jonka mukaan taidekokoelmat on luovutettava yleishyödylliseen käyttöön ja muu omaisuus testamentissa mainitulle luonnolliselle henkilölle säätiön lakkauttamisen jälkeen. HaO:n mukaan säätiön yleishyödyllisyys ratkaistaan verovuositain, eikä kiistanalainen sääntömääräys estä säätiön katsomista verovuonna yleishyödylliseksi, kun säätiöllä on riittävästi varoja jatkaa toimintaansa.

Vaikka säätiön säännöissä olisi yleishyödyllisyydestä poikkeavia määräyksiä, niin säätiön harjoittama tosiasiallinen toiminta ratkaisee. Mikäli säätiö on harjoittanut yleishyödyllisyyden kriteerit täyttävää toimintaa verovuoden aikana, niin tuloverotuksessa yhteisö on katsottava yleishyödylliseksi. Edelliseen oikeustapaukseen viitaten yleishyödyllisyyttä tulee arvioida verokohtelun kannalta uudestaan jos yleishyödyllisyyden kriteerit eivät verovuodelta täytykään. Mikäli säätiö ei voi enää toteuttaa tarkoitustaan ja sen toiminta lakkautetaan, niin siinä tapauksessa kiistanalaista sääntömääräystä on arvioitava uudelleen suhteessa verokohteluun.

Säätiöt ja aatteelliset yhdistykset ovat rakenteiltaan, toimintaperiaatteiltaan sekä taloudelliselta ja henkiseltä luonteeltaan hyvin erilaisia. Kuten sanottu säätiöitä ja yhdistyksiä toisistaan

¹⁴ Kilpinen ym. 2015, s. 13–27.

¹⁵ HE 166/2014 vp, s. 10–12.

¹⁶ Tuloverolaki (TVL, 1535/1992) 3 §.

¹⁷ TVL 22 §:n 1 mom.

¹⁸ HE 166/2014 vp, s. 20.

erottaa se, ettei säätiö ole oikeudellisesti yhteisö, vaan se on oikeushenkilö, jolla ei ole jäseniä tai omistajia. Säätiöiden voimavara perustuu niiden varallisuuteen, kun taas yhdistyksiä kannatteleva voimavara on yhdistyksen jäsenistö. Näiden kahden yhteisöiksi määriteltyjen organisaatioiden rakenteen, toiminnan sekä luonteenpiirteiden erilaisuudesta johtuen myös niitä koskevat yleishyödyllisten yhteisöjen verokysymykset saattavat poiketa toisistaan. Esimerkiksi talkootyötä koskeva verotus koskee pääasiallisesti ainoastaan yhdistyksiä, kun taas sijoitustoiminnan harjoittamista koskeva verotus liittyy yleensä säätiöihin. Säätiöiden keskeisimmät verokysymykset koskevat sijoitustoiminnan lisäksi apurahoja ja lahjoituksia.¹⁹

Säätiöiden lainsäädännöllinen perusta rakentuu säätiö- ja verolainsäädännön lisäksi kirjanpitolain (1336/1997), tilintarkastuslain (1141/2015) sekä yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) varaan. Kirjanpitolain mukaan jokainen säätiö on kirjanpitovelvollinen (1:1 §). Tilintarkastuslaissa ulotetaan lain soveltamisala säätiöiden tilintarkastukseen (1:1 §) ja säädetään yhteisöjen sekä säätiöiden tilintarkastusvelvollisuudesta (2 luku). Myös säätiölaissa säädetään tilintarkastuksesta siten, että säätiöllä on oltava aina vähintään yksi tilintarkastaja (4:3 §). Yritys- ja yhteisötietolain mukaan säätiö sekä avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osakeyhtiö, osuuskunta tai muu yksityisoikeudellinen oikeushenkilö rekisteröidään yhteen tai useampaan kantarekisteriin (1:3.1:n 2 kohta). Verotukseen, kirjanpitoon tai tilintarkastukseen liittyvä lainsäädäntö ei ole vielä säätiön perustamisvaiheessa yhtä keskeisessä osassa kuin säätiön toiminnan alettua.

2.1.1 Oikeusvertailu

Säätiöitä koskeva yhteisöoikeudellinen sääntely on vahvasti kansalliseen oikeuteen perustuva, eikä säätiöoikeuden kehitys ole kansainvälistynyt johdonmukaisesti.²⁰ Kansallisia säätiöitä koskevaa EU-lainsäädäntöä ei ole annettu ja säätiöiden rajat ylittävän toiminnan vaikutus on vähäistä Euroopan unionin sisämarkkinoihin. Säätiöitä koskevan yhteisöoikeudellisen sääntelyn suuntaviivat ovat Pohjoismaissa samankaltaisia kansallisista lähtökohdista huolimatta.²¹ Ennen Suomen itsenäistymistä säätiöoikeudessa on Venäjän vallan aikana noudatettu säännöksiä Ruotsin vallan ajalta. Säännöksiä ei ole erikseen kumottu, vaan ne ovat ajan myötä menettäneet merkityksensä ja tämän seurauksena unohtuneet.²²

Ruotsissa sekä Suomessa säätiöillä on pitkät perinteet jo 1700-luvulta saakka. Säätiötoiminnan tarkoitus on alkujaan keskittynyt koulutukseen, tieteelliseen tutkimukseen ja vähävaraisil-

---

¹⁹ Myrsky 2014, s. 27.

²⁰ Ks. OM 52/2010 Säätiölainsäädännön kehittäminen/kansainvälinen vertailu s. 45–72.

²¹ HE 166/2014 vp s. 20–21.

²² Aro, 1971, s. 14.

le kohdennettuihin lahjoituksiin ja köyhäinhoitoon. Tämä perusidea on säilynyt, mutta nykyään kansainvälisessä kontekstissa puhutaan varainhoidosta, sijoitus- ja liiketoiminnasta. Ruotsin säätiölakia nimeltään *Stiftelse* on muutettu jo edellisellä vuosikymmenellä vuonna 1994. Nykyisin Ruotsissa arvioidaan olevan yli 20 000 säätiötä, mutta lukema ei ole tarkka, koska rekisteröimättömät säätiöt ei ole tiedossa. Säätiöiden lukumäärä eroaa Suomen lukemista.

Englannin *common law* ja *equity* -oikeuteen perustuva *trust*-instituutio rinnastetaan usein säätiöön,²³ vaikka *trust*-järjestelylle ei ole suoraa vastinetta Suomen järjestelmässä. Vuonna 2000 Englannissa säädetty *Trustee Act* korostaa huolellisuusvaatimusta. Kolmitahojärjestelynä tunnettu *trust* tarkoittaa perustajan tai asettajan (*settlor*) siirtämää tietyn henkilön (*trustee*) hallintaan annettua omaisuutta, johon on kohdistettu velvoite toimia huolellisesti kolmannen henkilön eli edunsaajan (*beneficiary*) hyväksi.²⁴ *Trust* voidaan asettaa *inter vivos* tai *mortis causa* eli elävien kesken tai kuolemanvaraisesti. Omistusoikeuden kahtiajako tehdään *trustee*n oikeudellisen omistuksen ja edunsaajan omistuksen välillä. *Trustee* voi tehdä itsenäisesti, lain-säädäntöä ja perustajan ohjeita noudattaen oikeustoimia hallinnoimastaan omaisuudesta. Edunsaajalla ei ole valtaa määrätä tiettyjen oikeustoimien suorittamisesta.²⁵ Mutta kuten sanottu säätiöoikeudellinen sääntely on vahvasti kansallista, joten vertailu *trustin* kolmitahojärjestelystä jääköön tämän maininnan varaan, vaikka *trustin* perustamistavat ovatkin tuttuja.

Säätiön perustamiseen liittyviä eroja on puolestaan Ruotsin sekä Saksan säätiölaissa, sillä ne eivät sisällä sääntelyä säätiön vähimmäispääomasta. Iso-Britanniassa ei myöskään edellytetä vähimmäispääomaa, kun taas Tanskassa sekä Norjassa säätiön perustaminen edellyttää tiettyä vähimmäispääomaa riippuen onko kyseessä liiketoimintaa harjoittava vai tavallinen säätiö.²⁶ Suomessa edellytetty 50.000,00 euron vähimmäispääoma vahvistaa säätiöiden muuttumatonta luonnetta siten, ettei säätiötä välttämättä perusteta hetken mieltäjohteesta, vaan vakaaseen harjintaan perustuen ja kun peruspääoma voidaan luovuttaa säätiölle. Tätä väittämää todentaa myös se, että Ruotsissa puhutaan määrällisesti kymmenistä tuhansista säätiöistä, kun taas Suomessa tuhansista.

Oikeusministeriön tekemässä Euroopan komission aineistoon perustuvassa kansainvälisessä selvityksessä (OM 48/2012) kohdemaat ovat Iso-Britanniaa lukuun ottamatta edustaneet *civil law* -oikeuskulttuuria. Eri maiden järjestelmien kansainvälisessä vertailussa säätiöiden toiminnassa on paljon samankaltaisuuksia, vaikka järjestelmät ovat pohjimmiltaan yksilöllisiä.

---

²³ Mikkola 2003, s. 165.

²⁴ Mikkola 2017, s. 184–187. Ks. myös Pettit 2012.

²⁵ Pettit 2012, s. 1–45, luettu 28.2.2018

²⁶ OM 48/2012 s. 13.

Esimerkiksi säätiöiden liiketoiminnan harjoittamisen sääntelyssä on eri maiden kesken eroavaisuuksia. Suomessa säätiön tarkoitus ei voi olla liiketoiminnan harjoittaminen, mikä korostaa säätiöiden yleishyödyllisyyttä ja erottaa säätiötoimintaa liiketoiminnan harjoittamisesta.

2.2 Tarkoitus säätiötä kantavana voimavarana

Säätiöllä on oltava yleishyödyllinen tarkoitus. Säätiö tukee tai harjoittaa tarkoitusta edistävää toimintaa (SäätiöL 1:2 §:n 1 mom.). Lisäksi laki sanoo, että säätiön tarkoitus ja toiminnan muodot määritellään säätiön säännöissä (SäätiöL 1:2 §:n 2 mom.). Säätiön säännöistä määrävän lainkohdan mukaan säännöissä on aina mainittava säätiön tarkoitus (SäätiöL 2:3 §:n 3 kohta). Säätiö voi harjoittaa toimintaa, jonka tarkoitus on hyödyllinen, yleishyödyllinen, aatteellinen, poliittinen, ideologinen tai jokin muu perustajan tärkeänä pitämä asia.

Uudella säätiölailla on haluttu nimenomaisesti korostaa säätiöiden yleishyödyllistä tarkoitusta. Vaatimus säätiön tarkoituksen hyödyllisyydestä on ollut epäselvä ja sitä on ollut syytä selvittää kieltämällä säätiön tarkoitusta edistämättömät lähipiiritoimet kokonaan sekä lisäämällä lähipiiritoimien avoimuutta valvonnan ja seurannan helpottamiseksi.²⁷ Tarkoitusta koskevia säännöksiä on tiukennettu myös siten, ettei liiketoiminnan harjoittaminen ole enää voinut olla säätiön tarkoitus. Toisin sanoen säätiön toiminnan tarkoituksena ei voi olla taloudellisen tuoton tai muun edun tavoitteleminen säätiön toimihenkilölle tai perustajalle.

Säätiölaki ei määrittele, mitä tarkoituksen hyödyllisyys sisällöllisesti tarkoittaa eli laki sallii minkä tahansa perustajan hyödylliseksi katsoman tarkoituksen. Laki ei myöskään aseta edellytyksiä miten yksityiskohtaisesti tarkoitus on määriteltävä. Mitä ahtaammin tarkoitus on määritelty, sitä enemmän säätiön johdon rooli korostuu niin sanotusti tiukasti määritellyn tarkoituksen täytäntöönpanijana. Täysin avoin tarkoitus puolestaan voi johtaa delegointiongelmiin.²⁸ Käytännössä hyödytön tarkoitus on ainoa selkeästi lain vastainen toiminnan tarkoitus, eikä säätiöiden perustamista ole tietävästi eväetty tarkoituksen hyödyttömyyteen vedoten.²⁹ Lain asettamasta hyödyllisen tarkoituksen velvoitteesta on kuitenkin eräs selvitys käynnissä.

Nuorisosäätiön, jonka yleishyödyllisenä tehtävänä on tukea nuorten itsenäistymistä tavoitteenaan kohtuuhintaiset asunnot,³⁰ on uutisoitu rikkoneen ”merkittävällä” tavalla yleishyödyllisyyttä koskevaa sääntöä. Nuorisosäätiön toimintaa on ohjattu voimakkaasti kovan rahan ra-

---

²⁷ HE 166/2014 vp, s. 24.

²⁸ Aro, 1971, s. 82.

²⁹ Kilpinen ym. 2015, s. 10.

³⁰ [N]uorisosäätiön tarkoituksena on sosiaalinen nuorisotyö ja erityisesti nuorison kasvatustyön kehittäminen sekä nuorten itsenäistymisen tukeminen. www.nuorisosaatio.fi Säännöt.

kentämisen kohteisiin, vaikka säätiö on yleishyödyllinen yhteisö. Asumisen rahoittamis- ja kehittämiskeskus (Ara) on moittinut Nuorisosäätiötä ja vaatinut tätä korjaamaan toimintansa, koska säätiö on toiminut Aran ohjeiden vastaisesti. Myös PRH on aloittanut säätiötä koskevan selvityksen. Jutussa tuodaan myös esiin, että Nuorisosäätiön toimitusjohtajana toimiva asiamies on saanut vuonna 2013 tuomion vaalirahakohuun liittyneestä luottamusaseman väärinkäytöstä.³¹ Nähtäväksi jää miten valvonta etenee ja muodostuuko asiassa oikeuskäytäntöä.

Lainsäädäntö ei aseta vaatimuksia millä tarkkuudella säätiön tarkoitus tulee ilmaista testamentissa tai säätiön säännöissä. Esimerkiksi Me-säätiön tarkoitus on vähentää yhteiskunnallista eriarvoistumista ja syrjäytymistä.³² Suomen Kulttuurirahaston tarkoitus taas on suomalaiskansallisen henkisen ja taloudellisen viljelyn vaaliminen ja kehittäminen.³³ Miina Sillanpään Säätiön tarkoitus on kansanterveystyön yleisiä periaatteita noudattaen järjestää, kehittää ja tukea vanhusten asumiseen ja palveluihin liittyvää toimintaa, lääkinnällistä ja sosiaalista kuntoutusta ja hoitoa ja muuta kansanterveyttä edistävää toimintaa sekä edistää ja tukea kansanterveystyöhön liittyvää tieteellistä tutkimustyötä ja valistus- sekä kokeilutoimintaa ja tukea taloudellisesti opiskelijoiden valmistumista kotitalousalan ammatteihin.³⁴

Tarkoitus on säätiötä perustettaessa ja toiminnan alettua keskeisin säätiötoimintaa ohjaava oikeusperiaate. Säätiön toiminta pohjautuu perustajan määräämään tarkoitukseen, johon perustaja haluaa tai on halunnut osoittaa säätiön varoja. Perustajan tahto säätiön toiminnan tarkoituksesta ilmaistaan säätiötä perustettaessa säätiön säännöissä sekä säätiötestamentissa. Säätiön tarkoitus on mainittava aina säätiötestamentissa tai vaihtoehtoisesti testamentissa on käytävä ilmi kuka tarkoituksen määrää (SäätiöL 2:6.1:n 1 kohta). Oikeusjärjestys suojaa testaattorin tahtoa varmistamalla, että testamentin tekijän eli perustajan määräämää tarkoitusta voidaan toteuttaa, kun säätiö aloittaa toimintansa.³⁵

Myös säätiön tarkoituksen muuttamisen sääntely on ollut lainmuutoksessa keskeinen, ja sen lainsäädännöllistä sisältöä ollaan uusittu. Säätiön tarkoituksen muuttamisen lainmuutoksessa säädetyt erityisedellytykset kunnioittavat säätiöille ominaista muuttumattomuutta ja pysyvyyttä. Säätiön tarkoituksen muuttaminen ei ole yksinkertaista, koska tarkoitus on säätiön toiminnan kivijalka sekä tärkein toimintaa ohjaava oikeusperiaate. Tarkoituksen merkitystä säätiötoiminnassa korostaa myös se, että tutkielman viimeisessä pääluvussa keskitytään säätiön

---

³¹ www.yle.fi Ara: Nuorisosäätiö rikkonut ”merkittävällä tavalla” lakia.

³² www.mesaatio.fi Säännöt.

³³ www.skr.fi Säännöt.

³⁴ www.miinasillanpaa.fi Säännöt.

³⁵ Aarnio & Kangas, 2015, s. 412.

tarkoituksen muuttamisen analysointiin. Tapaus tarkastelee ennen lainmuutosta perustamiskirjalla perustetun tukisäätiön tarkoituksen muuttamisen ongelmallisuutta nykytilanteen valossa.

2.2.1 Tarkoituksen vertailukohteet

Yhteisöoikeudellisessa vertailussa osakeyhtiölain (OYL, 624/2006) mukaan yhtiön toiminnan tarkoituksena on tuottaa voittoa osakkeenomistajille, ellei yhtiöjärjestyksessä ole määrätty toisin (5 §). Säätiö voi puolestaan harjoittaa säännöissä määrättyä tarkoituksenmukaista, toimintamuotoihin välittömästi liittyvää liiketoimintaa tai muuta säännöissä määrättyä liiketoimintaa, kun tavoitteena on rahoittaa säätiön varsinaista toimintaa. Yhdistyslain (503/1989) mukaan yhdistys voidaan perustaa aatteellisen tarkoituksen yhteistä toteuttamista varten (1 §), eikä laki koske yhteisöä, jonka tarkoitus on pääasiassa voiton tai taloudellisen edun hankkiminen (2 §). Osuuskuntalain (421/2013) mukaan osuuskuntien toiminnan tarkoitus taas on jäsenten taloudenpidon tai elinkeinon tukemiseksi harjoittaa taloudellista toimintaa siten, että jäsenet käyttävät hyväkseen osuuskunnan tarjoamia palveluita tai palveluita, jotka osuuskunta järjestää tytäryhteisönsä avulla tai muulla tavalla, ellei säännöissä määrätä toisin (5 §).

Ruotsin oikeusjärjestyksessä säätiön toiminnan tarkoitusta voidaan tarkastella kolmesta näkökulmasta. Tarkoitus (*syfte*) osoittaa säätiön vaikutuspiirin, jonka rajoissa säätiö harjoittaa toimintaansa. Yleensä säätiöllä on yksi tarkoitus, mutta mikään ei estä kahden, kolmen tai useamman tarkoituksen toteuttamista. Toiminnan kohde (*verksamhetsföremål*) kertoo tarkemmin millä tavalla säätiö edistää tarkoitustaan, kuten myöntämällä apurahoja tai harjoittamalla terveydenhuoltoa. Kohdepiiri (*destinatärskrets*) määrää edunsaajat sekä erityiset vaatimukset, jotka heidän tulee täyttää apurahan saadakseen. Edunsaajien piiri voi olla erikseen määritelty, määrittelemätön tai yhdistelmä molemmista. Kaikki kolme tarkoituksen näkökulmaa eivät ole välttämättömiä ja mikäli säätiö on perustettu esimerkiksi liiketoimintaa varten niin riittää, että tarkoitus määritellään toiminnan kohteen näkökulmasta.³⁶ Ruotsin-mallin mukainen tarkoituksen kolmitahoinen määrittely ei välttämättä toisi lisäarvoa Suomen järjestelmään, mutta se on mahdollinen, sillä tarkoituksen muotokriteerejä ei ole tässä suhteessa rajoitettu.

Suomessa säätiölainsäädäntö edellyttää hyödyllistä tarkoitusta. Kansainvälisessä vertailussa Suomi poikkeaa hyödyllisen tarkoituksen vaatimuksella muista lähellä olevista oikeusjärjestelmistä, kuten Ruotsista, Tanskasta ja Saksasta, joiden järjestelmät sallivat minkä tahansa laillisen tarkoituksen. Ranskassa ja Luxemburgissa puolestaan sallitaan vain yleishyödyllinen

---

³⁶ Isoz 1997, s. 28–30.

tarkoitus, kun taas Itävallassa ja Belgiassa julkisilla säätiöillä sallitaan vain yleishyödyllinen tarkoitus ja yksityisillä säätiöillä mikä tahansa laillinen tarkoitus.³⁷

Säätiöiden tarkoituksen yksityiskohtainen muotoilu vaihtelee eri maissa. Esimerkiksi Iso-Britanniassa säätiön perustaja päättää miten laajasti tai yksityiskohtaisesti säätiön tarkoitus on määritelty. Ruotsin ja Saksan lainsäädännön mukaan säätiön toiminnan tarkoitus voi olla mikä tahansa laillinen tarkoitus, jonka perustaja on määrännyt. Tanskassa puolestaan edellytetään tarkkaa ja yksityiskohtaista säätiön tarkoituksen luonnehdintaa ristiriitojen välttämiseksi ja jotta perustajan tahto varmuudella toteutuu. Tanskan lainsäädännössä säätiön tarkoitus ei voi olla yksinomaan taloudellisen edun tuottaminen vain perustajan perheenjäsenille, mutta muutoin tarkoitus voi olla mikä tahansa. Lisäksi Tanskan kaupallisilla säätiöillä on oma erityislainsa, jonka mukaan säätiön tarkoitus voi olla liiketoiminnan harjoittaminen. Samoin Norjan lainsäädännössä on omat erityissäännökset liiketoimintaa harjoittaville säätiöille.³⁸

Tarkoituksen hyödyllisyys määrittyy lähipiirietujen kiellon ja liiketoiminnan harjoittamisen rajoitusten välityksellä, lisäämällä säätiön toiminnan, rahoituksen ja lähipiiritoiminnan läpinäkyvyyttä sekä selkeillä säätiön johdon yleisillä velvollisuuksilla.³⁹ Lain edellytys säätiön tarkoituksen hyödyllisyydestä mahdollistaa sekä väljän että hyvin yksityiskohtaisen tarkoituksen määrittämisen. Riittävän väljä tarkoituksen muotoilu ei sido säätiön hallitusta tiettyihin tarkoituksen toteuttamistapoihin, vaan antaa johdolle mahdollisuuksia tehdä luovia ratkaisuja säätiön toiminnasta. Yksityiskohtainen tai yksilöity tarkoituksen muotoilu voi koitua kohtalokkaaksi jos olosuhdemuutosten synnyttämät paineet edellyttävät säätiön tarkoituksen muuttamista. Tarkoituksen muuttaminen edellyttää laissa tarkoin säädelyjen erityiskriteerien täytymistä ja toimenpiteenä se murtaa tarkoituksen muuttumattomuutta ja pysyvyyttä.

2.3 Säätiön perustaminen

Useimmiten säätiö perustetaan palvelemaan tarkoitustaan ikuisesti ja toiminnan tarkoitukselle annetaan laaja määritelmä. Säätiö voidaan perustaa myös toteuttamaan tiettyä tehtävää tai määrääjäksi, ja määrääjän tai määrätyn tehtävän täytyttyä säätiö voidaan lakkauttaa. Lisäksi voidaan perustaa säätiö, jonka tarkoitus voidaan muuttaa tiettyjen edellytysten vallitessa, kuten määrääjän täyttymisen tai jonkin yhteiskunnassa tapahtuvan muutoksen jälkeen. Tarkoituksen muuttamisen tulee perustua laissa ja säännöissä määrättyihin erityisiin edellytyksiin.⁴⁰

---

³⁷ Ks. OM 52/2010, s. 59.

³⁸ OM 48/2012 11–13.

³⁹ HE 166/2014 vp, s. 42.

⁴⁰ Kilpinen ym. 2015, s. 17.

Säätiö on mahdollista perustaa kahdella tapaa, joko perustamiskirjalla tai testamentin määräyksellä. Säätiölain 2 luvun 6 §:n mukaan säätiötestamentissa on aina määrättävä säätiön tarkoitus sekä peruspääomaksi ja muuksi pääomaksi luovutettava varallisuus. Perustamista suunniteltaessa on myös harkittava huolella, onko uusi säätiö tarkoituksenmukaisin toteuttamiskeino, vai olisiko nimikkorahaston perustaminen jo rekisteröityneen säätiön yhteyteen käytännöllisempi vaihtoehto. Nimikkorahasto voi tulla kyseeseen esimerkiksi tilanteessa, jossa perinnöksi tuleva omaisuus ei riitä kattamaan säätiön perustamisessa vaadittavaa pääomaa.

Säätiön *perustaja* on testamentin tekijä sekä perittävä, jonka kuoleman jälkeen säätiö on tarkoitus perustaa. Säätiölle luonteenomainen muuttumattomuus ja pysyvyys ilmentää vahvaa suojaa säätiön perustajan tahdolle.⁴¹ Säätiöl:n 2 luvun 6 §:n 2 momentin mukaan perustaja voi määrätä testamentissa *toimeenpanijasta*, joka huolehtii säätiön perustamisesta. Toimeenpanijan tulee suojata perustajan tahtoa kaikissa säätiön perustamisen hyväksi tehdyissä valmisteluissa. Testamentin toimeenpanijasta on määrättyä myös perintökaassa.

Säätiön perustamisessa vaikuttavia tahoja esiintyy myös säätiölain 2 luvun 7 §:ssä. Säätiön perustamisesta määräävä testamentti ilmoitetaan *käräjäoikeudelle*, jonka tuomiopiiriin perustajan viimeisin kotipaikka kuuluu (Säätiöl 2.7 §). Kotipaikka määräytyy kotikuntalain (201/1994) mukaisesti, mutta testamentti ilmoitetaan *Helsingin käräjäoikeudelle*, jos testattori ei kuollessaan asunut Suomessa. Säätiölain 2 luvun 7 §:n 2 momentissa määrätään *rekisteriviranomaiseksi* Patentti- ja rekisterihallitus. PRH ylläpitää säätiörekisteriä ja valvoo, että säätiöiden toiminnassa noudatetaan säätiölain sekä säätiön sääntöjen määräyksiä. Tuomioistuimen on ilmoitettava testamentista ja toimeenpanijasta PRH:lle.

2.3.1 Perustamiskirja

Yleisin tapa perustaa säätiö on laatia perustamiskirja.⁴² Kaikkien perustajien on allekirjoitettava perustamiskirja, sillä allekirjoituksellaan kukin perustajista sitoutuu luovuttamaan säätiölle peruspääoman eli tekee *pääomasitoumuksen* (Säätiöl 2:1 § 1-2 mom.). Perustajan allekirjoituksella sinetöimä pääomasitoumus on luovutettava säätiölle ennen sen rekisteröimistä. Säätiö voidaan perustaa myös testamentilla, josta käy ilmi säätiön tarkoitus ja peruspääoma, minkä lisäksi perustamiskirja voidaan liittää testamenttiin (Säätiöl 2:7.3). Säätiö saavuttaa perustajastaan erillisen aseman oikeushenkilönä rekisteröitymällä PRH:n ylläpitämään säätiö-

---

⁴¹ Hannula ym. 2015, s. 13.

⁴² Kilpinen ym. 2015, s. 18.

rekisteriin, jonka jälkeen säätiöllä voi olla oikeuksia ja velvollisuuksia. Rekisteröinnin jälkeen perustaja ei ole henkilökohtaisessa vastuussa säätiölle kuuluvista velvoitteista (SäätiöL 1:2.3).

Perustamiskirjassa mainitaan perustamiskirjan päivämäärä; kaikki perustajat ja kunkin pääomasitoumus; säätiön ensimmäisen hallituksen jäsenet ja tilintarkastajat tai miten heidät valitaan; säätiön mahdollinen säätiöneuvosto, ensimmäisen hallintoneuvoston jäsenet tai miten heidät valitaan; sekä säätiön ensimmäinen tilikausi (SäätiöL 2:2 §). Perustamiskirjaan liitetään säätiön säännöt (SäätiöL 2:2.2). Toiminnan aloittavalla säätiöllä on pakollisena toimielimenä oltava *hallitus*, kun taas *hallintoneuvostosta* tai *toimitusjohtajasta* määrätään säännöissä.

Perustaja voi luovuttaa säätiölle varallisuutta, jonka tuotto-, hallinta- tai muun oikeuden hän pidättää. Luonnollinen henkilö voi pidättää tällaisen oikeuden elinajakseen, mutta muissa tapauksissa pidätysoikeus kestää enintään kymmenen vuoden määräajan. Pidätysoikeus voi tarkoittaa esimerkiksi elinikäistä asumisoikeutta säätiölle luovutetussa asunnossa. Määräys pidätysoikeudesta ja siihen liittyvät ehdot on oltava säätiön säännöissä ennen rekisteröintiä.⁴³

HE:n (166/2014 vp) keskeisissä ehdotuksissa korostettiin nimenomaisesti sitä, että perustamiskirjassa määrätään säätiön toimielinten ensimmäiset jäsenet, joiden toimikausi alkaa, kun perustamiskirja on allekirjoitettu (s. 44). HE:n mukaan säätiön ensimmäinen hallitus on vastuussa säätiön ilmoittamisesta säätiörekisteriin. Jos testamenttisäätiön perustaja ei ole antanut määräystä ensimmäisen hallituksen jäsenistä ja tilintarkastajista, niin määräyksen antaa toimeenpanija tai perustajan perustamiskirjassa määräämä henkilö. Jos toimeenpanijaa ei ole nimetty, niin testamentissa voidaan määrätä, miten tai kuka voi nimetä toimeenpanijan tai antaa toimeenpanijan määräämiseen liittyviä ohjeita esimerkiksi kelpoisuusedellytyksistä.

2.4 Säätiön toiminnan päättyminen

SäätiöL:n 12 luku säätelee säätiön purkamisesta, selvitysmenettelystä sekä velvollisuudesta tehdä varojen vähentymistä koskeva rekisteri-ilmoitus. Olennaisimmat lainmuutokset säätiön purkamisessa ovat olleet rekisteriviranomaisen mahdollisuus poistaa säätiö rekisteristä ilman selvitysmenettelyä sekä määrätä säännöissä säätiön perustamisvaiheessa selvitystilan edellytyksistä laista poikkeavalla tavalla.⁴⁴ Säätiön lakkauttaminen on mahdollista siinä tapauksessa, ettei säätiö voi toteuttaa säännöissä määrättyä tarkoitusta.⁴⁵ SäätiöL:n 14:12 §:n mukaan

---

⁴³ Kilpinen ym. 2015, s. 21.

⁴⁴ HE 166/2014 vp s. 47.

⁴⁵ Hannula ym. 2015, s. 13.

tuomioistuin voi rekisteriviranomaisen hakemuksesta määrätä säätiön toiminnan heti lakkauttavaksi, jos säätiö on menetellyt jatkuvasti ja olennaisesti lain tai sääntöjen vastaisesti.

Säätiön purkamisessa noudatetaan SäätiöL:n 12:3 §:n 1 momentin mukaisia selvitysmenettelyä koskevia edellytyksiä. Selvitystila voidaan asettaa, jos säätiö on perustettu määräajaksi ja määräaikaisuus on päättynyt; säätiö on perustettu tiettyjen kriteerien varaiseksi, joita ei enää ole olemassa; tai säätiön varojen käyttäminen toiminnan tarkoituksen edistämiseksi on mahdotonta tai olennaisesti vaikeutunut, kokonaan tai huomattavasti hyödytöntä tai vastoin lain määräyksiä, eikä säätiön tarkoitusta voida muuttaa. Säätiön säännöissä on aina mainittava, miten säätiön varat käytetään, jos säätiö lakkautetaan tai se purkautuu (SäätiöL 2:3.1 5 kohta).

Säätiön perustaja voi antaa laista poikkeavan sääntömääräyksen säätiön purkamisen perusteista (SäätiöL 12:3.2). Perustajalla on näin ollen valtaa määrittää säätiön eliniän pituutta muullakin tavalla kuin määräämällä säätiö määräaikaiseksi. Perustaja voi määrittää säätiön tarkoitukseksi tietyn asiantilan tavoittamisen, jonka saavuttamisen jälkeen säätiö on purettava. Tällaisessa tapauksessa selvitystilan aloittaa säätiön hallitus, ellei säätiöllä ole hallintoneuvostoa. Säännöissä voidaan myös antaa määräys, että selvitystilaan asettamisesta päättää hallitus.

Säätiölain muutos on tuonut valvontaviranomaiselle uudenlaisia keinoja puuttua säätiöiden toimintaan, kuten niin sanotusti ”nukkuvien” tai ei aktiivisessa toiminnassa olevien säätiöiden rekisterissä pysymiseen. Rekisteriviranomaiselle on uuden lain myötä annettu valtuudet määrätä säätiö selvitystilaan tai poistaa rekisteristä, jos säätiöllä ei ole rekisterissä toimikelpoista hallitusta, eikä uutta hallitusta saada lainmukaisesti nimettyä, tai jos säätiön viimeksi antamasta ilmoituksesta rekisteriviranomaiselle on kulunut kymmenen vuotta.

2.4.1 Säätiön lakkauttaminen

Säätiön lakkauttamisesta säädetään säätiölain 14 luvussa. Säätiö voidaan rekisteriviranomaisen hakemuksesta määrätä lakkauttavaksi, jos säätiön toiminta on jatkuvasti ja olennaisesti sääntöjen tai lain vastaista (SäätiöL 14:12.1). Käräjäoikeudessa on PRH:n hakemuksesta käsitelty Riihi säätiön lakkauttamista, koska kyseisen säätiön toiminta ei ollut sääntöjen eikä lain-säädännön mukaista. Käräjäoikeuden antama tuomio määräsi säätiön lakkauttavaksi ja Riihi säätiön omaisuuden luovutettavaksi selvitysmiehen huostaan.⁴⁶ Juttu käsiteltiin myös muutoksenhakutuomioistuimessa ja hovioikeuden ratkaisu poikkesi käräjäoikeuden päätöksestä.

---

⁴⁶ www.prh.fi Riihi säätiön lakkauttaminen hovioikeudessa.

HELSINGIN HO 31.10.2012 S 10/2929 Säätiö X on vaatinut, että käräjäoikeuden päätös säätiön lakkauttamisesta ja selvitysmiehen asettamisesta kumotaan, ja PRH velvoitetaan korvaamaan X:n oikeudenkäyntikulut. Hovioikeus on kumonnut käräjäoikeuden päätöksen siltä osin kun se on määrännyt X:n heti lakkautettavaksi. Hovioikeus on määrännyt X:n hallituksen erotettavaksi toimestaan. X:lle on määrätty uskottu mies hoitamaan säätiön asioita, kunnes uusi hallitus on säätiön sääntöjen mukaisesti valittu. Osapuolet ovat saaneet pitää oikeudenkäyntikulut omana vahinkonaan.

PRH on valtionalaisena valvontaviranomaisena noudatettava toiminnassaan hallintolain (434/2003) mukaista hyvää hallintoa. Hallintolain oikeusperiaatteiden mukaisesti viranomaisen toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoitteena olevaan päämäärään nähden (6 §). Lisäksi viranomaisella on velvollisuus kohdella hallinnossa asioivia tasapuolisesti ja käytettävä toimivaltaansa vain laissa hyväksyttäviin tarkoituksiin.

Hovioikeuden ratkaisu Riihi säätiön lakkauttamisesta on tullut lainvoimaiseksi vanhan säätiölain aikana, mutta se ei ole menettänyt merkitystään lainmuutoksesta huolimatta. Molemmat oikeusasteet ovat painottaneet, että säätiön lakkauttaminen voi tulla kyseeseen vain erittäin poikkeuksellisissa olosuhteissa. Säätiön lakkauttaminen on säätiölain ankarin seuraamus sääntöjen tai lainsäädännön vastaisesta menettelystä, eikä sitä ole perusteltua käyttää jos voidaan turvautua lievempään keinoon. Suhteellisuusperiaatteen mukaan säätiön oikeuksiin ei tule puuttua enempää kuin on tarpeen ja suhteellisuus tulee ottaa huomioon oikeuskäytännössä.

Hovioikeuden antama ratkaisu Riihi säätiön lakkauttamisasiassa ilmentää säätiövalvonnan funktiota. Säätiövalvonnan tarkoitus on säätiön sääntöjen ja lain vastaisen toiminnan estäminen ja siihen puuttuminen, ei rangaistuluontoisen seuraamuksen asettaminen. Ratkaisussa on myös kiinnitetty huomiota hyvän hallinnon takeisiin, joiden mukaan valvontatoimien on oltava tarpeellisia ja oikeassa suhteessa selvitettävään asiaan. PRH oli ensisijaisesti hakenut säätiön lakkauttamista ja toissijaisesti säätiön hallituksen erottamista ja hovioikeus on päätöslauselmassaan määrännyt ainoastaan säätiön hallituksen erotettavaksi toimestaan. Säätiön lakkauttamiseen verrattuna säätiön hallituksen erottaminen on ollut lievempi laillinen keino puuttua säätiön sääntöjen ja säätiölain vastaisen toiminnan harjoittamiseen.

2.5 Säätiöoikeuden keskeiset periaatteet

Oikeusperiaatteet ohjaavat säätiötoimintaa säätiön perustamisvaiheesta lähtien. Keskeiset oikeusperiaatteet on esitelty uuden säätiölain ensimmäisessä osassa. Aikaisemmassa säätiölaissa ei ollut vastaavaa lukua keskeisistä säätiöoikeudellisista periaatteista. Sisällöllisesti poikkeavia kohtia kumottuun säätiölakiin verrattuna ovat säätiön tarkoituksen edellytykset, kuten lähipiirin edun edistämisen rajoitukset sekä liiketoiminnan säänteleminen säätiön tarkoituksen

ja rahoittamisen näkökulmista. Esimerkiksi vero-, kilpailu-, avustus- ja kirjanpitolainsäädäntöön perustuva toiminta saatetaan tapauskohtaisesti katsoa liiketoiminnaksi.⁴⁷

Oikeusperiaatteet ovat säätiölain 1 luvussa, joka säätää lain soveltamisalasta (1 §), toiminnan tarkoituksesta, toimintamuodoista, oikeushenkilöllisyydestä ja rajoitetusta vastuusta (2 §), peruspääomasta (3 §), johdon tehtävistä (4 §), varainhoidosta (5 §), sijoitustoiminnasta (6 §), liiketoiminnasta (7 §), lähipiiristä (8 §) sekä tuki- ja sukusäätiöistä (9 §). Oikeusperiaatteet ovat osittain päällekkäisiä, niiden päällekkäisyysalueet rakentuvat kerroksittain ja eri kerrokset tukevat toisiaan. Limittäin rakentuneita periaatteita ei aina pysty erottamaan toisistaan.

Oikeusperiaatteiden merkitys oikeusjärjestelmässä on kasvanut 1990-luvulla.⁴⁸ Yleisesti oikeusperiaatteet tunnetaan ohjeellisina tai suuntaa-antavina oikeudellisina arvoina tai tavoitteina, jotka auttavat ja ohjaavat toimintaa periaatteiden määrittelemään suuntaan. Oikeusperiaatteet ovat ominaisuuksiltaan yleisluonteisia ja niiden noudattaminen johtaa ongelmatilanteissa oikeudenmukaisiin ratkaisuihin. Oikeusperiaatteiden vastainen menettely voi aiheuttaa oikeudellisia seuraamuksia, vaikka oikeusperiaatteiden laiminlyöntiä ei välttämättä ole kriminalisoitu niiden omilla nimikkeillään.

Normien ja yhteiskuntatodellisuuden muuttuessa oikeusperiaatteilla on jäsentävä, yhteiskuntamoraalinen sekä käyttäytymistä ohjaava ja vakiinnuttava tehtävä. Oikeusperiaatteiden jäsentävä tehtävä on formuloida oikeudellista ajattelua ja systematisoida oikeuden eri alueita. Periaatteiden tulkinnanvaraisuudesta huolimatta, ne ovat olennaisesti merkityksellisiä yhteiskuntamoraalin, ihmisten oikeustajun sekä tuomarien perustelemien ratkaisujen kannalta. Periaatteet ohjaavat käyttäytymistä ja ratkaisutoimintaa. Ne luovat toimintastandardeja, vakiinnuttavat tai ohjaavat oikeuskäyttäytymistä ja lisäävät lainsoveltajan ratkaisujen ennakoitavuutta.⁴⁹

Säätiölain uudistuksessa on nimenomaisesti korostettu yleisten säätiöoikeudellisten periaatteiden tärkeyttä esittelemällä ne heti lain alussa. Tällä tapaa lukija saa käsityksen mihin oikeusperiaatteisiin laki perustuu ja mitä oikeushyviä laki pyrkii suojelemaan.⁵⁰ Lisäksi on haluttu lisätä pykälien merkityksen ymmärtämistä. Säätiölain ensimmäisen luvun oikeusperiaatteiden avulla ratkotaan viime kädessä säätiötoiminnan oikeudelliset ongelmatilanteet.⁵¹

---

⁴⁷ HE 166/2014 vp, s. 62.

⁴⁸ Pykäläinen-Syrjänen, 2007, s. 79.

⁴⁹ Karhu & Tolonen, 2012, luettu 28.2.2018.

⁵⁰ Vrt. Keskeisten periaatteiden merkitystä oikeusperiaatteina on haluttu korostaa myös OYL:n esitöissä. HE 109/2005 vp, s. 17–18.

⁵¹ HE 166/2014 vp, s. 51.

2.5.1 Säätiölain soveltamisala

Säätiölaki on yleislaki Suomessa rekisteröidyille säätiöille, jotka on ilmoitettu säätiörekisteriin. Säätiö on suomalainen, jos se on rekisteröity Suomen lain mukaisesti. Jos taas säätiö on rekisteröimätön, niin silloin se ei kuulu säätiölain soveltamisalaan. Rekisteröity säätiö lyhennetään kirjainyhdistelmällä sr, joka kirjoitetaan säätiön nimen perään tai vastaavasti sanat ”rekisteröity säätiö”. Esimerkiksi *Suomen Kulttuurirahasto sr* käyttää nimessään lyhennettä. Säätiölakia sovelletaan ainoastaan Suomessa rekisteröityihin säätiöihin, kun taas julkisoikeudellisiin säätiöihin sekä säätiötyyppeihin yksityisoikeudellisiin oikeushenkilöihin, kuten eläkesäätiöihin, sovelletaan niitä koskevia erityislakeja⁵² ja säätiölaki soveltuu toissijaisesti. Jos säätiö on rekisteröity Suomen lain mukaisesti, niin sen katsotaan olevan suomalainen siitä huolimatta, että säätiöllä olisi ulkomaalaista omaisuutta tai toimipaikka sijaitsisi ulkomailla.⁵³

2.5.2 Toiminnan tarkoitus, toimintamuodot, oikeushenkilöllisyys ja rajoitettu vastuu

Säätiön perustajan tai perustajien ilmaisemaa tahtoa kuvaa ennen kaikkea säätiön tarkoitus ja toissijaisesti säätiön perustamiskirja.⁵⁴ Tarkoitus voi olla hyödyllinen, yleishyödyllinen, ideologinen, poliittinen, aatteellinen tai jokin muu perustajan tärkeänä pitämä asia. Säätiön tarkoituksen hyödyllisyyttä ei ole määritelty säätiölaissa. Näin ollen mikä tahansa perustajan hyödylliseksi katsoma tarkoitus on lain mukainen. HE:n (166/2014) mukaan hyödyllisyyden määritelmää rajoittaa liiketoimintaa koskevat määräykset, kieltö lähipiirietujen antamisesta ja säätiön johdon velvollisuudet. Säätiö ei voi tuottaa taloudellista etua perustajalle tai toimihenkilöille ellei kyseessä ole säätiölain 1:9 §:n tarkoittama tuki- tai sukusäätiö.

Säätiön toimintamuodot määrätään säätiön säännöissä. Liiketoiminta voi olla yksi säätiön harjoittama toimintamuoto, mutta säätiön tarkoitus ei voi yksinomaan olla liiketoiminnan harjoittaminen. Säätiön toiminnan tarkoitus ei voi olla taloudellisen edun tuottaminen säätiön lähipiiriin kuuluvalle taholle varojen jakona, alihintaisena tai vastikkeettomana luovutuksena, ylihintaisena hankintana tai tavanomaisen palkkion ylittävänä korvauksena. Säätiö ei voi tähdätä toiminnallaan voiton tuottamiseen, mutta säätiö voi hankkia varoja sijoitustoiminnalla. Säätiön rahoitusmuodot voivat perustua sijoitusvarallisuuteen, muuhun pääomaan ja pääoman tuottoon; toimintamuotojen tuottoon, sallittu liiketoiminta mukaan luettuna; muuhun toimin-

---

⁵² Ks. esim. Eläkesäätiölaki 1774/1995

⁵³ Jauhiainen ym. 2017, s. 33-34.

⁵⁴ Kilpinen ym. 2015, s. 10.

nan aikaiseen rahoitukseen, kuten vastaanotettuihin lahjoituksiin; testamentteihin ja avustuksiin; sekä säännöissä mainittuun muuhun liiketoimintaan.⁵⁵

Rekisteröitymisen jälkeen säätiö harjoittaa toimintaa erillisenä oikeushenkilönä ja on oikeuskelpoinen sekä oikeustoimikelpoinen. Rekisteröinnin jälkeen oikeudet ja velvollisuudet tulee säätiön nimiin ja säätiö voi olla asianosaisena tuomioistuin- ja viranomaisasioissa. Perustajan vastuu rajoittuu peruspääoman suorittamiseen ja mahdollisiin muihin perustamisasiakirjoissa mainittuihin perustajan velvollisuuksiin, eikä perustaja ole vastuussa rekisteröinnin jälkeen.⁵⁶

2.5.3 Peruspääoma

Säätiön peruspääoman vähimmäismäärä on 50.000,00 euroa.⁵⁷ Peruspääoman säätiölle luovuttaa säätiön perustaja tai perustajat. Peruspääoma voi olla irtainta varallisuutta, kuten rahaa, arvopapereita, osakehuoneistoja tai taidetta; kiinteää varallisuutta, kuten kiinteistö tai tontti; tai aineetonta omaisuutta, kuten patentit, rojalit tai muu immateriaalinen eli henkinen pääoma. Jos säätiön nimiin siirretään omaisuuden ohella velkaa, tulee velan siirtäminen tapahtua velkojan suostumuksella. Peruspääoma tulee maksaa kokonaan ennen säätiön rekisteröintiä ja muu pääoma voidaan luovuttaa myöhemmin. Peruspääoma tunnetaan myös säädepääomana.

Säätiölain 1:3 §:n mukaan perustaja voi pidättää oikeuksia luovuttamaansa varallisuuteen. Perustaja voi pidättää säätiölle luovuttamansa omaisuuden tuotto-, hallinta- tai muun oikeuden määräajaksi. Luonnollisen henkilön kohdalla määräaika tarkoittaa tämän elinaikaa, kun taas oikeushenkilön kohdalla enintään kymmentä vuotta. Pidätysoikeus tarkoittaa perustajan määräaikaista oikeutta tämän säätiölle luovuttamiin varoihin ja oikeuden pidätyksestä sekä sen ehdoista on mainittava säätiön säännöissä ennen rekisteröimistä. HE:n (166/2014) kuvaa pidätysoikeuden vähentävän tarvetta perustaa säätiö testamentilla kuolemanvaraisena oikeustoimena. Lisäksi perustajan tulisi huolehtia, että peruspääomaan kuuluu myös tuottavaa omaisuutta, sillä säätiön omaisuuden hoitoon ja hallinnon ylläpitämiseen tarvitaan varoja.⁵⁸

Säätiön on perustamisvaiheessa eriteltävä kolmen vuoden suunnitelma siitä, miten alkavaa toimintaa toteutetaan ja rahoitetaan. Laissa ei ole peruspääoman käyttämisestä koskevaa yksityiskohtaista sääntelyä, vaikka säännöissä voidaan antaa määräyksiä peruspääomasta. Sään-

---

⁵⁵ HE 166/2014 vp, s. 64-66.

⁵⁶ Jauhainen ym. 2017, s. 50-51.

⁵⁷ SäätiöL:n 13:5 § :n kohta 4 edellyttää, että rekisteriviranomaiselle toimitetaan tilintarkastajan lausunto siitä, että peruspääoma on suoritettu säätiölle ja sen osalta on muutoinkin noudatettu perustamiskirjan ja sääntöjen määräyksiä.

⁵⁸ Kilpinen ym. 2015, s. 20-21.

nöissä voidaan esimerkiksi määrätä, että säätiön toimintaan saa käyttää ainoastaan peruspääoman tuottoa. Tällaista rajoitusta ei kuitenkaan ole suositeltavaa kirjata sääntöihin muutoin kuin erityisestä syystä.⁵⁹ Säätiötoimintaan voidaan käyttää pääomaa myös johdon harkintaan perustuen, ellei säännöissä ole pääoman käyttämistä koskevia tahdonvaltaisia määräyksiä.⁶⁰

2.5.4 Johdon tehtävät

Säätiölain 1:4 §:ssä sanotaan: *[S]äätiön johdon on huolellisesti toimien edistettävä säätiön tarkoituksen toteutumista ja säätiön etua.*⁶¹ Säätiön ainoa pakollinen toimielin on hallitus, joka edustaa ja hoitaa säätiötä sen sääntöjen sekä säätiölain osoittamalla tavalla, noudattaa säätiön solmimia sopimuksia sekä säätiön johdon tekemiä päätöksiä. Säätiön johdon tehtävä on huolehtia säätiön hallinnosta ja järjestää säätiön toiminta asianmukaisesti säätiön tarkoituksen toteutumiseksi ja säätiön edun mukaisesti. Johdon tehtävä edistää säätiön tarkoituksen toteutumista ja säätiön etua kuuluu myös hallintoneuvostolle ja toimitusjohtajalle, mikäli säätiön säännöissä on erikseen määrätty näiden toimielinten kuuluvan hallinnon kokoonpanoon.

Hallitus on säätiön ylin johto ja sen yleistoimivaltaan kuuluu huolehtia kaikista tehtävistä, jotka eivät kuulu jollekin toiselle säätiön johtoon kuuluvalla toimielimelle. Säätiön hallinnosta ja edustamisesta säädetään säätiölain 3 luvussa. Säätiön johdon valinta, valvonta ja palkkiot ohjaavat hyvään hallintoon⁶² ja säätiön säännöissä voidaan määrätä, että hallituksen jäsenelle on mahdollista maksaa tavanomainen palkkio tai korvaus säätiön hyväksi tehdystä työstä. Myös määräys, ettei hallituksen jäsenelle makseta palkkiota on mahdollinen.

Johdolla on lojaalisuus- ja huolellisuusvelvoite⁶³. Johdon on hoidettava aina säätiön varallisuutta, sijoitustoimintaa ja mahdollista liiketoimintaa huolellisesti. Myös säätiön edun valvominen kuuluu lojaliteettivaatimuksen piiriin. Huolellisuusvelvoitetta voidaan tarkastella kaksiosaisena tarkoituksen toteutumisen edistämisen ja säätiötä kohtaan osoitetun lojaliteetin näkökulmista. Huolellisuuden arviointi perustuu yleisluonteiseen tarkasteluun, eikä henkilökohtaisten kykyjen tai omien asioiden hoitamiseen perustuen. Lähipiiriin liittyvä huolellisuusvaatimus edellyttää lähipiirisuhteiden aktiivista selvittämistä. Johdossa toimivan jäsenen huolellisuusvelvoitteen piiriin kuuluva toiminta tulee suhteuttaa tilanteen ja olosuhteiden mu-

---

⁵⁹ Jauhiainen ym. 2017, s. 55.

⁶⁰ HE 166/2014 vp, s. 70-71.

⁶¹ Vrt. OYL 1:8 § [Y]htiön johdon on huolellisesti toimien edistettävä yhtiön etua.

⁶² Pykäläinen-Syrjänen, 2007, s. 5.

⁶³ Hannula ym. 2015, s. 15.

kaisesti.⁶⁴ Säätiön hallituksen jäsenen velvollisuus hoitaa huolellisesti toimien säätiön hallinnollisia ja taloudellisia asioita muodostaa erityisen luottamusaseman.

2.5.4.1 Erityinen luottamusasema ja siihen perustuva vastuu

Rikoslain (RL, 39/1889) 36:5 §:n luottamusaseman väärinkäyttö koskee kaikkia, joiden tehtävänä on hoitaa toisen taloudellisia ja oikeudellisia asioita. Luottamusaseman väärinkäytössä tekijäpiiriin luetaan kaikki, joiden tehtävä on hoitaa toisen taloudellisia ja oikeudellisia asioita. Tehtävä voi perustua lakiin, sopimukseen, viranomaismääräykseen tai muunlaiseen oikeustoimeen. Ensisijaisesti tekijät voivat olla yhteisöjen omaisuuden hoitajia eli hallintoelimissä toimivia henkilöitä, kuten hallituksen jäsenet tai toimitusjohtajat, jotka hoitavat yhteisöjen juoksevia asioita. Kyseeseen voivat tulla myös hallintoelimien ulkopuoliset tahot, joiden tehtävä on hoitaa itsenäisesti oikeushenkilön asioita, kuten rahastonhoitajat tai tilintarkastajat.⁶⁵

Jos luottamusasemassa oleva aiheuttaa vahinkoa sille, jonka asioita hän hoitaa on kyseessä luottamusaseman väärinkäyttö. Luottamusaseman väärinkäyttämisen rikosoikeudellisen tunnusmerkistön täytyminen edellyttää, että teko tapahtuu joko ryhtymällä sellaiseen toimeen, johon ei ole oikeutta, tai jättämällä tehtävät kokonaan tai osaksi suorittamatta. Luottamushenkilö voi esimerkiksi myydä kiinteistön käypää markkina-arvoa huomattavasti alemmalla hinnalla, mikä aiheuttaa päämiehelle vahinkoa. Säätiön hallituksen jäsenet ovat henkilökohtaisessa vastuussa mikäli hallituksen katsotaan aiheuttaneen tahallaan tai huolimattomuudesta vahinkoa säätiölle rikkomalla säätiölakia tai sääntöjä. Hallituksen jäsenellä on rikos- ja vahingonkorvausvastuu. Myös testamentin toimeenpanija voi joutua vahingonkorvausvastuuseen.

Säätiön johdon tehtävissä voi syyllistyä erilaisiin rikoksiin, kuten varkaus ja kavallus, kirjanpitorikos, elinkeinorikokset, kätkemis- ja rahanpesurikos, tai petos ja muu epärehellisyys.⁶⁶ Esimerkiksi kavalluksen tunnusmerkistö täyttyy jos luottamusasemassa oleva sekoittaa anastustarkoituksessa omiin varoihinsa varoja, jotka hän on vastaanottanut toisen lukuun ja on velvollinen pitämään ne erillään omista varoistaan. Kavalluksen tunnusmerkistö täyttyy myös jos luottamusasemassa oleva siirtää päämiehelleen kuuluvia varoja omalle henkilökohtaiselle tililleen.⁶⁷ Luottamusasemassa korostuu tehtävien hoitamisen asianmukaisuus ja rehellisyys raha-asioissa suhteessa päämieheen.⁶⁸

---

⁶⁴ HE 166/2014 vp, s. 72–74.

⁶⁵ HE 66/1988 vp, s. 137.

⁶⁶ Kilpinen ym. 2015, s. 12, 59. Ks. lisää rikosnimikkeistä s. 60.

⁶⁷ HE 66/1988 vp, s. 40.

⁶⁸ Utriainen 1994, s. 511.

Seuraava korkeimman oikeuden ratkaisu koskee säätiön asiamiehenä ja hallituksen jäsenenä toimineen B:n ja tämän jälkeen asiamiehenä toimineen C:n luottamusaseman väärinkäyttöä.

KKO 2016:39 Kansanedustajana sekä Raha-automaattiyhdistyksen (RAY) hallituksen puheenjohtajana toiminut A tuomittiin törkeästä lahjuksen ottamisesta sekä virkavelvollisuuden rikkomisesta yhteiseen 1 vuoden ja 2 kuukauden vankeusrangaistukseen. RAY:n varoista oltiin myönnetty avustuksia säätiö X:lle yli 20 miljoonaa euroa, joiden avustushakemuksien käsittelyssä A oli ollut osallisena. A oli hankkiakseen itselleen vaalirahoitusta myynyt X:lle ylihinnoiteltuja tauluja noin 31 000 euron arvosta ja osallistunut viidesti X:n tarjoamille virkistysmatkoille. A tuomittiin hovioikeudessa menettämään valtiolle vastaanotettujen etujen määrät eli yhteensä 34 843 euron määräiset oikeudettomat edut X:ltä ja sen tytäryhtiöltä, eikä A:lle tuomittua menettämisseuraamusta voitu korkeimmassa oikeudessa kohtuullistaa.

Samassa oikeudenkäynnissä käsiteltiin X:n asiamiehenä ja hallituksen jäsenenä toimineeseen B:hen sekä B:n jälkeen X:n asiamiehenä toimineeseen C:hen kohdistuneita rangaistusvaatimuksia. B tuomittiin käräjäoikeuden lainvoimaisella tuomiolla luottamusaseman väärinkäytöstä, koska tämä oli ostanut ja sallinut ostaa X:lle säätiön sääntöjen ja säätiölain vastaisesti mm. taidetta edistääkseen säätiön johdon ja muiden säätiötä lähellä olevien ehdokkaiden, kuten A:n, vaalityötä ja poliittista toimintaa. Lisäksi B:n syyksi luettiin törkeä lahjuksen antaminen. C puolestaan on hovioikeuden lainvoimaisessa tuomiossa tuomittu luottamusaseman väärinkäytöstä sekä lahjuksen antamisesta.

Korkeimman oikeuden tuomiossa käy ilmi, että rangaistuksia on annettu puolin ja toisin, niin säätiön (X) johtohenkilöille (B ja C), kuin säätiötä lähellä olevalle henkilölle (A). Molemmille säätiön johtohahmoille on annettu lainvoimaiset tuomiot luottamusaseman väärinkäytöstä (B ja C) sekä toiselle lahjuksen antamisesta (C) ja toiselle törkeästä lahjuksen antamisesta (B). Säätiötä lähellä oleva henkilö, kansanedustaja sekä RAY:n hallituksen puheenjohtajana toiminut (A) tuomittiin törkeästä lahjuksen ottamisesta ja virkavelvollisuuden rikkomisesta.

Hallituksen jäsenen tulee huomioida sekä rikosoikeudellinen että erityiseen luottamusasemaan vastuu. Säätiölaissa säädetään myös tahallisesti aiheutetusta säätiörikkoksesta (10:1 §) ja tahallisuuteen tai laiminlyöntiin perustuvasta säätiörikkoksesta (10:2 §). Säätiölain 10:1 §:ssä sanktiouhka kohdistuu ensinnäkin tilintarkastajaan, joka rikkoo antamassaan lausunnossa velkojiensuojaa, sekä toisekseen tahoon, joka jakaa laittomasti säätiön varoja lähipiiriin kuuluvalle taikka säätiön tarkoituksesta tai toimintamuodoista poiketen.⁶⁹ Säätiölain 10:2 §:n nojalla rangaistavaa on muun muassa 2:7 §:ssä säädetyn ilmoittamisvelvollisuuden rikkominen eli jos kuolinpesän haltija ei ilmoita säätiötestamentista tuomioistuimelle, on kyseessä laiminlyöntiin tai tahallisuuteen perustuva säätiörikkomus. Rangaistussäännöksiin mukaan teosta voidaan tuomita sakkoon tai säätiörikkoksen kohdalla vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

---

⁶⁹ HE 166/2014 vp, s. 144–145.

2.5.4.2 Hallituksen jäsenen erottaminen

PRH voi puuttua säätiölain tai sääntöjen vastaiseen toimintaan erottamalla hallituksen jäsenen.⁷⁰ Säätiön hallitus, hallintoneuvosto tai näiden yksittäinen jäsen voidaan erottaa PRH:n hakemuksesta, jos nämä tahot ovat jatkuvasti tai kokonaisuutta arvioiden toimineet törkeästi vastoin säätiölakia tai säätiön sääntöjä (SäätiöL:n 14:10.1). Edelliseen momenttiin perustuva päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta (SäätiöL:n 14:10.2).⁷¹ PRH on vaatinut säätiölain 14:10 §:n nojalla hallituksen jäsenen erottamista käräjäoikeudessa.

VARSINAIS-SUOMEN KäO 18.8.2017 H 16/11593 PRH on vaatinut, että KäO erottaa säätiön X hallituksen jäsenet A:n ja B:n ja määrää hallituksen jäsenten erottamispäätöksen heti täytäntöönpantavaksi muutoksenhausta huolimatta. X on hyväksynyt PRH:n hakemuksen ja vaatinut erottamispäätöksen täytäntöönpanoa. Lisäksi PRH on vaatinut A:n ja B:n velvoittamista korvaamaan yhteisvastuullisesti PRH:n oikeudenkäyntikulut.

Jutun ensimmäinen erottamisperuste on, etteivät A ja B ole osallistuneet säätiön hallituksen kokouksiin, kuten hallituksen sääntömuutoskokoukseen. Erottamisperusteena on ollut nimenomaisesti osallistumattomuus hallituksen kokouksiin, ei A:n tai B:n toiminta hallituksen kokouksissa. Toisena erottamisperusteena jutussa on puututtu X:n sijoitustoiminnan väärinkäytöksiin. PRH:n väittämät A:n ja B:n väärinkäytökset on täsmennetty toimivallan ylittämiseksi ja sijoitustoiminnan liian korkeaksi riskinotoksi.

KäO:n mukaan toinen erottamisperuste olisi A:n kohdalla rangaistusluontoinen seuraamus korkean riskin sijoitustoiminnasta ja sellaisenaan säätiölain vastainen seuraamus. Myöskään B:n menettely sijoitustoiminnassa ei ole ollut peruste erottaa tätä säätiön hallituksesta. PRH:n hakemusta toisella erottamisperusteella ei ole hyväksytty. Ensimmäisen erottamisperusteen arvioinnissa PRH:n hakemus on hylätty A:n osalta. B:n osalta ensimmäisen erottamisperusteen hakemus on taas hyväksytty ja B erotetaan X:n hallituksen jäsenen toimesta. B:n erottamista koskeva päätös on määrätty pantavaksi täytäntöön heti muutoksenhausta huolimatta. Lisäksi PRH on velvoitettu maksamaan A:lle korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista asiassa 84.820,48 euroa korkolain mukaisina viivästyskorkeineen ja muut oikeudenkäyntikuluvaatimukset hylätään. (Ei lainvoimaa).

Osapuolista B ja valvontaviranomainen ovat ilmoittaneet tyytymättömyyttään käräjäoikeuden päätökseen. Ratkaisusta on valitettu hovioikeuteen, eikä se näin ollen ole lainvoimainen. Juttua tullaan näillä näkymin käsittelemään Turun hovioikeudessa vuoden 2018 alkupuoliskolla.

PRH voi hakea 14:10 §:n nojalla säätiön kotipaikan tuomioistuimelta säätiön hallintoneuvoston tai hallituksen jäsenen erottamista luottamustoimestaan. Oikeuskiistan erottamisperusteena on pidetty säätiölain 1:4 §:n johdon huolellisuusvelvoitetta. Osapuolista A on säätiön X perustaja ja A:n osakeyhtiö on säätiötä perustettaessa luovuttanut säätiölle 5.000.000,00 euron

---

⁷⁰ PRH:n tehtävä on valvoa, että säätiöt noudattavat säätiölakia ja säätiön sääntöjä. Valvonta on luonteeltaan jälkikäteistä laillisuusvalvontaa. HE 166/2014 vp, s. 179–180.

⁷¹ Muita PRH:lle säädettyjä säätiövalvontakeinoja ovat tietojen saantioikeus (14:2 §), tarkastusoikeus (14:4 §), määräykset ja kiellot (14:9 §) sekä säätiön lakkauttaminen (14:12 §).

alkupääoman. Erottamiskynnyksen arvioinnissa ei ole merkityksellistä, että A on ollut säätiön perustajana, toiminut X:n asiamiehenä sekä omistajana yhtiössä, joka on perustanut säätiön. Perustaja ei ole säätiön omistaja ja hallituksen jäsenenä säätiölaki velvoittaa myös häntä.

B puolestaan on ollut säätiön hallituksen jäsenenä ja hallituksen varapuheenjohtajana. B on menetellyt säätiölain vastaisesti ilmoittaessaan hallituksen jäsenenä ollessaan, ettei ole osallistumassa X:n hallituksen kokouksiin. Lisäksi on huomioitu, ettei PRH ole kertonut B:lle eikä varoittanut häntä siitä, että jos hän ei käy hallituksen kokouksissa, hänet erotetaan hallituksesta. HE 166/2014 mukaan ennen hakemuksen vireille panemista säätiötä tulee hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti kuulla, mutta kuulematta jättäminen ei ole menettelyvirhe, jonka takia hakemus jätettäisiin tutkimatta tuomioistuimessa (s. 179).

Jutussa on kiinnitetty huomiota johdon velvollisuuteen edistää aktiivisesti säätiön tarkoituksen ja edun toteutumista. Säätiön hallituksen jäsenen osallistuminen hallitustyöskentelyyn ja johdon aktiivisuus voivat olla hyvin erilaisia riippuen säätiön koosta, tarkoituksesta, tarkoituksen toteuttamisesta ja säätiön toiminnasta. Pienessä säätiössä riittää osallisuus hallituksen kokouksiin muutaman kerran vuodessa, kun taas suuressa toiminnallisessa säätiössä hallituksen jäseneltä vaaditaan jatkuvaa aktiivista osallistumista hallituksen toimintaan, päätöksentekoon ja hallinnon sekä toiminnan seuraamiseen. X:n hallitus ei ole pystynyt tekemään päätöstä sääntöjen muuttamisesta, koska A ja B eivät ole osallistuneet hallitustyöskentelyyn.

Jutussa on myös painotettu, että säätiön hallituksen työskentely ja päätöksenteko tapahtuu suurelta osin hallituksen kokouksissa. Johdon huolellisuusvelvollisuuteen kuuluu, että hallituksen kokouksiin osallistutaan ellei ole laillista estettä poissaololle. Hallituksen jäsen ei voi valita miten tämä täyttää tehtävänsä säätiön johdossa. PRH:lla on oikeus ja velvollisuus puuttua hallitustyöskentelyn laiminlyönteihin säätiölain vastaisena toimintana.

2.5.5 Varainhoito, sijoitustoiminta ja liiketoiminta

Varainhoito tunnetaan säätiölaissa sijoitustoiminnan sekä mahdollisen liiketoiminnan yläkäsitteenä.⁷² Varainhoito käsittää säätiölle luovutettujen sekä kertyneiden varojen hoitamisen. Sijoitustoiminta voi olla yksi varainhoidon harjoittamisen muodoista. Varainhoitoon ja sijoitustoimintaan sovelletaan lojaalisuus- ja huolellisuusvelvollisuutta. Lisäksi varainhoidon on oltava suunnitelmallista (SäätiöL:n 1:5 §). Myös säätiön mahdollisesti harjoittama liiketoiminta edellyttää suunnitelmallisuutta, huolellisuutta ja lojaaliutta. Käytännössä varainhoito on

---

⁷² Hannula ym. 2015, s. 17.

käyttöomaisuuteen kuuluvien kiinteistöjen tai rakennusten hoitamista, kunnossapitoa ja uudistamista varsinaisen toiminnan ylläpitoa varten.

Säätiö voi harjoittaa sijoitustoimintaa, jonka lisäksi sijoitustoiminnan yhtiöittäminen on mahdollista ellei säännöissä ole näitä koskevia rajoituksia (SäätiöL 1:6 §). Sijoitustoiminnan periaatteiden kirjaaminen on hallituksen esityksen (166/2014) mukaan suositeltavaa, jotta tilintarkastaja voi tarkastuksessa todentaa hallituksen hoitaneen sijoitustoiminnan säätiön sääntöjä noudattaen (s. 74). Säätiön hyvä hallinto -ohjeen mukaan sijoitustoiminnan periaatteista sekä niiden noudattamisesta vastaa säätiön hallitus. Sijoitustoiminnan periaatteet sekä niihin liittyvien toimielinten, toimihenkilöiden ja ulkopuolisten varainhoitajien valtuudet määrittelee säätiön hallitus.⁷³ Käytännössä sijoitustoiminta voidaan antaa säätiön sääntöjen määräyksellä esimerkiksi toimitusjohtajan, asiamiehen tai jonkin säätiön toimielimen tehtäväksi.

Mikäli säännöissä ei erikseen kiellä, liiketoiminta voi olla yksi säätiön toimintamuodoista, mutta säätiötä ei voi perustaa yksinomaan liiketoimintaa harjoittamaan.⁷⁴ Säätiö voi yhtiöittää liiketoimintansa ellei säätiön säännöissä ole sitä koskevaa rajoitusta (SäätiöL 1:7 §:n 2 mom). Säätiön liiketoiminnan määrittely perustuu vero- ja tukilainsäädäntöön ja muuhun lainsäädäntöön.⁷⁵ Laissa ei ole määritelty varainhoitoa, sijoitustoimintaa tai liiketoimintaa.⁷⁶

2.5.6 Lähipiiri sekä tuki- ja sukusäätiöt

Säätiötä ei voi perustaa välittömien tai välillisten taloudellisten lähipiirietujen hankintatarkoitukseksi.⁷⁷ Säätiölain 1:8 §:n mukaan säätiön lähipiiriin kuuluvat säätiön perustaja, *säätiön määräysvaltaa käyttävä taho* ja näiden tai säätiön *tytäryhteisö ja -säätiö*; säätiön ja edellisessä kohdassa tarkoitetun yhteisön ja säätiön hallituksen ja hallituksen ja hallintoneuvoston jäsen ja varajäsen, toimitusjohtaja ja tämän sijainen, vastuunalainen yhtiömies ja tilintarkastaja; säätiön asiamies tai muu säätiön johtamiseen osallistuva henkilö; edellisissä kohdissa tarkoitettujen henkilöiden *perheenjäsen*; *muu lähisukulainen*; sekä edellisissä kohdissa tarkoitetun henkilön tai yhdessä toimivien henkilöiden määräysvallassa oleva yhteisö ja säätiö. Säätiö voi laatia lähipiiriohjeen, joka auttaa minimoimaan riskit kielletyistä lähipiiritoimista.⁷⁸

---

⁷³ www.saatiopalvelu.fi Säätiön hyvä hallinto.

⁷⁴ Vrt. OYL 1:5 § [Y]htiön toiminnan tarkoituksena on tuottaa voittoa osakkeenomistajille.

⁷⁵ HE 166/2014 vp, s. 76.

⁷⁶ HE 166/2014 vp, s. 74–75.

⁷⁷ SäätiöL:n 1:2 § asettaa kiellon tuottaa taloudellista etua säätiön lähipiiriin kuuluville.

⁷⁸ Lähipiiriohjeessa määritellään esimerkiksi lähipiiriin kuuluvat; säätiön tavanomaiset lähipiiritoimet; apurahojen myöntämis- ja esteellisyysäännöt; miten lähipiiritoimet selvitetään ja raportoidaan säätiön toimintakertomuksessa; kaupallisten ja muiden sopimusten käsittely ja päätöksenteko; lähipiiri-

Kielletyllä lähipiiriedulla voidaan tarkoittaa esimerkiksi vastikkeetonta tai alihintaista taloudellista etua. HE:n (166/2014) mukaan lähipiirisääntelyn tavoitteena on mahdollisuus rajoittaa toimia, jotka poikkeavat säätiön tarkoituksesta ja tarkoituksen edistämiseksi määrätyistä toimintamuodoista. Lähipiirin määritelmää on selvennetty uudessa säätiölaissa laajentamalla sitä, jotta se kattaisi paremmin käytännössä esiintyvät säätiöiden perustamistilanteet, säätiöiden ja säätiökonsernien organisaatiomallit sekä perhe- ja lähisukulaissuhteiden kehityksen.⁷⁹ Lähipiiriedunkielto ei estä apurahan tai avustuksen antamista lähipiiriin kuuluvalla, mutta tämän on täytettävä säätiön yleiset apurahojen sekä avustusten jaon edellytykset.⁸⁰

Tuki- ja sukusäätiö ovat poikkeus lähipiiriedun kiellossa. Tukisäätiö voi tuottaa etua säätiön perustajalle tai säätiössä määräysvaltaa käyttävälle säätiölle tai yhteisölle, jonka omistajilla, jäsenillä tai muilla edunsaajilla ei ole oikeutta tukea saavan yhteisön tai säätiön varoihin (SäätiöL 1:9.1). Sukusäätiö voi tuottaa etua säätiön perustajan perheenjäsenille tai sukulaisille (SäätiöL 1:9.2). Suku- ja tukisäätiöt saavat harjoittaa vain sääntöjen mukaisia toimintamuotoja, minkä lisäksi säännöissä on määriteltävä tuen saajat. Tuki- ja sukusäätiöiden verokohtelu voi poiketa muiden säätiöiden verotuksesta. Sukusäätiöille on tavanomaista, että ne eivät täytä yleishyödyllisyyden kriteereitä. Tukisäätiön verokohtelua arvioidaan aina tapauskohtaisesti ja verottaja voi tulkita yleishyödyllisen tahon perustaman tukisäätiön verovelvolliseksi.⁸¹

Tutkielman tapausanalyysissa tullaan tarkastelemaan erään tukisäätiön tositapahtumiin perustuvia olosuhteissa tapahtuneita muutoksia. Vaikka kyseessä on tukisäätiö, ei tapausanalyysin tarkastelun keskiössä oleva oikeudellinen ongelma koske lähipiirille myönnettyjä etuja, vaan säätiön tarkoitusta ja tarkoituksen muuttamista uuden säätiölainsäädännön valossa. Säätiöoikeuden oikeusperiaatteet ovat tapausanalyysissa keskeisiä, sillä onhan säätiöoikeuden toimintaperiaatteiden merkitystä haluttu nimenomaisesti korostaa lainmuutoksen myötä antamalla niille kaksoismerkitys omina lainkohtina ja oikeusperiaatteina.

---

ritoimien markkinaehtoisuuden varmistaminen; miten hallitus valvoo lähipiiritoimia; lähipiiriohjeen tiedottaminen sekä johdon sitouttaminen lähipiiriohjeeseen. www.saatiopalvelu.fi.

⁷⁹ HE 166/2014 vp, s. 78.

⁸⁰ Jauhiainen ym. 2017, s. 92.

⁸¹ Kilpinen ym. 2015, s. 13.

3. TESTAMENTTIIN PERUSTUVA SÄÄTIÖ

3.1 Säätiötestamentti

Säätiötestamentti liittyy säätiöoikeuden jäämistöoikeudelliseen ulottuvuuteen. Säätiön perustaminen testamentin määräyksellä tarkoittaa perustajan viimeistä tahdonilmaisua siitä, miten hän haluaa omaisuuttaan jaettavan hänen kuolemansa jälkeen. Testamentti on oikeustoimena kuolemanvarainen, vastikkeeton sekä yksipuolinen tahdonilmaisus. Testamentin oikeusvaikutukset alkavat vasta perittävän kuoleman jälkeen. Perittävä voi määrätä testamentilla omaisuudestaan kokonaan perimysjärjestyksestä poikkeavalla tavalla, vaikka testamentti ei välttämättä aina koskisikaan perittäväälle kuulunutta omaisuutta kokonaisuudessaan. Testamentilla voidaan myös laajentaa perillisten määrää tai sulkea tietty taho perinnön ulkopuolelle.

Testamenttioikeus muodostaa jäämistöoikeudellisen kokonaisuuden yhdessä perintöoikeuden kanssa. Testamenttioikeudessa testamentin tekijä määrää jäämistöstään itse haluamallaan tavalla, kun taas lakimääräinen oikeus periä perustuu sukulaisuuteen. Oikeus periä on testamenttiin verrattuna vahvempi siten, että rintaperillisellä on oikeus lakiosaan ja leskellä on tietyin edellytyksin oikeus hallita jakamattomana puolisoitten yhteisenä kotina käytettyä asuntoa ja siihen liittyvää irtaimistoa. Tutkielmassa painottuu testamenttioikeuden merkitys, mutta perintöoikeus on myös huomioitava jäämistöoikeudellisia kysymyksiä tarkasteltaessa.

Kun säätiö perustetaan testamenttiin perustuvalla määräyksellä kuolemanvaraisena oikeustoimena, se tarkoittaa, ettei säätiötä tulla perustamaan testamentin tekijän eli säätiön perustajan elinaikana. Toisin sanoen säätiön perustaja ei ole itse varmistamassa, että hänen testamentissa ilmaistua viimeistä tahtoa varmuudella kunnioitetaan ja ettei tätä viimeistä tahdonilmaisua tulla sivullisten puolesta loukkaamaan. Olisi suorastaan vääryys jättää syytä tai toista noudattamatta testamenttiin kirjattua perustajan viimeistä tahtoa perustaa säätiö.

3.2 Testamenttisäätiön perustaminen

Testamentin tekijän tahto perustaa säätiö kertoo aina testaattorin halusta sivuuttaa lakimääräiset perilliset perinnöstä ja estää valtion jäämistösaannon toteutumisen.⁸² Säätiön perustaminen testamentin määräyksellä edellyttää asiakirjaa, josta käy ilmi säätiön tarkoitus sekä mitä varallisuutta perustaja luovuttaa säätiön peruspääomaksi. Säätiön peruspääoman tulee olla vähintään 50.000,00 euroa. Testamentissa voidaan esittää tulevan säätiön toimintaa ohjaavia mää-

---

⁸² Aarnio & Kangas, 2015, s. 412.

räyksii tai sääntöihin liittyviä ohjeistuksia. Toiminnan tarkoituksesta säädetään, että tarkoituksen tulee olla hyödyllinen, säätiön tulee harjoittaa tarkoitusta edistävää toimintaa, eikä tarkoituksena voi olla liiketoiminnan harjoittaminen tai taloudellisen edun tuottaminen.

Perustaja voi halutessaan liittää testamenttiin perustamiskirjan, johon puolestaan voidaan liittää säätiön säännöt. Säännöt mukailevat lakiin perustuvia oletettavia. Säännöissä on mainittava aina tietyt säätiölain edellyttämät seikat. Sääntöihin voidaan myös sisällyttää perustajan antamia muita määräyksiä esimerkiksi säätiön hallinnosta, edustamisesta sekä päätöksenteosta. Testamentissa voidaan myös antaa määräys toimeenpanijasta, joka huolehtii perustamisesta.

Peruspääoma oli aikaisemmin määritelty puutteellisesti ja epäselvästi, mutta uudistuksen myötä lakiin tuli nimenomainen maininta peruspääoman vähimmäismäärästä. Uudella lailla mahdollistetaan perustajan tahdon kunnioittaminen silloinkin, kun säätiön perustamiseen ei ole edellytyksiä varojen vähäisyyden vuoksi. Jos varoja ei olisi riittävästi uuden säätiön perustamiseen, niin testamentilla saatavat varat voitaisiin siirtää edelleen säätiölle tai yhdistykselle, joka harjoittaa samanlaista toimintaa. Jotta perustajan tahto toteutuu, tulee hänen viimeistä tahtoaan perustaa säätiö kunnioittaa ja perustamismääräystä noudattaa.

Säätiölain muutoksella on ollut vaikutuksia testamenttisäätiöiden perustamiseen. Ensinnäkin aiemmin noudatettavasta kaksivaiheisesta lupa- ja rekisteröinti-ilmoitusmenettelystä on siirrytty yksivaiheiseen rekisteröintimenettelyyn eli perustamislupamenettelystä on kokonaan luovuttu.⁸³ Säätiön perustamista on siis menettelynä kevennetty, mutta testamenttisäätiöiden perustamistoimien valvonta on pidemmän aikaa kaivannut lainsäädännön tarkistamista. Testamentin toimeenpanijan tai säätiön perustamistoimista huolehtimaan määrätyn tahon päätöksentekovapautta rajoittavat heidän vahingonkorvausvastuunsa. Tästä huolimatta toimeenpanija tai perustamistoimista vastaava taho saattavat luopua säätiön perustamisesta jättämällä ilmoittamatta käräjäoikeudelle säätiön perustamiseen velvoittavasta testamentista. Uuden lain onkin luonnehdittu ratkaisevan ainoastaan osan vanhan järjestelmän ongelmista.⁸⁴

Testamentin säilyttämisestä ei ole sääntelyä ja käytännössä testamenttia säilytetäänkin vaihtelevasti. Paras tapa säilyttää testamenttia voi olla eri henkilöille esimerkiksi kotona työpöydän laatikko, pankin tallelokerossa, asianajotoimistossa tai luotettavalla taholla. Tuomioistuin ei valvo testamenttia, eikä testamenttia tarvitse tallettaa käräjäoikeuteen, mutta halutessaan talle-

---

⁸³ HE 166/2014 vp, s. 24.

⁸⁴ Aarnio & Kangas, 2015, s. 419.

tuksen voi tehdä. Käytännössä riittää, että testamentti annetaan tiedoksi perillisille,⁸⁵ mutta takeita, että testamentti varmuudella ilmoitetaan edelleen käräjäoikeudelle ei ole.

Testamenttisäätiön perustamista kuvataan vaiheittaisena prosessina ja eri vaiheiden välisiä siirtymävaiheita nimitetään välitilaksi. On mahdollista, että välitilan aikana löytyy esimerkiksi uusi testamentti, jolla testaattori on peruuttanut säätiön perustamisen ja perustamisprosessi on keskeytettävä. Toisaalta jos prosessin vaiheet etenevät säätiölakia mukailleen, niin välitila päättyy säätiön perustamiseen ja siihen, että säätiö alkaa toteuttaa tarkoitustaan.⁸⁶

3.3 Säätiötestamentin muotovaatimukset

Säätiötestamentin muotovaatimukset perustuvat yhdessä säätiölain ja perintökaaren säännöksiin. Säätiötestamentissa on käytävä ilmi säätiön toiminnan tarkoitus tai tarkoituksen määrääjä sekä mitä varallisuutta perustaja luovuttaa peruspääomaksi ja muuksi omaksi pääomaksi (SäätiöL 2:6.1). Säätiölain 1 luvussa on molemmista säätiön toiminnan tarkoituksesta (2 §) sekä peruspääomasta (3 §) omat lainkohtansa. Lisäksi testamentista säännellään PK:n 9-14 luvuissa, minkä lisäksi PK:n 15 ja 16 luvut säätelevät testamentista ja perinnöstä.

Useat testamenttia koskevat lainsäädännökset ovat pakottavaa eli indispositiivista oikeutta. PK sisältää myös ohjeellisia, tahdonvaltaisia eli dispositiivisia säännöksiä, kuten säännökset testamentin tulkinnasta.⁸⁷ Pakottavaa oikeutta on esimerkiksi testamentin muotovaatimukset:

[T]estamentti on tehtävä kirjallisesti kahden todistajan ollessa yhtäkaa läsnä, ja heidän on, sitten kun testamentin tekijä on allekirjoittanut testamentin tai tunnustanut siinä olevan allekirjoituksensa, todistettava testamentti nimikirjoituksillaan. Heidän tulee tietää, että asiakirja on testamentti, mutta testamentin tekijän vallassa on, tahtooko hän ilmoittaa heille sen sisällön (PK 10:1 §).

Toteuttamalla testamentin muotovaatimukset varmistetaan testaattorin tarkoitusten toteutuminen. Muotovaatimusten toteuttamista voidaankin luonnehtia testamentin suojaimekanismiksi. Testamenttiin perustuvan saannon tulee olla mahdollisimman riidaton, minkä vuoksi testamentin muotovaatimukset ovat luoteeltaan ankaria. Erityisesti on erotettava valmistelutoimet lopullisesta testamentin tahdonilmaisusta. Mitä suuremmasta omaisuudesta on kyse, sitä enemmän vaaditaan suunnittelua. Lopulta suunnitelmat muuntuvat testamentiksi allekirjoittamalla testamentti, mikä sinetöi testamentin tekijän tahdon testamentiksi eli tahdonvaltaiseksi määräykseksi siitä, miten perittävälle kuulunut omaisuus jaetaan tämän kuoleman jälkeen.⁸⁸

---

⁸⁵ www.oikeus.fi Käräjäoikeudet: perintöasiat.

⁸⁶ Aarnio & Kangas, 2015, s. 417.

⁸⁷ Aarnio & Kangas, 2015, s. 15.

⁸⁸ Aarnio & Kangas, 2015, s. 152.

3.3.1 Testamentin muotovirhe

Testamentin ankarat muotovaatimukset ja muotovirheeseen perustuva perillisen oikeus moittia testamenttia saavat seuraavan lainvoimaisen kärjäoikeuden päätöksen mukaan vahvempaa oikeussuojaa suhteessa testamentin tekijän itsemääräämisoikeuteen ja viimeiseen tahdonilmaisuuksiin miten testamentin tekijä haluaa omaisuutensa jaettavan hänen kuolemansa jälkeen.

HELSINGIN KäO 28.4.2017 L 14/50696 A oli lapsettomana ja naimattomana henkilönä testamentannut kummilapselleen veljensä pojalle kesämökkikiinteistön, Heinolan kaupunginmuseolle kristallikruunun ja loput omaisuudestaan puoliksi Suomen Punaiselle Ristille ja Amnesty International Suomen osastolle. A:n sisarukset ovat ensisijaisesti vaatineet testamentin julistamista mitättömäksi ja toissijaisesti moittineet testamenttia vetoamalla testamentin pätemättömyyteen muotovirheen perusteella, koska vastoin lain edellyttämiä muotovaatimuksia testamenttia todistettaessa, siinä ei ole ollut A:n allekirjoitusta. Kärjäoikeus on pitänyt allekirjoitusta moitteenalaisessa testamentissa A:n itsensä tekemänä ja testamentissa esitetyn viimeisen tahdonilmaisun vastaavan A:n viimeistä tahtoa testamentin todistamisen aikaan. A:n selvitetty testamenttaustahto ei kuitenkaan ole ollut riittävä pätevyysperuste, ja tämän vuoksi kärjäoikeus on julistanut A:n tekemän testamentin pätemättömäksi. Viimesijaisesta vaatimuksesta julistaa testamentti pätemättömäksi PK:n 13:1 §:n kohtien 3 ja 4 perusteella ei ole tarvinnut lausua.

Tässä kärjäoikeuden ratkaisussa testamentin tekijän testamenttaustahto ei ole tuomioistuimen mukaan ollut riittävä. Kärjäoikeus on julistanut kahden yleishyödyllisen yhteisön sekä kummilapsen hyväksi tehdyn testamentin pätemättömäksi. Tapauksessa perintö on mennyt suvulle siitä huolimatta, että testamentti kertoo aina testamentin tekijän halusta sivuuttaa lakimääräinen perimysjärjestys. Kärjäoikeus perustelee päätöstään, ettei korkeimman oikeuden ratkaisukäytännöstä löydy tukea sille, että testamentti olisi perusteltua hyväksyä päteväksi sen tekemisessä ilmenneestä ehdottoman muotomääräyksen rikkomisesta huolimatta. Kärjäoikeuden käsitys on, että testamentintekijän selvitetty testamenttaustahto ei yksin riitä testamentin pätevyysperusteeksi, koska se voisi johtaa muotomääräysten suojatarkoitusten vesittymiseen.

Hätätilatestamentti on poikkeus testamentin ankarista muotovaatimuksista. Hätätilatestamentti on testamenttausmuotona tarkoitettu käytettäväksi normaalista poikkeavien erityisolosuhteiden vallitessa ja merkitsee, että jäämistöstä voidaan määrätä myös suullisella tai omakätisesti kirjoitetulla ja allekirjoitetulla holografisella testamentilla⁸⁹. PK:n 10:3 §:n mukaan hätätilatestamentti voidaan tehdä jos testaattori on sairauden tai muun pakottavan syyn vuoksi estynyt tekemästä testamenttia. Hätätilan tulee olla käsillä testamentintekohetkellä ja ratkaisevana on pidettävä testaattorin käsitystä siitä, onko hän tehnyt testamentin hätätilan vallitessa.⁹⁰

⁸⁹ KKO1958-II-44 mukaan myös holografinen testamentti, jonka tekstissä esiintyi testamentin tekijän nimi, katsottiin päteväksi päiväämättömänä ja allekirjoittamattomana.

⁹⁰ Aarnio & Kangas, 2015, s. 187–188.

Testamentin muotovaatimusten tavoitteet, kuten oikeusvarmuuden ja todistettavuuden vahvistaminen, voivat joutua ääritilanteissa ristiriitaan oikeusjärjestyksen muiden keskeisten arvojen kanssa. Erityisesti oikeudenmukaisuuden toteutumisen kannalta henkilön tahdonilmaisulle tulisi antaa merkitystä, vaikka testamenttia ei kaikissa tilanteissa oltaisi tehty tiukkojen muotomääräysten edellyttämässä järjestyksessä. Eräissä poikkeuksellisissa tilanteissa testamentin tekijän ja testamentilla poissuljettujen perillisten välisiin olo- ja henkilösuhteisiin pitäisi voida kiinnittää huomiota.

Olemassa olevan hätätilatestamenttia koskevan oikeuskäytännön perusteella ei kuitenkaan näytä olevan saatavissa johtoa sellaiselle tulkinnalle, että tällä käsitellyllä oikeustapauksella oltaisiin voitu päätyä toisenlaiseen lopputulokseen. Käräjäoikeus toteaa edellä olevassa ratkaisussaan, ettei jutussa ole kyse holografisesta testamentista tarkoittaen hätätilassa tehtyä testamenttia, jonka testaattori on itse kirjoittanut kokonaan käsin. PK:n 10:3 §:ssä kuitenkin puhutaan omakätisesti kirjoittamisesta, joka periaatteessa voi tarkoittaa kynällä paperille kirjoittamista, konekirjoitusmenetelmällä kirjoittamista tai tekstinkäsittelyohjelmalla kirjoittamista.

Digitalisoituminen on ajankohtainen ilmiö, joka tarkoittaa asioiden sähköistymistä ja siirtymistä verkkoon. Sähköistyminen murtaa perinteisinä pidettyjä lukemisen ja kirjoittamisen tapoja ja ne siirtyvät murroksen myötä verkkoympäristöihin. Kenties tästä johtuen holografisen testamentin oikeudellista sisältöä tulisi tarkistaa. Olisiko esimerkiksi syytä tarkistaa mahdollisuutta lähentää hätätilatestamentin tekoilannetta ja määrämuotoisuudeltaan vajaata testamenttia? Samalla tulisi pohtia myös sitä voiko hätätilanomaisissa olosuhteissa tehty testamentti täydentyä päteväksi myöhemmin tehdyillä määrämuotoisuuteen liittyvillä korjauksilla.

Aulis Aarnio ja Urpo Kangas nostavat esiin Tanskan korkeimman oikeuden ratkaisun, jonka mukaan omin sormin kirjoituskoneella kirjoitettu teksti on hyväksytty omakätisesti kirjoitetuksi jos on riidatonta, että koko teksti on testaattorin itse laatima. Samassa yhteydessä kuitenkin todetaan, että tuloste ja konekirjoitusliuska ovat eri asemassa ja etteivät ne voi koskaan täyttää holografisen testamentin muotovaatimuksia. Myöskään kuoleman jälkeen perittävän tietokoneelta löytnyt testamentiksi otsikoitu asiakirja ei täytä muotovaatimuksia. Holografisen testamentin muotovaatimukset täytyvät, mikäli osa testamentista on kirjoitettu koneella, toinen osa taas käsin ja on riidatonta, että henkilö on itse kirjoittanut molemmat osat. Olennaista on, että holografinen testamentti on testaattorin itse allekirjoittama.⁹¹

---

⁹¹ Aarnio & Kangas, 2015, s. 206–207.

Käräjäoikeudessa käsitellyn jutun kantajat ovat ensisijaisesti vaatineet A:n päiväämättömän testamentin mitätöimistä, toissijaisesti muotovirheen johdosta testamentin julistamista pätemättömäksi (PK 13:1 § kohta 2). Viimesijaisesti kantajat ovat vaatineet testamentin julistamista pätemättömäksi A:n mielisairauden, tylsämielisyyden tai sieluntoiminnan häiriön, tai A:n pakottamisen, petollisen viettelyn, tai taivuttelemisen tämän ymmärtämättömyyden, tahdonheikkouden tai riippuvaisen asemansa takia (PK 13:1 § kohdat 3 ja 4). Käräjäoikeus ei ole lausunut muista väitetyistä pätemättömyysperusteista, koska testamentti on julistettu muotovirheen perusteella pätemättömäksi. Kolmanteen parenteeliin kuuluvien perillisten oikeusmoittia testamenttia muotovirheen perusteella on tässä tapauksessa sivuuttanut testaattorin itsemääräämisoikeuden sekä testamenttaustahdon. Kolmannen parenteelin perilliset saavat näin ollen vahvempaa suojaa oikeusjärjestykseltä, kuin testamentin tekijän yksityisautonomia.

Oikeusriidassa A:n tahdosta määrätä omaisuudestaan kuolemansa jälkeen haluamallaan tavalla kertoo myös se, että A:n jäämistöstä oli löytynyt revittynä vanha testamentti, jonka päälle on tehty yliviivaus ja A:n omalla kaunokirjoituksella merkintä ”peruutettu”. Vastoin A:n testamenttaustahtoa käräjäoikeus on määrännyt A:n laatiman uuden testamentin pätemättömäksi, koska A on ankarista muotomääräyksistä poiketen allekirjoittanut testamentin muualla todistajien allekirjoituksien jälkeen. Näin ollen A:n jäämistö jaetaan lakimääräisen perimysjärjestyksen mukaan A:n testamenttia moittineille sisaruksille eli A:n lakimääräisille perillisille yhtä suurin osin. Edellä kuvattua käräjäoikeuden ratkaisua on vaikea nähdä oikeudenmukaisena, koska se ei kunnioita testaattorin viimeistä tahdonilmaisua ja testamenttiin kirjattu viimeinen tahdonilmaisu on sivuutettu käräjäoikeuden antamalla lainvoimaisella tuomiolla.

3.4 Säätiötestamentin liittymä perintö- ja testamenttioikeuteen

Jäämistöoikeus jakautuu testamentti- ja perintöoikeuteen. Testamenttioikeudessa testamentin tekijällä on oikeus määrätä haluamallaan tavalla, miten hänelle kuulunut omaisuus jaetaan hänen kuolemansa jälkeen. Kuten edellisessä käräjäoikeusjutussa ilmeni testamenttaustahto ei oikeutena ole täysin vedenpitävä. Testamenttisäätiön perustamista voi rasittaa oikeus lakimääräiseen perimyksen. Lakimääräinen oikeus periä perustuu sukulaisuuteen. Perittävällä saattaa olla rintaperillisiä tai muita perillisiä, joilla on lakiin perustuva oikeus saada perintöä.

Lakimääräisen perimyksen ja testamenttiperimyksen suhdetta voidaan kuvata saantomuotoina samanveroisiksi. Lähtökohta on, että henkilö voi saada omaisuuden itselleen perittävän kuoleman jälkeen kahdella toisiinsa rinnastuvalla saannolla eli perintöoikeudella tai testamenttioikeudella. Yleisen oletuksen mukaan, jos testamentti on tehty, se koskee kaikkea perittävälle

kuulunutta omaisuutta. Mutta perimyoikeus on testamenttiin nähden vahvempi perustuen rintaperillisten oikeuteen lakiosaan (PK 7 luku) ja lesken oikeuteen hallita (PK 3 luku) jakamattomana puolisoiden yhteisenä kotina käytettyä asuntoa ja tavanomaista koti-irtaimistoa.⁹²

PK:n 2 luku sääntelee sukulaisten oikeutta perintöön. PK:n parenteeliperiaate ohjaa perinnön jakautumista sukuhaarojen sisällä ja siihen liittyy usein sijaantulo-oikeus. Ensimmäisessä ja toisessa parenteelissa sijaantulo-oikeus on rajoituksetonta. Rintaperilliset saavat lähinnä perinnön (PK 2:1 §). Tämä tarkoittaa, että rintaperilliset eli perittävän lapset muodostavat ensimmäisen parenteelin ja ovat ensimmäisinä oikeutettuja perintöön. Mikäli perittävän lapsi on kuollut, hänen sijaansa perimysjärjestyksessä tulevat lapsen jälkeläiset.

Jollei perittävällä ole rintaperillisiä, saavat hänen isänsä ja äitinsä kummatkin puolet perinnöstä (PK 2:2 §). Jos perittävän äiti tai isä on kuollut menee perintö perittävän sisaruksille ja sisarusien ollessa kuolleita, sijaan tulevat heidän jälkeläiset. Perittävän vanhemmat ja näiden jälkeläiset muodostavat toisen parenteelin. Jollei edellä mainittuja perillisiä ole, saavat perittävän isän ja äidin vanhemmat koko perinnön (PK 2:3 §). PK:n 2:5 §:n mukaan muut sukulaiset eivät saa periä, joka tarkoittaa, että serkut ja serkuista kaukaisemmat sukulaiset eivät kuulu lainmukaiseen perimysjärjestykseen.

Leski saa pitää kuolleen puolison jäämistöä jakamattomana hallinnassaan, ellei rintaperillisen jakovaatimuksesta tai perittävän tekemästä testamentista muuta johdu (PK 3:1 a §). Jos perillisiä ei ole, menee perintö valtiolle (PK 5:1 §). PK:n 3 luvussa säänneltyä leskelle kuuluvaa oikeutta perittävän jäämistöön voidaan kuvata tosiasiallisesti ensisijaiseksi. Myös valtion oikeutta jäämistöön kuvataan melko vahvaksi.⁹³ PK 5:2 §:n mukaan valtiokonttori voi päättää kohtuullisuusharkintaan perustuen, että valtion perimä omaisuus luovutetaan kokonaan tai osittain perittävän läheiselle.

3.4.1 Perintökaaren muut oikeusvaikutukset testamenttisäätiöön

PK:n 13 luku säättää testamentin pätemättömyydestä. Testamentti voidaan moitteen johdosta julistaa pätemättömäksi, jos testamentin ankarina pidetyt muotovaatimukset eivät täyty (PK 13:1 § 2 kohta). Perillinen voi tahtoessaan moittia testamenttia PK:n 13 luvussa esitetyillä perusteilla. Moiteoikeutta ei ole, jos perillinen on hyväksynyt testamentin tai tämä on muutoin todistettavasti luopunut oikeudestaan moittia testamenttia (PK 14:5 §). Myös valtiolla on oikeus moittia perittävän tekemää testamenttia kuten PK:n 14:5 §:ssä säädetään (PK 5:3 §).

---

⁹² Aarnio & Kangas, 2015, s. 16.

⁹³ Aarnio & Kangas, 2016, s. 19.

Oikeus testamentata omaisuus ilmentää henkilön itsemääräämisoikeutta. Testaattori voi myös itse siinä järjestyksessä kuin testamentin tekemisestä on säädetty peruuttaa antamansa määräykset, hävittää testamentin tai muulla tavalla selvästi ilmaista, että testamentti ei enää vastaa hänen tahtoaan, ja siinä annettu määräys muuttuu tehottomaksi (PK 10:5 §). Esimerkiksi uuden testamentin tekemistä voidaan pitää selvänä ilmaisuna aikaisemman testamentin peruustahdosta ja asiakirjassa esitetty peruuttamistarkoitus selkeyttää perittävän tahdonilmaisua.

PK:n 7 luku sisältää puolestaan säännökset rintaperilliselle kuuluvasta oikeudesta lakiosaan. Lakiosa on puolet lakimääräisen perimysjärjestyksen mukaisesta tulevan perintöosan arvosta (PK 7:1 § 2 mom.). Testamentti on tehoton perillistä kohtaan, jos se estää saamasta hänelle kuuluvaa lakiosaa jäämistöstä tai rajoittaa tämän oikeutta määrätä tulevasta lakiosasta (PK 7:5 § 1 mom.). PK:n 7:5 §:n 4 momentin mukaan, jos perillinen on luopunut lakiosastaan perittävän kuoltua, niin hän ei voi vedota testamentin tehottomuuteen.

Perinnöstä luopumisesta ja perintöosuuden luovuttamisesta säädetään PK:n 17 luvussa. Perillinen voi pätevästi luopua perinnöstä, jos perillinen hyväksymällä testamentin tai muulla tavoin ilmoittaa kirjallisesti perittävälle luopuvansa perinnöstä (PK 17:1 § 2 mom.). Perintöön tai testamenttiin perustuva oikeus on myös mahdollista menettää tai perittävä voi tehdä perillisen perinnöttömäksi, kuten perintökaaren 15 luvussa säädetään.

PK:n 18 luku säätelee kuolinpesän hallinnosta ja kuolinpesän osakasasemasta. Kuolinpesän osakkaita ovat perillisten lisäksi yleisjälkisaadoksen saajat ja eloonjäänyt puoliso. Kun testamentti on tehty perustettavan säätiön hyväksi, on säätiö suljettu kuolinpesässä osakashallinnon ulkopuolelle, koska säätiötä ei ole juridisesti vielä olemassa. Säätiö ei ole kuolinpesän osakasasemassa ja säätiön oikeusasemaa säännellään erityismääräyksin. Perustettavan säätiön oikeusturva kuitenkin edellyttää, että sen etuja valvotaan kuolinpesän hallinnossa ja tästä huolehtii *erityinen toimitsija*, sillä säätiöllä on valvottavanaan perusteltu oikeudellinen intressi.⁹⁴

3.4.2 Perintökaaren ja säätiölain suhde

Perintökaareissa ei ole säätiötestamentin muotovaatimuksia koskevaa viittausta säätiölakiin, eikä säätiölaissa ole säätiötestamentin muotovaatimuksia koskevaa viittausta perintökaareen. Esimerkiksi edunvalvontatestamentissa eli edunvalvontavaltuutuksen antamisessa edellytetään samoja ankaria muotovaatimuksia kuin testamentissa (PK 10:1 §) ja vaatimukset on kir-

---

⁹⁴ Aarnio & Kangas, 2016, s. 392.

jattu edunvalvontavaltuutuksesta annetun lain (648/2007) 2 luvun 2 §:än. Hallituksen esityksen (166/2014) yksityiskohtaisissa perusteluissa kuitenkin todetaan, että niin kirjalliseen kuin suulliseen säätiötestamenttiin, sen tekemiseen, peruuttamiseen, tulkintaan, pätemättömyyteen ja moitteeseen sovelletaan perintökaarta. Lisäksi HE:ssä sanotaan, että säätiö voidaan perustaa myös PK:n 10 luvun 3 §:n mukaisena hätätilatestamenttina.⁹⁵

Kun kyseessä on säätiötestamentti, niin perintökaarella esitettyjen muotovaatimusten lisäksi on otettava huomioon säätiölain edellytykset. Kuten sanottu säätiötestamentissa on aina mainittava säätiölain (2:6 §:n 1 mom.) edellyttämät tarkoitus tai tarkoituksen määrääjä sekä määrätä peruspääomasta tai muusta pääomasta. Säätiön perustamistarkoituksen on oltava riidaton. Perustaja voi myös ottaa tai liittää testamenttiin perustamiskirjan (SäätiöL 2:6:n 3 mom.), johon puolestaan tulee ottaa tai liittää säätiön säännöt (SäätiöL 2:2 §:n 2 mom.). Kun säätiön perustajalla on selkeä käsitys säätiöstä, siitä minkälainen säätiön tulee olla ja mikä on säätiön toiminnan tarkoitus, voi perustaja liittää perustamiskirjan testamenttiin.⁹⁶ Perustamiskirjan ja sääntöjen lisäksi perustaja voi testamentissa antaa määräyksen testamentin toimeenpanijasta, tai antaa muita määräyksiä, jotka koskevat toimeenpanijan valintaa (SäätiöL 2:6 §:n 2 mom.).

Vaikkei erillistä lakiviittausta testamenttioikeuden ankariin muotovaatimukseen säätiölaissa olekaan, niin yksi molemminpuolinen viittaus laeista kuitenkin löytyy. Nimittäin perintökaaren luvussa pesänselvittäjästä ja testamentin toimeenpanijasta (PK 19:1 §:n 3 mom.) on viittaus säätiölain 2 luvun 7 §:än. Säätiölaissa on myös toimeenpanijaa koskeva vastaava viittaus perintökaareen: mitä pesänselvittäjän vapauttamisesta toimestaan PK:ssa säädetään, sovelletaan myös testamentin toimeenpanijaan (SäätiöL 2:7 § 3 mom.). Toimeenpanijan tehtävät perustuvat sekä säätiö- että jäämistöoikeuteen ja niitä käsitellään seuraavaksi.

3.5 Testamentin toimeenpanijasta

Tutkielman erityiskysymystä testamenttiin perustuvasta säätiöstä on ensisijassa käsitelty perustajan näkökulmasta. Perustaja voi nimetä testamentissa toimeenpanijan, jonka tehtävänä on noudattaa säätiön perustajan tahtoa. Käytännössä suostumus toimia toimeenpanijan tehtävässä tarkoittaa lupausta huolehtia säätiön perustamisesta ja sitä ettei toimeenpanija ole testamentin eikä säätiön edunsaaja. Lisäksi toimeenpanija voi laatia säätiön säännöt ellei perustaja ole niitä laatinut ja toimia säätiön hallituksen jäsenenä. Toimeenpanijaa voidaankin luonnehtia testaattorin ja säätiön perustajan luottohenkilöksi. Toimeenpanijan toimenkuva ja tehtävät

---

⁹⁵ HE 166/2014 vp, s. 92.

⁹⁶ Aarnio & Kangas, 2015, s. 412.

edistää huolellisesti testaattorin tahdon toteutumista perustuvat lakiin. Toimeenpanijan tehtäviin sovelletaan säätiölakia ja perintökaaren säännöksiä.

Toimeenpanijan valtuuksien kuvataan ilmentävän avoimuutta ennakkotapausratkaisuun⁹⁷ perustuen, jossa vaadittiin testamentin mitättömäksi julistamista, koska toimeenpanijalla oli niin laajat valtuudet, että tämän tulisi lopullisesti määrätä testaattorin sijaan testamentin sisällöstä. Kanne hylättiin, kun testamentista kävi riittävästi selville, miten jäämistön kanssa menetellään. Ratkaisun on tulkittu osoittavan, että täysin avointa blancovaltuutusta ei sallita, mutta laaja määräämisvallan siirto toimeenpanijalle on mahdollinen. Jos toimeenpanija suostuu huolehtimaan säätiön perustamistoimista tai jos tuomioistuin on toissijaisesti määrännyt yhden tai useamman henkilön huolehtimaan säätiön perustamistoimista, niin tämän jälkeen tehtävät toimet on tehty perustettavan säätiön lukuun, vaikkei säätiö vielä ole itsenäinen oikeushenkilö. Näin ollen säätiöllä on itsenäinen intressi, johon kohdistuvia mahdollisia oikeudenloukkauksia voi valvoa säätiö itse tai rekisteriviranomainen.⁹⁸

3.5.1 Säätiölaissa säädetyt toimeenpanijan tehtävät

Testamentissa voidaan määrätä henkilöstä, joka määrää perustettavalle säätiölle tarkoituksen. Tämä taho voi olla toimeenpanija, mutta kenen tahansa luonnollisen henkilön lisäksi, myös kuolinpesä tai oikeushenkilö. Säätiön perustaja voi antaa testamentissa määräyksen siitä, kenen on huolehdittava säätiön perustamisesta sekä muita toimeenpanijaa koskevia valintamääräyksiä (SäätiöL 2:6.2), jotka voivat olla perustajan asettamia edellytyksiä, joiden mukaan käräjäoikeuden on määrättävä toimeenpanija. HE:n (166/2014) yksityiskohtaisissa perusteissa tarkennetaan, mitä kaikkea toimeenpanijan tehtävänkuvaan kuuluu tai voi kuulua.

Säätiön perustaja voi testamentissa määrätä, että hän jättää perustamiskirjan ja sääntöjen laatimisen kokonaan säätiön toimeenpanijalle. Mikäli testaattori ilmoittaa vain säätiön tarkoituksen ja säätiölle tulevan omaisuuden, jää toimeenpanijan kontolle harkintavalta tarkoituksen toteuttamisen soveliaimmasta muodosta.⁹⁹ Samoin, jos säätiön perustaja ei ole itse määrännyt ensimmäisiä hallituksen jäseniä tai tilintarkastajia, niin toimeenpanija tai muu perustamiskirjassa mainittu taho määrää ne. Jos toimeenpanijaa ei ole erikseen nimetty, niin testamentissa voidaan antaa määräys miten tai kuka voi nimetä toimeenpanijan tai antaa toimeenpanijan

---

⁹⁷ KKO 1939 I 33.

⁹⁸ Aarnio & Kangas, 2015, s. 415–417.

⁹⁹ Aro, 1971, s. 51.

määräämiseen liittyviä ohjeita. Perustajan määräysvaltaa on kuitenkin varmennettu siten, että uudessa laissa testamentin tekijä voi ottaa tai liittää testamenttiin säätiön perustamiskirjan.¹⁰⁰

Säätiölain 2:7 §:n 2 momentin mukaan käräjäoikeuden on saatuaan tiedon säätiötestamentista viivytyksettä selvitettävä suostuuko testamentissa määrätty toimeenpanija tehtävään. Jos perustaja ei ole määrännyt toimeenpanijaa tai tehtävä on jäänyt avoimeksi käräjäoikeuden on määrättävä tehtävään yksi tai useampi sovelias henkilö. Käräjäoikeuden tulee ilmoittaa testamentista sekä toimeenpanijan määräyksestä rekisteriviranomaiselle eli PRH:lle. Tämän rekisteriviranomaiselle tehdyn ilmoituksen jälkeen on käräjäoikeus niin sanotusti täyttänyt roolinsa säätiön perustamisessa. Säätiölain 2:7.3 momentissa on viittaus perintökaaren. Jos toimeenpanija kuolee tai purkautuu ennen säätiön ilmoittamista rekisteriviranomaiselle, niin toimeenpanijan vapauttamiseen sovelletaan mitä PK:ssa on määrätty pesänselvittäjän kuollessa.¹⁰¹

Toimeenpanijan tehtävistä ja palkkiosta säädetään säätiölain 2:8 §:ssä. Lainkohdalla on selkeytetty tehtäviä, joista toimeenpanija on vastuussa. Toimeenpanijan on laadittava säätiön perustamiskirja ja allekirjoitettava se, ellei perustaja ole liittännyt perustamiskirjaa testamenttiin. Laatiminen ja allekirjoittaminen voi tapahtua, kun pesän selvittäminen ja jakaminen on saatettu loppuun ja säätiön riidaton varallisuus on tiedossa. Toimeenpanija laatii säännöt ja huolehtii ensimmäisen hallituksen ja tilintarkastajien nimeämisestä, ellei perustaja ole näitä tehnyt eikä testamentissa muuta määrätä.¹⁰² Toimeenpanija voi sääntöjen laatimisvaiheessa poiketa testamentin määräyksistä, jos ne ovat vastoin lakia tai jos määräyksien noudattaminen johtaisi sääntöjen muotoutumisen sellaisiksi, että sääntöjä olisi muutettava (SäätiöL 2:8.4). Yleisen periaatteen mukaan perustajan muita tahdonilmaisuja, yleisiä pyrkimyksiä, elämäntyötä tai muita seikkoja ei voida huomioida sääntöjä laadittaessa, jos ne eivät ole ilmenneet testamentista tai perustamiskirjasta.¹⁰³

Toimeenpanija eroaa perustajasta, vaikka allekirjoittaisikin perustamiskirjan, eikä toimeenpanija ole henkilökohtaisessa vastuussa peruspääoman luovuttamisesta säätiölle. Toimeenpanija voi poiketa testamentin määräyksestä, jos peruspääoma jää alle 50.000,00 euroa tai se on muutoin epäsuhtainen säätiön tarkoitukseen nähden. Tällaisessa poikkeuksellisessa tapauksessa toimeenpanija voi luovuttaa säätiölle testamentatut varat samanlaista tarkoitusta edistävälle

---

¹⁰⁰ HE 166/2014 vp, s. 93.

¹⁰¹ HE 166/2014 vp, s. 94.

¹⁰² HE 166/2014 vp, s. 94.

¹⁰³ HE 166/2014 vp, s. 94.

toiselle säätiölle tai yhdistykselle tai yhteisölle, joka ei jaa yhteisön varoja omistajilleen eikä jäsenilleen, kuten yhdistys, valtio, kunta, kuntayhtymä, seurakunta tai kirkko.¹⁰⁴

Toimeenpanijalla on oikeus poiketa testamentissa, säännöissä tai perustamiskirjassa annetuista määräyksistä jos ne ovat lain vastaisia. Poikkeusmahdollisuutta voidaan soveltaa jos testamentissa annetut määräykset eivät säätiörekisterin mukaan vastaa säätiölakia. Tällaisessa tapauksessa sovelletaan säätiölain määräyksiä tai jos testamentissa annetut määräykset ovat muun lain vastaisia, niin sovelletaan kyseessä olevaa muuta lakia. Toimeenpanijalla on myös oikeus saada tehtävänsä hoitamisesta kohtuullinen palkkio ja kulukorvaus kuolinpesän varoista. Lisäksi toimeenpanijan vahingonkorvausvastuusta sanotaan, että toimeenpanija on säätiöoikeudellisesti vahingonkorvausvastuussa säätiölle sekä sivulliselle aiheuttamastaan vahingosta, jos hän rikkoo tahallaan tai huolimattomuudesta säätiölakia tai säätiön sääntöjä.¹⁰⁵

3.5.2 Toimeenpanijan toimenkuva jäämistöoikeudessa

Toimeenpanija voi toimia testamentin todistajana (PK 10:4 §:n 2 mom.). Toimeenpanija on esteetön, vaikka tämä olisi avustanut testamentin tekijää laatimaan testamenttia. Toimeenpanijalle voidaan myös määrätä tavanomaista työmäärää vastaava palkkio. Mutta jos toimeenpanijalle määrätään testamentissa palkkiosta, joka ylittää yleistä työmäärää vastaavan palkkion, niin silloin palkkio tekee toimeenpanijasta esteellisen, koska palkkiota pidetään toimeenpanijan hyväksi tehtynä legaattimääräyksenä. Tällainen menettelytapa tarkoittaisi toimeenpanijan jääviyttä todistamaan hänen hyväkseen tehtyä testamenttimääräystä.¹⁰⁶

Edellisestä poiketen säätiön hallituksen jäsen ei voi todistaa säätiön hyväksi tehtyä testamenttia. Säätiön hallituksessa päätösvaltaa käyttävä hallinnon edustaja on esteellinen todistaja, koska puolueettomuus varojen käytön päättävällän suhteen ei varmistu.

TURUN HO 25.8.1992 S 91/1431 A oli laatinut 17.4.1981 testamentin säätiön hyväksi. Testamentin todistajaksi oli merkitty sen laatija, entinen toimistovirkailija X ja sittemmin kuollut Y. Todistajana testamentin moiteoikeudenkäynnissä kuollun X:n kertomuksesta, esitetystä säätiörekisteriotteesta sekä säätiön pöytäkirjoista ilmeni, että X oli testamentin tekemisen aikoihin ollut säätiön hallituksen varapuheenjohtaja ja säätiön asiamies sekä huolehtinut ainakin kokouksissa säätiön sihteerin tehtävistä. X:n muodollinen ja tosiasiallinen asema säätiössä oli ollut sellainen, että hän on keskeisellä tavalla voinut vaikuttaa muun muassa säätiön varojen käyttöön. Toisaalta säätiön asema yleistestamentin saajana oli sellainen, että se tarkoituksensa rajaamin tavoin saattoi suhteellisen vapaasti suunnitella varainkäyttönsä ja määrätä sen painopisteet.

---

¹⁰⁴ HE 166/2014 vp, s. 94–95.

¹⁰⁵ HE 166/2014 vp, s. 94–95.

¹⁰⁶ Aarnio & Kangas, 2015, s. 248–249.

A:n perillisen moitekanteesta alioikeus katsoi, että X oli ollut esteellinen toimimaan säätiön hyväksi tehdyn testamentin todistajana, minkä vuoksi alioikeus julisti säätiön hyväksi tehdyn testamentin pätemättömäksi siltä osin kuin se loukkasi kantajan oikeutta perintöön A:n jälkeen. Hovioikeus pysytti alioikeuden päätöksen asiassa.

Sääntöä ei voida pitää ehdottomana, koska testamentilla voidaan määrätä varojen sijoituksesta sekä käyttämisestä yksiselitteisesti ja säätiö pelkästään toteuttaa perustajan tahtoa.¹⁰⁷

Toimeenpanijan valtuudet ovat samankaltaiset kuin pesänselvittäjän ja toimeenpanijan asema rinnastuu osittain pesänselvittäjän asemaan.¹⁰⁸ Jos testamentissa on nimetty toimeenpanija, niin hänet määrätään pesänselvittäjäksi, mikäli vastasyitä tälle ei ole (PK 19:4 §:n 3 mom.). PK:n 19:1 §:n mukaan, jos testamentissa on määrätty taho perillisten tai yleisjälkisaadoksen saajan sijaan huolehtimaan pesän hallinnosta testamentin toimeenpanijana, voi oikeus myös hänen hakemuksestaan päättää pesän omaisuuden luovuttamisesta pesänselvittäjän hallintoon.

Toimeenpanija on saatettu määrätä testamentissa myös toimimaan pesänjakajana, mutta hän saa valtuudet pesänjakoon ainoastaan jos kaikki pesän osakkaat antavat suostumuksensa. Testamentissa voidaan myös antaa nimetyille henkilöille valtuudet valita testaaattorin kuoltua testamentin toimeenpanija.¹⁰⁹ Jos testamentilla säätiön testamenttimääräystä vastaan nostetaan moitekanne, niin tällöin vastaajana on säätiö, jonka puhevaltaa käyttää toimeenpanija.¹¹⁰

3.6 Säätiön säännöt

Sekä testamenttiin perustuvalla säätiöllä että perustamiskirjalla perustetulla säätiöllä on oltava säännöt. Säätiön sääntöjä voidaan luonnehtia säätiöiden perustuslaiksi. Säätiön säännöt ohjaavat säätiötoimintaa yhdessä säätiölainsäädännön kanssa. SäätiöL:n 14:1 §:n mukaan PRH:n tehtävänä on valvoa, että säätiöt noudattavat toiminnassaan säätiölakia ja sääntöjen määräyksiä. Säätiölainsäädäntö on osa voimassa olevaa yhteiskunnallista oikeusjärjestystä, kun taas säätiön säännöt viittaavat säätiötoiminnan itsesääntelyjärjestelmään.

Myös sääntöjen tunnustaminen säätiön perustuslaiksi viittaa säätiötoiminnan perustuvan osittain itsesääntelyyn. Itsesääntely taas viittaa säätiöiden toimintavapauteen ja lainmuutoksen myötä tahdonvaltaisia sääntömääräyksiä onkin lisätty. Toisin sanoen sääntöjen tahdonvaltaisille *jollei säännöissä toisin määrätä* -ilmauksin on lisätty säätiöiden toimintavapautta sekä vahvistettu itsesääntelyyn perustuvaa järjestelmää. Vaikka sääntöjä verrataan perustuslakiin,

---

¹⁰⁷ Aarnio & Kangas, 2015, s. 242. Ks. myös Vaasan HO 15.8.1996 S 95/803.

¹⁰⁸ Aarnio & Kangas, 2016, s. 614.

¹⁰⁹ Aarnio & Kangas, 2015, s. 402–403.

¹¹⁰ Aarnio & Kangas, 2015, s. 418.

niin oikeushierarkiassa lainsäädäntö on säätiön sääntöjä ylempänä ja ristiriitatilanteessa ylempi säädös ohittaa alemman *lex superior* -periaatteen mukaisesti.

Säännöt ja säätiötestamentti ilmentävät säätiön tarkoitusta, joka on lähtökohta kaikelle säätiön toiminnalle. Sääntöjen liittäminen testamenttiin ei ole ehdoton vaatimus. Riittää, että on laadittu säätiötestamentti ja testamenttiin on kirjattu säätiön tarkoitus. Perustaja voi halutessaan lisätä testamenttiin myös säätiön säännöt. Perustaja voi sääntökirjauksin vaikuttaa ennakkollisesti kuolemanvaraisena oikeustoimena perustettavan säätiön toimintaan. Perustaja voi myös määrätä testamentilleen toimeenpanijan ja tämän tehtäväksi laatia säätiön säännöt.

Kun testamenttisäätiö ilmoitetaan säätiörekisteriin on liitteinä oltava perustamiskirja, säännöt, selvitys säätiötestamentin lainvoimaisuudesta sekä tilintarkastajan lausunto siitä, että peruspääoma on suoritettu säätiölle.¹¹¹ Säännöt on laadittava ennen säätiön rekisteriin ilmoittamista. Säätiön säännöt otetaan tai liitetään osaksi säätiön perustamiskirjaa (SäätiöL 2:2.2). Säätiön säännöissä voidaan ennakoida perustettavan säätiön toimintaa ja hallintoa, mutta varsinaisen toimintaa ohjaavan merkityksen säätiön säännöt saavat säätiön toiminnan alettua.

3.6.1 Säätiön sääntöjen laatiminen

Sääntöjen vähimmäisisällöstä säädetään säätiölain 2:3 §:ssä. Säännöissä on pakollisina määräyksinä mainittava aina: 1) säätiön nimi; 2) kotipaikkana oleva Suomen kunta; 3) tarkoitus; 4) toimintamuodot; ja 5) miten säätiön varat on käytettävä, jos säätiö purkautuu tai se lakkautetaan (SäätiöL 2:3 §). Säätiön kaksi- tai useampikieliset nimet on mainittava säännöissä. Säännöissä mainitaan myös hallintoneuvoston jäsenten lukumäärä, asettamistapa ja toimikausi, mikäli säätiön yhtenä toimielimenä on hallintoneuvosto. Säätiölain 2:3.4:n mukaan säätiöllä on hallitus ja tilintarkastajat. Edellä mainittu lainkohta viittaa edelleen Säätiölain 3 lukuun (8, 9 ja 11 §:t) säätiön hallituksesta ja 4 lukuun (1, 3 ja 5 §:t) tilintarkastuksesta.

Kumotun säätiölain (1930/109) 4 §:n mukaan säännöissä oli mainittava; 1) säätiön nimi, jonka tulee olla muista säätiöistä erottautuva; 2) kunta, jota pidetään säätiön kotipaikkana; 3) säätiön tarkoitus ja miten sitä toteutetaan; 4) säätiölle tuleva omaisuus ja sen hoitamistapa; 5) säätiön hallitusten jäsenten ja tilintarkastajien lukumäärä, asettamistapa ja toimikausi; 6) säätiön nimen kirjoittamisesta; 7) milloin tilinpäätös tehdään ja tilejä ja hallintoa tarkastetaan; 8) sekä miten päätös säätiön sääntöjen muuttamisesta ja säätiön lakkauttamisesta on tehtävä.

---

¹¹¹ www.prh.fi Perustaminen ja rekisteröinti.

Vaikka uusi säätiölaki (487/2015) asettaa ainoastaan sääntöjen vähimmäissisällön, niin käytännössä sääntömääräyksiä on runsaammin. Ne ovat usein seuraavassa järjestyksessä; 1 § säätiön nimi; 2 § kotipaikka; 3 § tarkoitus; 4 § toimintamuodot; 5 § liiketoimintaa koskevat määräykset; 6 § peruspääoma; 7 § omaisuuden hoitaminen ja varojen kartuttaminen; 8 § hallintoneuvostoa tai valtuuskuntaa koskevat määräykset; 9 § hallitusta koskevat määräykset; 10 § toimitusjohtajaa tai asiamiestä koskevat määräykset; 11 § muita elimiä koskevat määräykset; 12 § edustamista koskevat määräykset; 13 § tilikautta, tilinpäätöstä, tilintarkastajia ja tilintarkastusta koskevat määräykset; 14 § sääntöjen muuttamista koskevat määräykset; 15 § sulautumista ja säätiön purkamista koskevat määräykset; 16 § määräykset varojen käyttämisestä säätiön purkamista ja lakkauttamista koskevassa tilanteessa.¹¹²

3.6.2 Säätiön sääntöjen muuttaminen

Säätiölain 6:1 §:n mukaan säätiön sääntöjen muuttamisesta päättää säätiön hallitus, ellei säätiöllä ole hallintoneuvostoa. Jos säätiöllä on hallintoneuvosto, niin se on toimivaltainen päättämään sääntömuutoksesta, ellei säännöissä ole määräystä, että sääntöjen muuttamisesta päättää hallitus. Säännöissä voi olla määräys, että sääntömuutokseen vaaditaan tietyn säännöissä määrätyn tahon suostumus. Jos säännöissä on määräys, jossa sääntömuutos vaatii perustajan tai jonkun tietyn tahon suostumusta, voidaan tällaista sääntömääräystä muuttaa ainoastaan säännössä edellytetyn tahon suostumuksella. Kumotun säätiölain mukaan sääntöjen muuttaminen sallittiin, jos se oli tarpeellista olosuhteiden muutoksesta tai muista syistä johtuen.¹¹³

Päätöstä säätiön sääntömuutoksesta ei voi tehdä, jollei tästä ole mainittu hallituksen kokouskutsussa (SäätiöL 6:4 §). Kokouskutsussa tulee mainita sääntömuutoksen pääasiallinen sisältö. Säätiölain 6:3 §:n mukaan säätiö voidaan myös muuttaa määräaikaiseksi, mikäli säätiölle osoitetun varallisuuden käyttäminen määrättyyn tarkoitukseen olisi varojen vähyden takia kokonaan tai olennaisesti hyödytöntä. Säätiön sääntöjä voidaan muuttaa ja säätiölle asettaa määräaika, jonka kuluessa varat tulee käyttää ja säätiö purkaa. Määräajan asettaminen säätiölle on ollut mahdollista myös vanhassa lainsäädännössä ennen lainmuutoksen voimaantuloa.

---

¹¹² Jauhiainen ym. 2017, s. 141.

¹¹³ Ks. **KHO1970-I-2** Tuomioistuimien vahvistamat päätöksensä säätiölain (109/1930) 17 §:n 1 momentin nojalla sääntömuutosta, koska olosuhteet eivät olleet säätiön perustamisen jälkeen muuttuneet, eikä ollut näytetty muutakaan syytä, jotta sääntöjen muuttamista olisi tullut pitää tarpeellisena. Kyse oli säätiön sääntöjen mukaisesta viidestä säätäjistä, joista kaksi kuului elinaikaisina jäseninä säätiön edustajistoon ja sen hallitukseen. Säätiö oli päättänyt muuttaa sääntöjä siten, että kyseiset kaksi säätäjää eivät enää olleet itseoikeutettuja hallituksen jäseniä, mutta korkein hallinto-oikeus kumosi oikeusministeriön päätöksen, jolla muutos oltiin vahvistettu.

Säätiölain 6:5 § mukaan päätös säätiön sääntömuutoksesta ilmoitetaan välittömästi säätiörekisteriin. Vastuu ilmoituksen tekemisestä on hallituksen varsinaisella jäsenellä. Sääntöjen muuttamista koskevaa päätöstä ei saa panna täytäntöön ennen kuin se on rekisteröity. Muutos rekisteröidään, jos muuttamiselle säädetyt edellytykset täyttyvät ja sääntöjen muuttamisesta on tehty lain mukainen päätös. Rekisteröity säätiö voi hakea sääntömuutoksen maksullista ennakkotarkastusta PRH:lta vapaamuotoisella hakemuksella, ennen kuin säätiö on tehnyt päätöksen sääntöjen muuttamisesta.¹¹⁴ Mikäli sääntömuutokset on ennakkotarkastettu PRH:ssa, ei sääntöjä tarvitse enää sen jälkeen tarkastaa tai korjata uudessa hallituksen kokouksessa.¹¹⁵

Säätiön nimen muuttaminen tarkoittaa myös sääntöjen muuttamista, joten säätiön nimen muuttamisesta päätetään kuten sääntömuutoksesta.¹¹⁶ Myös säätiön tarkoituksen muuttaminen merkitsee aina sääntöjen muuttamista. Tarkoituksen muuttamiselle on säädetty erityisiä edellytyksiä ja tällaisen sääntömuutoksen vaatimukset ovat tiukemmat kuin tavanomaisten sääntömuutoksien. Lainmuutoksen myötä myös säätiön tarkoituksen muuttaminen on saanut uutta lainsäädännöllistä sisältöä ja seuraavaksi käydään lyhyesti läpi näitä erityisvaatimuksia.

3.6.3 Säätiön tarkoituksen muuttaminen

Keskeiset muutokset säätiölainsäädännön uudistuksessa liittyvät niihin säätiön sääntöjen muuttamiseen, jotka koskevat säätiön toiminnan tarkoitusta. Muutos koskee säätiön johdon tehtävissä noudatettavaa huolellisuus- ja lojaliteettiperiaatetta siten, että johdon on ryhdyttävä toimiin, jos säätiön varojen käyttäminen sen tarkoituksen toteuttamiseksi on olosuhteiden muutoksen takia mahdotonta tai olennaisesti vaikeutunut. Tällaisessa tapauksessa säätiön johdolle on velvollinen muuttamaan tarkoituseräystä, koska muutoin säätiön varat eivät tule käytetyksi hyödyllisellä lainmukaisella tavalla. Jos säätiölle annettu tarkoitus menettää merkityksensä, voidaan tarkoitusta muuttaa, jos säätiön varojen käyttäminen määrättyyn tarkoitukseen on olosuhteiden muuttumisen takia olennaisesti epätarkoituksenmukaistunut ja tarkoituksen muuttaminen on säätiön varojen tehokkaan ja tuloksellisen käytön edellytys.¹¹⁷

Säätiön tarkoitus ilmentää säätiöille luonteenomaista muuttumattomuutta sekä pysyvyyttä. Tarkoitusta onkin luonnehdittu säätiöoikeuden kantavaksi periaatteeksi¹¹⁸. Säätiön perustajalla on mahdollisuus varautua olosuhteiden muutoksiin määräämällä säännöissä perustajan tai

---

¹¹⁴ www.prh.fi Ennakkotarkastus.

¹¹⁵ www.prh.fi Sääntöjen muuttaminen.

¹¹⁶ Kilpinen ym. 2015, s. 13.

¹¹⁷ HE 166/2014 vp, s. 46–47.

¹¹⁸ Kilpinen ym. 2015, s. 108.

muun tahon oikeudesta hyväksyä säätiön tarkoituksen muuttaminen. Sääntömääräys tarkoituksen muuttamisesta on tehtävä säätiön perustamisvaiheessa. Säännöissä määrätylle henkilölle annetut erityiset oikeudet tarkoituksen muuttamiseen turvaavat tehokkaasti perustajan tahdon toteutumista. Jos säätiön tarkoitusta muutetaan, niin uusi tarkoitus ei saa olennaisesti poiketa alun perin määrätystä tarkoituksesta. Tarkoituksen muutos on rekisteröitävä ja PRH:n on tarkastettava, että lain vaatimat edellytykset tarkoituksen muuttamiseen ovat olemassa.¹¹⁹

Säätiön tarkoituksen muuttamisella tai sääntöjen muuttamisella ylipäätään saattaa olla vaikutusta säätiön asemaan yleishyödyllisenä yhteisönä. Mikäli sääntöjä tai nimenomaan tarkoitusta ollaan muuttamassa, on syytä selvittää minkälaiset vaikutukset muutoksella tulee olemaan säätiön verotuksessa. Jos uusi tarkoitus ei täytä yleishyödyllisyyden kriteerejä, niin sillä on vaikutusta säätiön verokohteluun. Tarkoituksen muutoksen vaikutukset verotukseen kannataakin selvittää etukäteen pyytämällä verohallinnolta ennakkoratkaisua täyttääkö uusi tarkoitus lain vaatiman yleishyödyllisyyden kriteerin.¹²⁰ Mikäli alkuperäistä tarkoitusta on muutettu ja myös muutettua tarkoitusta tullaan myöhemmin muuttamaan, niin uusi tarkoitus ei voi poiketa olennaisesti säätiölle perustamisvaiheessa määrätystä alkuperäisestä tarkoituksesta.¹²¹

Pirkko-Liisa Aro on tutkinut vanhan säätiölainsäädännön voimassa ollessa säätiön lakkauttamista sekä säätiön tarkoituksen muuttamista. Aron mukaan ei ole ajateltavissa tapausta, jossa säätiön tarkoituksen muuttaminen ei olisi lainkaan mahdollinen. Muuttamisen puolustamista tulisi tarkastella säätiön tarkoituserän tai säätiön varallisuusaseman ja yleisten toimintaedellytysten kannalta. Säätiön lakkauttamisen edellytykset ovat kytkeytyneet säätiön tarkoituksen muuttamiseen. Säätiö, jonka varojen käyttäminen tarkoitukseen on mahdotonta tai säätiön varojen vähyden vuoksi tai muusta syystä ilmeisen hyödytöntä tai lain tai hyvien tapojen vastaista, mutta jonka tarkoitusta ei voi muuttaa, on lakkautettava.¹²²

3.7 Säätiötestamentin laatiminen olosuhdemuutokset huomioiden

Testamentin sisältöön johtaneiden syiden selittämällä eli sillä, minkä vuoksi testamentin tekijä on päätenyt tietyn sisältöisten määräysten esittämiseen, voitaisiin mahdollisesti välttää perintöriitoja tai lyhentää riidan kestoa. Perittävän tulisi perustella testamentissa tekemänsä ratkaisut ja selittää, mihin ratkaisulla on pyritty tai mitä sillä on tarkoitettu. Hyvään toteuttamistapaan ja itsemääräämisoikeuden kunnioittamiseen perustuva jäämistösuunnittelu kertoo

---

¹¹⁹ HE 166/2014 vp, s. 47.

¹²⁰ Jauhiainen ym. 2017, s. 467–468.

¹²¹ Kilpinen ym. 2015, s. 109.

¹²² Aro, 1970, s. 37.

perittävän tarkoituksista ja motiiveista, eikä ole tahdonilmauksellisesti liian lyhytsanaista. Lisäksi hyvässä jäämistösuunnittelussa toimeen ryhdytään ajoissa. Perittävän määräämisvalan mahdollisuudet hänen asettamiensa ehtojen ja määräyksien suhteen eivät ole rajoittamatomat. Perittävä voi varmistaa, että hänen pyrkimyksensä ja tarkoituksensa otetaan asianmukaisesti huomioon perinnönjaossa. Asiakirjat saatetaan kuitenkin laatia kaavakokoelman mukaisiksi sekä pituudeltaan että sanamuodoiltaan lyhyiksi ilman, että erikseen avattaisiin asiakirjan laatimiseen vaikuttaneita syitä tai asiakirjassa ilmenevien määräysten tarkoituseriä.¹²³

Uudessa säätiölaissa on varauduttu olosuhdemuutoksiin siten, että säätiön tarkoitusta voidaan muuttaa jos säätiön varojen käyttäminen alkuperäiseen tarkoitukseen on muuttuneiden olosuhteiden takia olennaisesti epätarkoituksenmukaista. Säätiön perustaja voi varautua olosuhteiden muutoksiin määräämällä säännöissä perustajan tai muun tahon oikeudesta hyväksyä säätiön tarkoituksen muuttaminen lain pääsäännöstä poikkeavalla tavalla.¹²⁴ Määräys perustajalle kuuluvasta oikeudesta muuttaa säätiön tarkoitus ei kuitenkaan koske testamenttiin perustuvaa säätiötä, koska säätiö on tarkoitus perustaa *mortis causa* perustajan kuoleman jälkeen.

Perinteisellä jäämistösuunnittelulla tarkoitetaan testamenttia, jonka perittävä voi laatia, jos tämä haluaa ohittaa lakimääräisen perimyksen säännökset. Dynaamisella testamentilla puolestaan tarkoitetaan testamenttia, joka on rakennettu sisällöllisesti vastaamaan olosuhteiden ja tilanteiden tulevia muutoksia.¹²⁵ Olosuhteiden muutoksiin varautumista painotetaan sekä jäämistö- että säätiöoikeudessa. Säätiöoikeudessa olosuhdemuutoksien huomioimisella voi olla vaikutusta toimintaa ohjaavaan ja muuttumattomuutta ilmentävään säätiön tarkoitukseen.

Tuulikki Mikkola tarkastelee dynaamista testamenttia jäämistöoikeudellisissa tilanteissa, joissa ennalta-arvaamattomiin lopputuloksiin saattavat erityisesti johtaa testamentin tekijän yksityisoikeudelliset kansainväliset liittymät. Testamentin tekotilanteessa ei useinkaan tiedetä sen tulevista oikeusvaikutusten aikaisista olosuhteista. Tästä huolimatta testamentin tekijän eli testaattorin on itse harkittava testamenttaustahtonsa loppuun asti. Staattiseen testamenttiin perustuvilla ehdoilla kaikkiin mahdollisesti eteen tuleviin vaihtoehtoihin varautuminen voi olla oikeudellisesti mahdotonta tai hankalaa, kun taas dynaamisen testamentin muuttuvat tai muuttuvat elementit saattavat suojata testamentin tekijän lopullisen tahdon toteutumista.¹²⁶

---

¹²³ Mikkola, 2013, s. 323–325.

¹²⁴ HE 166/2014 vp, s. 47.

¹²⁵ Mikkola, 2014, s. 868–869.

¹²⁶ Mikkola, 2014, s. 875–879.

Olosuhdemuutoksien huomioiminen voisi säätiötestamentin toimeenpanijamääräyksen kohdalla tarkoittaa, että ensisijassa määrätyn toimeenpanijan lisäksi testamenttiin otetaan määräys toissijaisesta toimeenpanijasta. Mikäli suostumuksensa antanut ensisijainen testamentin toimeenpanija ei syystä tai toisesta pysty huolehtimaan säätiön perustamistoimista, niin varautuminen häntä sijaistavaan toissijaiseen toimeenpanijaan olisi mahdollista huomioida testamentissa. Toki myös tuomioistuin voi määrätä toimeenpanijan huolehtimaan säätiön perustamisesta, mikäli testamentissa suostumuksensa antanut toimeenpanija on estynyt huolehtimaan perustamistoimista. Toimeenpanijamääräyksen sisällyttämisellä testamenttiin testaattori pystyy käyttämään vaikutusvaltaansa siihen, kuka huolehtii säätiön perustamisesta.

Tärkein määräys testamentissa on säätiön tarkoitus. Säätiön tarkoitus on perustajan ilmaisema tahto ja se on aina säätiön toiminnan perusta sekä päämäärä. Tarkoitus ilmentää säätiölle luonteenomaista pysyvyyttä ja toiminnan vakiintuneisuutta. Tästä huolimatta olosuhteiden muutoksiin on haluttu varautua myös tarkoituksimääräyksen osalta. Olosuhdemuutoksien huomioiminen säätiötestamenttia laadittaessa etenkin säätiön tarkoituksen kohdalla, luo jännitteen tarkoitukselle ominaisen pysyvyyden kannalta. Muutoksiin varautuminen testamentissa, säätiön tarkoituksessa sekä säätiön säännöissä on kuitenkin suositeltavaa, jotta säätiön on mahdollista toteuttaa tarkoitustaan myös dynaamisessa toimintaympäristössä.

Säätiölainsäädännön muutoksessa tarkoituksen osalta on painotettu olosuhdemuutoksiin varautumista. Uuden säätiölain myötä on syntynyt uudenlaisia mahdollisuuksia muuttaa säätiön tarkoitusta. Oikeus muuttaa säätiön tarkoitusta ei kuitenkaan kuulu yhdenvertaisesti kaikille säätiöille. Perustamiskirjalla perustettu sekä testamentilla perustettu säätiö ovat tarkoituksen muuttamisen näkökulmasta oikeudellisesti eri asemassa, sillä muuttunut säätiölainsäädäntö tarjoaa nimenomaisesti säätiön perustajalle mahdollisuuden määrätä tarkoituksen muuttamista koskevista edellytyksistä lainsäädännöstä poikkeavalla tavalla. Testamenttisäätiön kohdalla perustaminen tapahtuu säätiön perustajan kuoleman jälkeen, joten testamentilla perustetulle säätiölle ei ole mahdollista hyödyntää perustajalle säädettyä oikeutta.

Testamenttiin perustuvan säätiön tarkoitus ilmaistaan testamentin lisäksi säätiön säännöissä. Tähän on syytä kiinnittää huomiota, sillä säätiön tarkoituksen tulee olla yhdenmukainen niin testamentissa kuin säätiön säännöissä. Tämä tarkoituksen kaksinkertainen kirjaaminen testamenttiin ja säätiön sääntöihin vahvistaa tarkoituksen pysyvyyttä. Tarkoituksen kirjaaminen testamenttiin suojaa perustajan tahtoa, eikä testamenttisäätiön sääntöihin vastaavasti kirjattua tarkoitusta ole mahdollista muuttaa kaikin lain sallimin keinoin. Toimeenpanija ei ole säätiön

perustaja, eikä toimeenpanijalle voi määrätä säätiönlain 6:2.4:n mukaista perustajalle kuuluvaa oikeutta.

Säätiön tarkoitus voidaan ilmaista suppeammin tai väljemmin.¹²⁷ Tarkoituksen kirjaaminen mahdollisimman väljästi tai laaja-alaisesti ilman liian yksityiskohtaista määrittelyä puoltaa itseään, jotta testamentilla perustettu säätiö voi käytännössä toteuttaa tarkoitustaan myös olosuhteissa tapahtuneiden muutoksien jälkeen. Liian yksityiskohtainen tarkoituksen määrittely voisi johtaa tarkoituksen toteuttamisen mahdottomuuteen, mikäli olosuhteissa tapahtuu merkittäviä muutoksia. Säätiöllä voi olla ensisijaisen tarkoituksen lisäksi alkuperäisen tarkoituksen rinnalla toteutettava lisätarkoitus. Myös toissijaisen tarkoituksen kirjaaminen testamenttiin ja säätiön sääntöihin voisi antaa säätiölle uusia mahdollisuuksia toteuttaa tarkoitustaan, mikäli toimintaympäristössä tapahtuisi oleellinen muutos.

Säätiön tarkoituksen muuttamisesta on luvassa hypoteettinen oikeustapausanalyysi tutkielman seuraavassa luvussa. Tapauksessa analysoidaan säätiön tarkoituksen muuttamista perustamiskirjalla perustetun tukisäätiön näkökulmasta ja arvioidaan olosuhdemuutoksia. Tapausanalyysi ei tuo varsinaista lisäarvoa testamenttiin perustuvan säätiön näkökulmasta. Tapauksen tarkastelu kuitenkin avaa miten perustamiskirjalla perustetun säätiön tarkoituksen muuttaminen eroaa testamentilla perustetun säätiön tarkoituksen muuttamisesta. Tapausanalyysi osoittaa myös tarkoituksen painoarvoa säätiöoikeudessa, alleviivaa tarkoitukselle luonteenomaisten pysyvyyden ja muuttumattomuuden merkitystä sekä auttaa hahmottamaan tarkoituksen muuttamisen problematiikkaa juuri pysyvyyden näkökulmasta.

---

¹²⁷ Aro, 1970, s. 39.

4. SÄÄTIÖN TARKOITUKSEN MUUTTAMINEN

4.1 Tapaustutkimus perussuomalaisten tukisäätiöstä

Tapaustutkimuksessa tarkastellaan perussuomalaisten tukisäätiötä ja sen tarkoitusta, analysoidaan uutta säätiölainsäädäntöä säätiön tarkoituksen muuttamisen kannalta, ja havainnoidaan täyttyykö säätiölain edellyttämät tarkoituksen muuttamisen kriteerit tukisäätiön nykytilannetta arvioitaessa. Tapaustutkimuksella halutaan selvittää vastaus kysymykseen voiko perussuomalaisten tukisäätiön johto ylipäätään muuttaa säätiön sääntöjen tarkoituspäälä. Perussuomalaisten tukisäätiö on perustettu vuonna 1989 Suomen Maaseudun Puolueen (SMP) jäsenistön toimesta. Tukisäätiön tarkoitus on tuolloin ollut tukea ja edistää SMP:n, sen piiri- ja kunnallisjärjestöjen ja puolueosastojen ja muiden jäsen-, sisar- tai veljesjärjestöjen sekä koko smp-läisen liikkeen toimintaa. Säätiön nimi on säätiötä perustettaessa ollut SMP:n tukisäätiö.¹²⁸

SMP:n ajauduttua konkurssiin vuonna 1995 on säätiön tarkoituksen toteuttaminen tullut mahdolliseksi. Perussuomalaiset ovat sittemmin jatkaneet poliittisen tukisäätiön toimintaa ja säätiön tarkoitusta on muutettu tukemaan ja edistämään perussuomalaisten toimintaa. Perussuomalaisten tukisäätiö omistaa tänä päivänä markkinahinnaltaan 1,7 miljoonan arvoisen 452 neliön huoneiston Yrjönkadulla Helsingissä, joka on käytössä perussuomalaisten puoluetoimistona. Säätiö on lainannut perussuomalaisilta rahat huoneiston hankintaan ja perussuomalaiset ovat maksaneet huoneistossa tehdyn remontin. Puolue maksaa säätiölle 12.000,00 euron kuukausivuokraa, jolla säätiö lyhentää alle miljoonan euron velkaansa puolueelle. Huoneisto on velan vakuutena, eikä perussuomalaisten tukisäätiö näin ollen ole rahastussampo. Säätiön johdon mukaan tukisäätiö ei ole sen hallitukselle taloudellisen hyödyn väline.¹²⁹

4.1.1 Perussuomalaisten vallanvaihto ja perussuomalaisten tukisäätiön tarkoitus

Kesäkuussa vuonna 2017 Jussi Halla-aho voitti ensimmäisellä kierroksella perussuomalaisten puolueen puheenjohtajavaalin ylivoimaisesti väistyvän puheenjohtaja Timo Soinin toiveiden vastaisesti. Tästä seurasi puolueen sisäisen vallan siirtyminen maahanmuuttovastaiselle johdolle, mikä johti hallituskriisiin, koska Sipilän hallitus vetosi luottamuspulaan, eikä ollut halukas jatkamaan hallitusyhteistyötä Halla-ahon johtaman puolueen kanssa. Pääministeri Sipilä ei kuitenkaan ennättänyt jättää hallituksen eroilmoitusta tasavallan presidentille, koska 20 kansanedustajan ryhmä erosi perussuomalaisista, mukaan lukien puolueen perustaja Soini. Loikkareiden perustama Uusi vaihtoehto -ryhmä oli valmis jatkamaan hallituksessa samalla

¹²⁸ www.virre.prh.fi Perussuomalaisten tukisäätiön säädekirja.

¹²⁹ www.kauppalehti.fi SMP-veteraani Raimo Vistbacka on todistanut nousut ja laskut.

hallitusohjelmalla ja samalla ministerijaolla.¹³⁰ Näin ollen hallitus ja valtakunta välttyi kriisiltä, eikä hallituspohjaan tullut muutoksia, vaikka enteitä uusille vaaleille ilmeni.

Perussuomalaisten puolueen jakauduttua kahteen eri leiriin pidettiin mahdollisena, että perussuomalaisten puolueen toimintaa tukeva sekä edistävä perussuomalaisten tukisäätiö voisi tukea myös uutta 20 loikkarin muodostamaa eduskuntaryhmää. Perussuomalaisten tukisäätiön hallituksen puheenjohtaja on Raimo Vistbacka, varapuheenjohtaja on Timo Soini ja he ovat molemmat aikoinaan selvittäneet SMP:n alasajoa sekä kyseisen puolueen velkoja. Soini ja Vistbacka ovat molemmat myös perussuomalaisten perustajajäseniä.¹³¹

Perussuomalaisten tukisäätiön historia liittyy SMP:n poliittisen säätiön työn jatkamiseen. Perussuomalaisten tukisäätiön tarkoituksen taustalla on ollut nimenomaan poliittisen sekä vaalien välisen heilunnan tasapainottaminen. Tukisäätiö on perussuomalaisten puolueen lähiyhteisö, joka tarkoittaa säätiön olevan Valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) valvonnassa. Puoluelaisissa (683/2010) lähiyhteisöllä tarkoitetaan yhteisöä ja säätiötä sekä yhteisön tai säätiön rahastoa, jonka puolue ilmoittaa yhteisön suostumuksella VTV:lle lähiyhteisökseen. Säätiön hallitus on sanonut olevansa aikeissa selvittää VTV:n tulkintaa uuden puolueloikkareiden perustaman eduskuntaryhmän avustamisen suhteen.¹³²

Perussuomalaisten tukisäätiön sääntöjen tarkoituksena on laadittu seuraavanlaisesti:

[S]äätiön tarkoituksena on tukea ja edistää Perussuomalaiset ry -nimisen rekisteröidyn puolueen, sen piiri- ja paikallisyhdistysten sekä erityisjärjestöjen ja perussuomalaisen liikkeen toimintaa. Lisäksi säätiö tukee Suomen Maaseudun Puolueen ja SMP-läisen liikkeen tutkimusta ja historiankirjoitusta sekä niihin rinnastettavaa toimintaa. Säätiö voi myös auttaa SMP-läisen liikkeen veteraaneja, sotaveteraaneja sekä näiden leskiä ja perheitä.¹³³

Säätiön tarkoitusta koskeva sääntömääräys ilmaisee selkeästi, että tukisäätiön toiminnan tarkoitus on tukea perussuomalaisten puolueen toimintaa. Lisäksi tarkoituksena on tukea Suomen Maaseudun Puolueen (SMP) tutkimusta ja historiankirjoitusta tai niihin rinnastettavaa toimintaa. Mikäli tukisäätiön tarkoitusta halutaan muuttaa, niin asiasta säädetään säätiölain luvussa kuusi sääntöjen muuttamisesta. Säätiön tarkoituksen muuttaminen on saanut uuden lain myötä uutta sisältöä. Säätiöiden sääntömuutoksien rekisteriviranomaisena toimii Patentti-

---

¹³⁰ www.hs.fi Oliko Timo Soini Juudas?.

¹³¹ www.kauppalehti.fi Tällainen on Perussuomalaisten Tukisäätiö.

¹³² www.kauppalehti.fi Tällainen on Perussuomalaisten Tukisäätiö.

¹³³ www.perussuomalaiset.fi Perussuomalaisten Tukisäätiö.

ja rekisterihallitus, jonka harkintavaltaan kuuluu sääntömuutoksen rekisteröinnin yhteydessä arvioida täyttyvätkö säätiön tarkoituksen muuttamisessa lain asettamat edellytykset.¹³⁴

Tapausanalyysillä halutaan selvittää voisiko perussuomalaisen tukisäätiö oikeudellisesti hyväksyttävien perusteiden tukea ja edistää myös perussuomalaisista loikanneiden ryhmää tai vain loikkareiden ryhmää? Säätiön sääntöjä tulisi muuttaa, jos säätiön tarkoitusta halutaan muuttaa tukemaan myös perussuomalaisista irtaantuneen 20 kansanedustajan muodostamaa uutta ryhmää. Tämän on todennut myös perussuomalaisen tukisäätiön puheenjohtaja Vistbacka. Vistbacka vetosi myös, ettei kassassa ole rahaa ja lainaa on lähes miljoona euroa, joten mahdollisuudet tukea uutta ryhmää ovat heikot.¹³⁵ Tässä luvussa tarkastellaan tilanteen synnyttämää kokonaisongelmaa perussuomalaisen tukisäätiön, sen tarkoituksen ja tarkoituksen muuttamisen, muuttuneen lainsäädännön, puolueen kahtiajaon sekä säätiövalvonnan näkökulmista.

4.2 Tarkoituksen muuttaminen

Säätiön tarkoituksen muuttamista tarkasteltaessa keskitytään siihen, mitä uusi säätiölain kohta säätää tarkoituksen muuttamisesta suhteutettuna nykyasetelmaan kahtiajakautuneiden ryhmien sekä tukisäätiön välillä. Lainkohtaan säätiön tarkoituksen muuttamisesta (SäätiöL 6:2 §) sisältyy viisi momenttia, joista 1–3 momentit säätävät tarkoituksen muuttamisen erityisistä lisävaatimuksista. Tarkoituksen muuttamista koskevien erityisten edellytysten lisäksi säätiön tarkoituksen muuttamiseen sovelletaan säätiölain kuusi luvun muita säännöksiä säätiön sääntöjen muuttamisesta. Tässä tapauksessa keskitytään tarkastelemaan säätiölain 6:2 §:ä sekä nimenomaisesti säätiön tarkoituksen muuttamista koskevia erityisiä edellytyksiä.

4.2.1 Johdon velvollisuus muuttaa säätiön tarkoitusta

Perussuomalaisen tukisäätiön sääntöjen muuttamisessa ei olisi kyse mistä tahansa sääntömuutoksesta, vaan nimenomaisesti säätiön tarkoituksen muuttamisesta, jota koskee säätiölain 6:2 §:n asettamat lisävaatimukset. Lainkohdan 1 momentti alkaa seuraavasti:

[S]äätiön tarkoitusta on muutettava, jos säätiön varojen käyttäminen sille määrättyyn tarkoitukseen on olosuhteiden muuttumisen vuoksi mahdotonta tai olennaisesti vaikeutunut, kokonaan tai huomattavalta osalta hyödytöntä tai lain vastaista (SäätiöL 6:2.1).

Tarkoituksen muuttamisella on säätiölain 6:2.1:n mukaan kolme edellytystä, joiden on toteuttava yhtä aikaisesti. Ensinnäkin varojen käyttämisen on oltava mahdotonta, olennaisesti

---

¹³⁴ Kilpinen ym. 2015, s. 110.

¹³⁵ www.hs.fi Perussuomalaisen tukisäätiön puheenjohtaja Vistbacka: ”Meillä on hyvin heikot mahdollisuudet lähteä tukemaan uutta ryhmää”.

vaikeutunut, kokonaan tai huomattavalta osalta hyödytöntä tai lain vastaista. Toisekseen varojen käyttämisen vaikeuden tulee liittyä säätiön tarkoitukseen. Kolmanneksi varojen käyttämisen vaikeutuminen säätiön tarkoituksen toteuttamiseen johtuu muuttuneista olosuhteista.¹³⁶

Ensimmäinen momentti vastaa joiltain osin vanhaa säätiölakia. Uuteen lakiin on kuitenkin sisällytetty säätiön johdon huolellisuus- ja lojaliteettiperiaatteen mukainen velvollisuus muuttaa sääntöjen tarkoituseräystä, kun tarkoituksen toteuttaminen on mahdotonta tai olennaisesti vaikeutunut taikka huomattavalta osalta hyödytöntä tai lain vastaista. Vanhan säätiölain mukaan tarkoitusta voitiin muuttaa myös hyvän tavan vastaisesta tarkoituksen toteuttamisesta, mutta vanhan lain mukainen kohta oli ongelmallinen perustuslakinäkökulmasta, koska rekisteriviranomaisen harkintavallan käyttöä ei rajattu riittävän tarkasti. Tästä syystä edellytys hyvän tavan vastaisuudesta on poistettu lainsäädännöstä lainmuutoksen myötä.¹³⁷

Miten jakautuneen puolueen sekä tukisäätiön nykytilannetta voidaan arvioida suhteessa lain-säätiön tarkoittamaan velvoitteeseen reagoida ja muuttaa tarkoitusta mikäli tarkoituksen toteuttaminen ei enää luonnistu? Säätiön säännöissä on mahdollista täsmentää, mitä vaikeutumisen olennaisuudella tai huomattavalla hyödyttömyydellä tarkoitetaan, mutta tämän tapauksen osalta tällaisia säätiölain 6:2.1:n tarkoittamia täsmennyksiä ei perussuomalaisten tukisäätiön sääntöihin ole sisällytetty.

On selvää, että puolueen hajoamisen jälkeen olosuhteissa on tapahtunut muutos, mutta ei voi suoranaisesti sanoa säätiön varojen käyttämisen muuttuneen mahdottomaksi. Myöskään ei voi sanoa, että tukisäätiön varojen käyttäminen olisi kokonaan tai huomattavalta osalta hyödytöntäkään tai lain vastaista, sillä perussuomalaisten puolue porskuttaa puolue-elämässä ja harjoittaa edelleen arvoihinsa perustuvaa politiikkaa. Perussuomalaisten ajama politiikka saa arvioiden mukaan yhä kannatusta¹³⁸ ja toisin kuin puolueloikkareiden uusi ryhmä, niin perussuomalaisten puolue on nimennyt oman presidenttiehdokkaan vuoden 2018 alussa käytäviin presidentinvaaleihin¹³⁹. Näin ollen tukisäätiön varojen käyttäminen ei vaikuta olevan hyödytöntäkään, kun tilannetta arvioidaan perussuomalaisten toiminnan aktiivisuuden kannalta.

Entä onko perussuomalaisten tukisäätiön varojen käyttäminen olennaisesti vaikeutunut? Ajankohtaisten uutislähteiden mukaan perussuomalaisten tukisäätiön puheenjohtaja Vistbackan on pitänyt antaa perussuomalaisten puoluehallitukselle selvitys puolueuskollisuudes-

---

¹³⁶ Jauhiainen ym. 2017, s. 462.

¹³⁷ HE 166/2014 vp, s. 131.

¹³⁸ www.yle.fi, Ylen kannatusmittaus: Perussuomalaisten kannatus pyrähti nousuun.

¹³⁹ www.yle.fi Laura Huhtasaari valittiin perussuomalaisten presidenttiehdokkaaksi.

taan. Selvitys pyydettiin, koska nykyisin sinisten eduskuntaryhmänä tunnettu loikkareiden ryhmä irtaantui perussuomalaisista ja tukisäätiön johtaja Vistbacka piti mahdollisena myös eronneen ryhmän tukemista. Perussuomalaisten puoluehallitus kuitenkin päätti, ettei Vistbacka ole esteellinen jatkamaan puolueessa, joten Vistbacka on jatkanut selvityksen annettuun toimintaansa perussuomalaisessa puolueessa kuten aikaisemminkin.¹⁴⁰ Näin ollen tukisäätiön varojen käyttäminen ei näytä olevan olennaisesti vaikeutunut, sillä säätiön puheenjohtaja ja perussuomalaisten puolue ovat ainakin näennäisesti lojaaleja toisilleen.

Säätiölain 6:2 §:n 1 momenttiin liittyvät toinen ja kolmas edellytys kuuluivat liittykö varojen käyttämisen vaikeus säätiön tarkoitukseen ja johtuuko varojen käyttämisen vaikeutuminen tarkoituksen toteuttamiseen muuttuneista olosuhteista. Tässä tapauksessa varojen käyttämisen vaikeus ei ole yhtä selkeä, kuin Suomen maaseudun puolueeseen rinnastettavassa tilanteessa, kuten jos perussuomalaisten puolue ajautuisi konkurssiin. Puolueen ajautuessa konkurssiin olisi säätiön tarkoitusta mahdotonta toteuttaa, varojen käyttämisen vaikeudella olisi vahva liittymä säätiön tarkoitukseen ja voisi sanoa, että varojen käyttämisen vaikeus tarkoituksen toteuttamiseen johtuisi muuttuneista olosuhteista. Näin ei kuitenkaan ole, mutta silti tähän lainkohtaa palataan vielä lopun yhteenvedossa.

4.2.2 Olennaisuuden ja epätarkoituksenmukaisuuden vaatimus

Säätiön tarkoituksen muuttaminen voi perustua myös tarkoituksenmukaisuuden harkintaan, kuten lainkohdan 2 momentti tarkoituksen muuttamisesta säätää:

[S]äätiön tarkoitusta voidaan muuttaa, jos säätiön varojen käyttäminen sille määrättyyn tarkoitukseen on olosuhteiden muuttumisen vuoksi olennaisesti epätarkoituksenmukaista ja tarkoituksen muuttaminen on säätiön varojen tehokkaan ja tuloksellisen käytön edellytys (SäätiöL 6:2.2).

Vastaavaa säännöstä ei ole ollut kumotussa säätiölaissa. Tällä lainmuutoksella on haluttu helpottaa säätiön varojen tehokasta ja tuloksellista käyttämistä sekä säätiötoiminnan kehittämistä toimintaympäristön muuttuessa olennaisesti. Lainsäätäjä pitää perusteltuna, että säätiön tarkoitusta voidaan muuttaa, jos tarkoitus on olennaisesti muuttunut epätarkoituksenmukaiseksi. Ensisijaisena kuitenkin pidetään säätiön perustamisasiakirjoista ilmenevää perustajan tahtoa. Lainsäätäjä arvioi, että tarkoituksen laajentaminen voisi yleisesti ottaen tulla kyseeseen.¹⁴¹

Kyseisen lainkohdan toista momenttia säätiön tarkoituksen muuttamisesta voidaan luonnehtia mahdollisuudeksi muuttaa säätiön tarkoitusta, kun taas edellä käsitelty ensimmäinen momentti

---

¹⁴⁰ www.yle.fi, Perussuomalaisten pyykinpesu etenee – Vistbacka saa jatkaa puolueessa.

¹⁴¹ HE 166/2014 vp, s. 131.

ti tarkoittaa johdon velvollisuutta muuttaa tarkoitusta. Säätiölain 6:2 §:n toiseen momenttiin perustuva tarkoituksen muuttaminen voi tulla eteen, jos säätiön nimissä olevan varallisuuden kasvusta johtuen säätiöllä olisi varoja jonkun alkuperäistä tarkoitusta lähellä olevan lisätarkoituksen toteuttamiseen. Esimerkiksi tilanteessa, jossa säätiön tarkoituksena on jonkun sairauden parantaminen ja jos kyseiseen sairauteen keksittäisiin parantava lääke, niin olisi tarkoituksenmukaista laajentaa tarkoitusta säätiön toiminnan jatkuvuuden kannalta.¹⁴²

Tällaisessa tapauksessa sääntömuutos tarkoituksen laajentamisesta voidaan kirjoittaa muotoon ”säätiön tarkoituksena on *alkuperäinen tarkoitus* ja *alkuperäistä lähellä oleva lisätarkoitus*”. On rekisteriviranomaisen tehtävä arvioida täyttyvätkö toisessa momentissa tarkoitettujen muuttamisen edellytykset.¹⁴³ Perussuomalaisten tukisäätiön tarkoituksessa viitataan sekä perussuomalaisten puolueen että SMP:n tukitoimiin. Tarkoituksenmukaisuusharkinnassa myös uuden vaihtoehdoisen puolueen toiminnan tukeminen kenties voisi tulla kyseeseen, koska arvopohja on sama. Näin ollen sääntömuutos alkuperäiseen määräykseen tarkoituksipykälästä, jonka mukaan toimintaan otettaisiin toiminnan tarkoitusta lähellä oleva lisätarkoitus, täyttäisi edellytyksen alkuperäistä tarkoitusta lähellä olevasta lisätarkoituksesta. Tukisäätiön alkuperäinen tarkoitushan on ollut SMP:n toiminnan tukeminen ja edistäminen, ja nykyisin sääntöihin kirjattu tarkoitus on perussuomalaisten toiminnan tukeminen ja edistäminen.

4.2.3 Alkuperäiseen tarkoitukseen liittyvä uusi tarkoitus

Säätiölain 6:2 §:n tarkoituksen muuttamisen 3 momentin edellytys vastaa sananmukaisesti vanhaa säätiölakia:

[U]usi tarkoitus ei saa olennaisesti poiketa alkuperäisestä tarkoituksesta (SäätiöL 6:2.3).

Jos säätiön tarkoitusta muutettaisiin esimerkiksi säätiölain 6:2 §:n 2 momenttiin perustuen, niin säätiön uusi tarkoitus ei voisi olennaisesti poiketa sille alkujaan määrätystä tarkoituksesta. Säätiölain 6:2.4:n mukaan säännöissä voidaan kuitenkin antaa tämän kohdan kumoava määräys, esimerkiksi seuraavanlaisella sääntökirjauksella: ”säätiölain 6:2 §:n 3 momenttia ei sovelleta tarkoituksen muuttamiseen”. Sääntöihin kirjatun 3 momentin tarkoittaman edellytyksen kumoava tahdonvaltainen sääntömääräys tarkoittaisi käytännössä, että sääntömuutoksella asetettu uusi tarkoitus voisi poiketa alkuperäisestä tarkoituksesta, eikä sen tarvitsisi vastata millään tavalla alkuperäistä tarkoitusta.

---

¹⁴² Kilpinen ym. 2015, s. 109.

¹⁴³ HE 166/2014 vp, s. 131.

Kyseisen 3 momentin mukainen edellytys ei estäisi perussuomalaisten tukisäätiön tarkoituksen muutosta suhteessa puolueen hajoamiseen, koska tämän tapauksen valossa uusi tarkoitus tarkoittaisi uuden vaihtoehdoisen puolueesta loikanneen eduskuntaryhmän tukemista. Sinisten ryhmänä tunnetun loikkariryhmän arvomaailma ei poikkeaisi olennaisesti alkuperäisen tarkoituksen mukaisesta arvomaailmasta, joten näin ollen uusi tarkoitus ei myöskään poikkeaisi olennaisesti alkuperäisestä tarkoituksesta. Julkisessa keskustelussa esiin tullut olennainen poikkeama olisi perussuomalaisten puolueen tapauksessa uuden johdon äärikriittinen maahanmuuttovastaisuus. Halla-ahon johtamaa perussuomalaisten puoluetta onkin kutsuttu kah-tiajaon jälkeen ”yhden asian liikkeeksi” viitaten juuri perussuomalaisten maahanmuuttovastaisuuteen.¹⁴⁴

Hieman taustaa mistä termi maahanmuuttovastainen yhden asian liike saattaa juontaa juurensa antaa Helsingin sanomien selvitys, jonka mukaan perussuomalaiset kuntapäätäjät ovat tehneet suhteessa enemmän rikoksia verrattaessa muiden puolueiden edustajiin. Selvityksen mukaan perussuomalaisten kuntapoliitikot ovat ainoina Suomen poliittisten puolueiden edustajina tuomittu sellaisista rikoksista, joiden nimike on kiihottaminen kansanryhmää vastaan¹⁴⁵. Kaikista selvityksessä ilmi tulleista rikoksista yhteensä viisi tuomiota on annettu rikosnimikkeellä kiihottaminen kansanryhmää vastaan.¹⁴⁶ Rikostuomiot kiihottamisesta kansanryhmää vastaan vahvistavat perussuomalaisten maahanmuuttovastaiseksi luonnehdittua mainetta.

4.2.4 Perustajan oikeus määrätä tarkoituksen muuttamisen edellytyksistä

Uudessa säätiölaissa on huomioitu olosuhteiden muutokset, vaikka säätiön tarkoituksen luonne on pysyvä muuttumattomana. Säätiön sääntöihin voidaan sisällyttää tahdonvaltaisia sääntömääräyksiä, joilla voidaan olosuhteiden muuttuessa vaikuttaa säätiön tarkoituksen ilmentämään pysyvyyteen tai muuttumattomuuteen. Säätiölain 6:2 §:n 4 momentin mukaan tarkoituksen muuttamista koskevista säätiölain 6:2.1–3 asettamista edellytyksistä voidaan poiketa.

[P]erustaja voi perustettavan säätiön säännöissä määrätä tarkoituksen muuttamista koskevista edellytyksistä toisin kuin 1–3 momentissa säädetään (SäätiöL 6:2.4).

---

¹⁴⁴ www.yle.fi Halla-ahon ja Soinin nokittelu kiihtyy – jälleen uusia poliitikkoja loikannut perussuomalaisista sinisiin.

¹⁴⁵ RL:n 11:10 §:n mukaan: [J]oka asettaa yleisön saataville tai muutoin yleisön keskuuteen levittää tai pitää yleisön saatavilla tiedon, mielipiteen tai muun viestin, jossa uhataan, panetellaan tai solvataan jotakin ryhmää rodun, ihonvärin, syntyperän, kansallisen tai etnisen alkuperän, uskonnon tai vakaumuksen, seksuaalisen suuntautumisen tai vammaisuuden perusteella taikka niihin rinnastettavalla muulla perusteella, on tuomittava *kiihottamisesta kansanryhmää vastaan* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

¹⁴⁶ www.hs.fi Törkeitä veropetoksia, törkeitä pahoinpitelyjä ja törkeitä rattijuopumuksia – HS selvitti kuntapäätäjien rikostuomiot.

Säätiölain 6:2 §:n 4 momentti koskee uuden lain voimaantulon (1.12.2015) jälkeen perustettuja säätiöitä. Sääntömääräyksissä voidaan avata millä edellytyksillä sekä missä laajuudessa säätiön alkuperäistä tarkoitusta voidaan muuttaa löysem্পään tai tiukempaan suuntaan. Tarkoituksen muuttamisen kriteerit on kirjattava sääntöihin säätiön perustamisvaiheessa eli ennen säätiön rekisteröimistä. Säätiön rekisteröimisen jälkeen tällaista määräystä ei ole enää mahdollista lisätä sääntöihin perustajan tahdosta huolimatta. Lainkohta ei näin ollen koske säätiöitä, jotka on perustettu vanhan säätiölainsäädännön ollessa voimassa eli ennen 1.12.2015 perustettuja sekä rekisteröityjä säätiöitä.

Tällaiseen sääntömääräykseen voitaisiin esimerkiksi kirjata, että tarkoituksen muuttaminen on mahdollista jos perustaja tai tietty taho antaa muutokseen suostumuksensa. Lisäksi voidaan antaa sääntömääräys, jonka mukaan perustaja voi säätiön toiminnan aikana päättää säätiön tarkoituksen muuttamisen edellytyksistä.¹⁴⁷ Toisin sanoen säätiön tarkoituksen muuttamisen edellytyksistä voidaan päättää myöhemmin säätiön perustamisen jälkeen ja toiminnan alettua, mikäli sääntöihin on sisällytetty edellä kuvattu määrätynlainen sääntömääräys. Näin ollen uusi säätiölaki antaa paremmat keinot varautua muutoksiin säätiön toimintaympäristössä.

Kun sääntömääräykset tarkoituksen muuttamisesta otetaan sääntöihin säätiötä perustettaessa, niin se lisää ennakoitavuutta suhteessa säätiön tarkoituksen muuttamiseen myöhemmässä vaiheessa. Tällä voi olla myös vaikutusta säätiölle varoja lahjoittaviin tahoihin. Jos tarkoitusta voidaan muuttaa täysin vapaasti, niin lahjoittajan tulee varautua oleelliseen muutokseen säätiön toiminnan tarkoituksessa. Lisäksi tarkoituksen muuttamista koskevat säännöt voivat vaikuttaa halukkuuteen antaa säätiölle lahjoituksia. Lahjakirja on lähtökohtaisesti sitova, silloinkin jos säätiön tarkoitusta muutetaan, mutta lahjoittaja voi asettaa lahjakirjassa erityismääräyksiä lahjoitusvarojen käyttämiselle.¹⁴⁸

Jos säätiön säännöissä on lain sallima tahdonvaltainen määräys tarkoituksen muuttamisesta, niin selvyuden vuoksi on suositeltavaa, että samassa yhteydessä määritellään mitä säätiölain 6:2 §:n 1–3 momenteista määräys tarkoituksen muuttamisesta nimenomaisesti koskee. Lisäksi sääntöihin suositellaan sisällytettävän täsmennystä noudatetaanko määräyksen ohella lakia vai onko määräys lain poissulkeva.¹⁴⁹ Suositellut sääntökirjaukset vähentävät tarkoituksen muuttamiseen liittyvien sääntömääräyksiä tulkinnanvaraisuutta, kun on tiedossa mitä nimenomaista lainkohdan (6:2 §) momenttia sääntömääräys koskee. Mikäli säätiön sääntöihin on

---

¹⁴⁷ HE 166/2014 vp, s. 131.

¹⁴⁸ Jauhiainen ym. 2017, s. 468.

¹⁴⁹ Jauhiainen ym. 2017, s. 468.

kirjattu sääntömääräyksiä säätiön tarkoituksen muuttamisesta, voidaan kyseisiä määräyksiä muuttaa säätiölain 6:2 §:n 5 momentin mukaisesti.

Lainkohtaa voidaan tarkastella myös suhteessa toimeenpanijaan, sillä säätiölain 6:2.4 koskee säätiön perustajaa ja antaa tälle oikeuden poiketa laissa säädetyistä tarkoituksen muuttamisen vaatimuksista. Toimeenpanijalle voidaan antaa erilaisia valtuuksia perustettaessa säätiötä testamentilla, mutta toimeenpanija ei ole säätiön perustaja. Näin ollen kyseinen lainkohta ei anna toimeenpanijalle säätiön perustajalle kuuluvaa oikeutta määrätä säätiön säännöissä tarkoituksen muuttamisen erityisistä edellytyksistä laista poikkeavasti.

Säätiölain 2:8.4:n mukaan toimeenpanija voi laatiessaan sääntöjä poiketa testamentin määräyksistä ainoastaan jos ne ovat lain vastaisia tai testamentin määräyksiä noudatettaessa säännöt tulisivat sellaisiksi, että niitä olisi muutettava. Oletettavasti lakia tulkitaan niin, että toimeenpanija ei voi muuttaa testaattorin antamia määräyksiä tarkoituksen muuttamisesta, mutta toimeenpanija voi poistaa lain vastaisen määräyksen.¹⁵⁰ Käytännössä poikkeamismahdollisuus on silloin, kun testamentin määräykset eivät ole yhdenmukaisia säätiölain kanssa.¹⁵¹

Oikeus määrätä tarkoituksen muuttamisen edellytyksistä lainsäädännöstä poiketen on tarkoitettu säätiölain muutoksen jälkeen perustettavien säätiöiden oikeudeksi. Lisäksi lainkohdan sallima poikkeamismahdollisuus on säädetty säätiön perustajalle kuuluvaksi oikeudeksi. Perussuomalaisten tukisäätiön kannalta nämä lainsäädännön asettamat lähtökohdat eivät anna mahdollisuutta kyseisen lainkohdan hyödyntämiseen. Perussuomalaisten tukisäätiön perustajat ovat olleet SMP:n jäsenistöä ja säätiö on perustettu edellisellä vuosituhannella, joten näillä eväillä ei ole perusteita määrätä tarkoituksen muuttamisen edellytyksistä laista poiketen.

4.3 Muita huomioita perussuomalaisten tukisäätiön säännöistä

Perussuomalaisten tukisäätiön säännöissä on määräykset säätiön tarkoituksen toteuttamisesta sekä sääntöjen muuttamisesta. Perussuomalaisten tukisäätiön säännöissä sanotaan tarkoituksen toteuttamisesta seuraavasti:

[S]äätiö toteuttaa tarkoitustaan myöntämällä avustuksia ja tukea 2 §:ssä mainittuun toimintaan sekä harjoittamalla ja tukemalla valistus- ja tiedostustoimintaa tarkoituksensa edistämiseksi.

Perussuomalaisten tukisäätiön sääntöjen muuttamisesta sanotaan, että:

---

¹⁵⁰ Jauhiainen ym. 2017, s. 470.

¹⁵¹ HE 166/2014 vp, s. 96.

[S]äätiön sääntöjä voidaan muuttaa, jos vähintään kaksi kolmattaosaa hallituksen jäsenistä sitä kannattaa, ellei säätiölaissa ole toisin säädetty. Sääntömuutokselle on saatava patentti- ja rekisterihallituksen vahvistus.¹⁵²

Nämä sääntömääräykset eivät tuo juurikaan lisäarvoa oikeudellisen ongelman ratkaisuun säätiön tarkoituksen muuttamisessa, eikä perussuomalaisten tukisäätiön säännöissä ole nimenomaista määräystä, joka koskisi juuri kyseisen säätiön tarkoituksen muuttamista.

Perussuomalaisten tukisäätiön säännöissä sanotaan säätiön lakkauttamisesta seuraavaa:

[M]ikäli säätiö lakkautetaan, käytetään säätiön varat hallituksen päättämällä tavalla säätiön tarkoituksen edistämiseen.

Mikäli säätiö ei voi toteuttaa sille säännöissä määrättyä tarkoitusta, se voidaan lakkauttaa rekisteriviranomaisen hakemuksesta, jos säätiön toiminta on jatkuvasti ja olennaisesti lain tai sääntöjen vastaista (SäätiöL:n 14:12.1). Perussuomalaisten tukisäätiön tarkoituksen toteuttaminen ja säätiön lakkauttaminen ovat vahvasti kytketty tukisäätiön tarkoitukseen, eikä tukisäätiön säännöissä ole nimenomaista määräystä tarkoituksen muuttamisesta. Säätiön lakkauttaminen tulee säätiölain ankarimpana seuraamuksena kyseeseen vain poikkeuksellisissa olosuhteisissa, eikä säätiötä ole perusteltua lakkauttaa jos voidaan turvautua lievempään keinoon. Näin ollen perussuomalaisten tukisäätiön kohdalla lakkauttamiselle ei ole perusteita.

Perussuomalaisten tukisäätiön säännöissä ei myöskään ole mainintaa sulautumisesta. Säätiön (*sulautuva*) on mahdollista sulautua toiseen tarkoitukseltaan ja tarkoituksen muuttamisen edellytysten suhteen olennaisesti samankaltaiseen säätiöön (*vastaanottava*), jolloin sulautuvan säätiön varat ja velat siirtyvät vastaanottavalle säätiölle (SäätiöL 11:1 §). Sulautumista koskevassa säätiölain luvussa 11 on viittaus säätiön tarkoituksen muuttamiseen (6:2 §) sekä sääntöjen muuttamiseen (6:1 §). Säätiölain 11:5 §:ssä säädetään, että sulautuvan säätiön on tehtävän päätös sulautumisesta siten kuin 6:2 §:ssä säädetään säätiön tarkoituksen muuttamisesta, jollei säätiön säännöissä muuta määrätä. Lisäksi vastaanottavassa säätiössä sulautumispäätös on tehtävä kuten 6:1-2 §:ssä säädetään sääntöjen muuttamisesta, ellei säännöissä määrätä muuta.

4.4 Tarkoituksen muuttaminen säätiölainsäädännön oikeusperiaatteiden valossa

Uudessa säätiölainsäädännössä säätiöoikeuden toimintaa ohjaavat periaatteet on kirjattu kaikki omina pykälinänsä säätiölain ensimmäiseen lukuun. Säätiöoikeuden oikeusperiaatteiden merkitys korostuu niiden kaksoisroolissa sekä lainpykälinä että oikeusperiaatteina. Oikeusperiaatteiden noudattaminen johtaa oikeudellisissa ongelmissa oikeudenmukaisiin ratkaisuihin.

---

¹⁵² www.virre.prh.fi Perussuomalaisten tukisäätiön säännöt.

Säätiöoikeuden toimintaa ohjaavista oikeusperiaatteista olennaisimmat perussuomalaisten tukisäätiön tarkoituksen muuttamisen näkökulmasta ovat säätiölain tarkoitussykälä (1:2 §), säätiön peruspääoma (1:3 §), johdon huolellisuusvelvoite (1:4 §) sekä tukisäätiö (1:9 §).

Säätiön toiminnan tarkoitus ilmaisee perustajan tai perustajien tahtoa, johon säätiön toiminta perustuu ja johon säätiön varat on haluttu sijoittaa. Tarkoitussykälä on säätiöoikeudellisista periaatteista kantava ydinperiaate. Säätiön tarkoitus ilmentää säätiöiden luonteelle ominaista toiminnan pysyvyyttä ja muuttumattomuutta. Säätiön tarkoitukselle ominainen pysyvyys ja muuttumattomuus suojaa perustajan tahtoa ja itsemääräämisoikeutta. Jos säätiön säännöissä ei muuta määrätä, säätiön on määrä toimia ikuisesti sille määrättyä tarkoitusta toteuttaen. Säätiöoikeuden kantavana ydinperiaatteena tarkoitussykälän merkitys oikeusperiaatteena on painava. Tarkoituksen muuttamiselle on laissa säädetty erityisiä edellytyksiä, joka myös kertoo tarkoitussykälän painavasta merkityksestä säätiöoikeuden kantavana ydinperiaatteena.

Säätiölle perustajan luovuttamaa varallisuutta sen tarkoituksen toteuttamisen tukemiseksi ja edistämiseksi kutsutaan peruspääomaksi. Säätiön rekisteröimisen jälkeen perustajan oikeus osallistua säätiön toimintaan päättyy¹⁵³, vaikka säätiön toiminnan hyväksi annettu varallisuus olisikin peräisin perustajalta. Säätiön perustajat eivät voi asemaansa vetoamalla puuttua säätiön toimintaan, vaan säätiön toiminnasta huolehtii säätiön hallitus ja mahdolliset muut toimielimet.¹⁵⁴ Perustaja voi olla säätiön hallituksessa ja käyttää hallituksen jäsenenä valtaa säätiössä lain sallimissa puitteissa. Säätiön johdon velvollisuus on edustaa säätiön etua, ei kenenkään säätiön ulkopuolisen tahon etua, kuten perustajan etua.

Säätiön johdon lakiin perustuva tehtävä on järjestää säätiön toiminta asiallisesti säätiön tarkoituksen toteutumisen sekä säätiön edun mukaisesti. Johdon huolellisuusvelvoitteen lähtökohta on säätiön tarkoituksen toteutuminen ja säätiön hallituksen on aina hoidettava säätiön asioita huolella. Säätiön johdolla on velvollisuus edistää säätiön etua sekä yleinen lojaliteettivaatimus säätiötä kohtaan. Johdon huolellisuus- ja lojaalisuusvelvoitetta arvioitaessa perussuomalaisen puolueen jakautuminen kahteen eri leiriin ei näytä hyvältä säätiön edun näkökulmasta.

Edellisten lisäksi tapaustutkimuksen kohteena on tukisäätiö, joka on poikkeus säätiölain asettamaan lähipiiri kieltoon. Kertauksena kyseessä on siis tukisäätiö, jonka tarkoitus voi olla edun tuottaminen säätiön perustajana olevalle tai säätiössä määräysvaltaa käyttävälle säätiölle, yhdistykselle tai muulle yhteisölle, jonka omistajilla, jäsenillä tai muilla edunsaajilla ei ole

---

¹⁵³ Hannula ym. 2015, s. 14.

¹⁵⁴ Kilpinen ym. 2015, s. 12.

oikeutta tukea saavan yhteisön tai säätiön varoihin. Toisin sanoen tukisäätiö saa tukea myös perustajiaan ja näiden lähipiiriä, vaikka pääsääntöisesti lähipiirietujen antaminen on kiellettyä.

Tapauksen analysoinnin kohteena olevan säätiön oikeudellinen asema tukisäätiönä ei ole tämän tapauksen jäsenyyksen kannalta periaatteena yhtä oleellinen, kuin säätiön johdon huolellisuusvelvoite ja erityisesti säätiön tarkoitus on. Tukisäätiö on puolueen VTV:lle ilmoittama lähiyhteisö ja tämä kytkös voi olla joiltain osin merkityksellinen. Peruspääoman luovuttaneilla säätiön perustajilla ei taas ole voimassa olevan lainsäädännön kannalta merkitystä, koska perustajan oikeus osallistua säätiön toimintaan päättyy säätiön rekisteröimisen jälkeen. On kuitenkin yleistä, että perustaja toimii säätiön johdossa hallituksen jäsenenä. Säätiön tarkoituksen näkökulmasta säätiön johdon velvollisuus on toteuttaa säätiölle määrättyä tarkoitusta ja näille oikeusperiaatteille tulee antaa painoarvoa myös tässä tapauksessa esitetyn oikeudellisen ongelman analysoinnissa.

4.5 Yhteenveto tukisäätiön tarkoituksen muuttamisesta

Tapaustutkimus perussuomalaisen puolueen vallanvaihdosta, puolueen hajoamisesta kahteen eri ryhmään, perussuomalaisten tukisäätiöstä ja sen toiminnan tarkoituksesta perustuu todellisuudessa vallitseviin olosuhteisiin. Vuoden 2017 tapahtuneet poliittiset liikehdinnät ovat johdaneet oikeudelliseen ongelmaan perussuomalaisten tukisäätiön toiminnan tarkoituksen näkökulmasta. Perustana on aito asetelma, jota on jäsenetty eri lähtökohdista oikeudellisen ongelman hahmottamiseksi ja erilaisten ratkaisuvaihtoehtojen huomioimiseksi. Tämän luvun yhteenveto perustuu tapaustutkimukseen ja säätiöoikeuden yleisiin oppeihin.

Jälkiviisastelu ei ainakaan ratkaise oikeudellista ongelmaa, mutta jos perussuomalaisten tukisäätiön tarkoitus olisi kirjattu säännöissä esimerkiksi muotoon ”Säätiön tarkoituksena on tukea ja edistää perussuomalaisen puolueen arvojen mukaista toimintaa”, niin tilanne ei olisi yhtä armoton, mitä se nyt on. Tällöin säätiön toiminnan tarkoitus ei olisi sääntöjen nojalla sidottu perussuomalaisiin yhtä vahvasti kuin mitä se nyt tosiasiallisesti on, vaan puolueen poliittisten arvojen mukaiseen toimintaan, joiden mukaista toimintaa myös muut puolueet, kuten siniset voisivat harjoittaa. Näin ollen tukisäätiö voisi tukea myös sinisten toimintaa.

Oikeudellinen ongelma tukisäätiön tarkoituksen muuttamisesta ei ole julkisessa maailmassa konkretisoitunut yhtä pitkälle, kuin mitä tapaustutkimuksen analyysissä otetaan huomioon. Saattaa kuitenkin olla vain ajan kysymys milloin perussuomalaisten tukisäätiön hallitus ryhtyy toimenpiteisiin tarkoituksen muuttamiseksi mahdollisesti tavoitteenaan katkaista

siteet perussuomalaisiin tai ryhtyä tukemaan myös sinisiä. Kuten olemme huomanneet poliittisessa puoluekentässä ilmenneiden tapahtumien ja voimassa olevan oikeusjärjestyksen silmin, ongelma ei ole yksiselitteinen, eikä sen ratkaiseminenkaan ole yksinkertaista.

Perussuomalaisista loikanneiden ryhmä on toimittanut tarvittavan määrän kannattajakortteja oikeusministeriöön puolueen rekisteröimistä varten ja ryhmästä on syntymässä uusi puolue nimeltä Sininen tulevaisuus. Sininen tulevaisuus -puolueen kansanedustajat sekä heidän poliittinen arvopohjansa on peräisin perussuomalaisen puolueesta, ja julkisessa keskustelussa keskeisenä eroavaisuutena on esitetty perussuomaisen puolueen nykyjohdon äärimmäinen maahanmuuttovastaisuus. Perussuomalaisten puheenjohtaja Halla-aho tunnustaa Sininen tulevaisuus -ryhmän johtamallensa puolueelle vihamieliseksi toimijaksi ja perussuomalaiset haluavat selvän pesäeron poliittiseen vastustajaansa sinisiin.¹⁵⁵ Jännite kahden ryhmän välillä on havaittavissa. Myös perussuomalaisten tukisäätiön hallituksen jäsenet ovat jakautuneet puolue maailmassa kahteen eri leiriin, sinisiin ja perussuomalaisiin, eikä tämä ole puolueuskollisuuden kannalta kovinkaan vakuuttavaa.

Perussuomalaisten tukisäätiön hallituksen puheenjohtaja Vistbacka on antanut selvityksen puolueuskollisuudestaan perussuomalaisten puoluehallitukselle¹⁵⁶, kun taas tukisäätiön varapuheenjohtaja Soini on Sininen tulevaisuus -ryhmässä keskeinen tekijä¹⁵⁷. Lähtökohtana säätiöoikeudessa on säätiön toiminnan tarkoitus ja sen toteutumisen edistäminen. Säätiön hallituksella on velvollisuus edistää säätiön tarkoitusta ja osoittaa säätiötä kohtaan lojaaliuttaan. Säätiön hallituksen jakautuminen kahteen eri puolueeseen ei näytä hyvältä säätiön hallituksen lojaliteetti- ja huolellisuusvelvoitteen näkökulmasta. Onko säätiön johdolla velvollisuus ottaa huomioon, että perussuomalaisten lähiyhteisöksi rekisteröityneen säätiön johdossa on myös kokonaan toisen, sinisten puolueen jäsenistöä?

Tukisäätiön tarkoituksen muuttamisen hankaluus on havaittavissa, eikä oikeudellisen ongelman olemassa oloa voi tapaustutkimuksen valossa kieltää. Sääntömuutoksessa ei olisi kyse mistä tahansa sääntömuutoksesta, vaan nimenomaisesti säätiön tarkoituksen muuttamisesta. Lainsäädännön edellytysten mukaan säätiön tarkoitusta voidaan muuttaa ainoastaan tavanomaisesta sääntömuutosta tiukemmin säädettyjen erityisten vaatimusten täytyessä. Säätiötoiminnan lähtökohta on edistää sille annetun tarkoituksen toteutumista ja perussuomalaisten

---

¹⁵⁵ www.yle.fi Halla-ahon ja Soinin nokittelu kiihtyy.

¹⁵⁶ www.yle.fi Perussuomalaisten pyykinpesu etenee – Vistbacka saa jatkaa puolueessa.

¹⁵⁷ www.yle.fi Halla-ahon ja Soinin nokittelu kiihtyy.

tukisäätiön sääntöjen mukaan säätiön tarkoitus on tukea ja edistää Perussuomalaiset ry -nimisen rekisteröidyn puolueen toimintaa.

Lainsäädäntö ei anna selkeää keinoa tilanteen purkamiseksi, mikä voi johtaa siihen, että lainsäädäntöä yritetään kiertää. Vaikuttaa vahvasti kuitenkin siltä, että uusi säätiölaki ei anna mahdollisuuksia kiertää tarkoituksen muuttamisen erityisiä edellytyksiä. Säätiön toiminnan lakkaamisella sekä säätiön sulautumisella on vahva kytkös säätiön tarkoitukseen sekä säätiölain 6:2 §:n tiukkoihin edellytyksiin säätiön tarkoituksen muuttamisesta. Jos oletetaan, ettei perussuomalaisten tukisäätiön hallitus haluaisi lainkaan tukea perussuomalaisten puolueen toimintaa, niin sulautuminen, eikä toiminnan lakkaaminen anna perussuomalaisten tukisäätiölle keinoja lakia kiertämällä ratkaista ongelmaa säätiön tarkoituksen muuttamisessa.

Lakiin kirjattu säätiön hallituksen velvollisuus toimia, mikäli säätiön varojen käyttäminen on olosuhteiden muutoksen vuoksi mahdotonta, olennaisesti vaikeutunut, ilmeisen hyödyttömiä tai lain vastaista, pitää tukisäätiön johdon varpaillaan. Oikeusjärjestys suojaa vahvasti säätiön perustajan määräämää tarkoitusta, mutta perustajan oikeus osallistua säätiön toimintaan päättyy säätiön rekisteröimisen jälkeen. Lainmuutoksen myötä perustajalle on annettu oikeus määrätä perustamisvaiheessa säätiön säännöissä tarkoituksen muuttamisen edellytyksistä laisista poikkeavalla tavalla, mutta perussuomalaisten tukisäätiön perustajat ovat SMP:sta.

Perussuomalaisten puolueen johto ja perussuomalaisten tukisäätiön johto ovat ajautuneet eri linjoille joissain asioissa ja puolue maailmaan on tullut uutena puolueena siniset. Oletettavasti tukisäätiön nykyjohdon ajatus tai tukisäätiön perustajien tahto ei ole säätiötä perustettaessa ollut tukea ja edistää sellaisen puolueen toimintaa, jonka säätiön johto katsoo profiloituneen äärimmäisen maahanmuuttovastaisen politiikan edistämiseen. Tästä johtuen voisi kuvitella, että tavoitteena olisi toteuttaa sääntömuutos. Mutta onko puolueen vallankaappaus äärimmäisen maahanmuuttovastaiselle nykyjohdon alaisuuteen lain tarkoittama olosuhteiden muutos?

Mikäli perussuomalaisten tukisäätiön johdon puoluekannat yhdenmukaistuisivat ja osoittaisivat jatkossa lojaaliutta sinisille, niin seurauksena voisi olla yritys muuttaa säätiön tarkoitusta. Jos säätiön johto yrittäisi perinpohjaista irrottautumista perussuomalaisten puolueesta säätiön tarkoitusta muuttamalla, niin tämä ei todellakaan olisi läpihuutojuttu, koska säätiön tarkoituksen muuttamiselle on säätiölainsäädännössä asetettu erityisiä vaatimuksia. Irrottautuminen tai selkeä pesäero voi olla sekä sinisten että perussuomalaisten ensisijaisena intressinä.

Säätiön perustaja voi toimia säätiön johdossa ja usein näin onkin, kun kyse ei ole testamentilla perustetusta säätiöstä. Johdon tehtävänä on pääsääntöisesti edistää säätiölle asetetun tarkoituksen toteutumista, eikä perustajan edun toteutumista. Jos säätiön johto haluaisi jatkossa tukea myös sinisten puolutoimintaa, niin kyseeseen voisi tulla alkuperäistä tarkoitusta lähellä oleva lisätarkoitus. Alkuperäistä tarkoitusta lähellä oleva lisätarkoitus voisi olla lähtökohta mahdolliselle sääntömuutokselle, vaikka muutama muukin mahdollisuus tulee mieleen.

Voisi myös kuvitella, että keskusteluagendalla olisi säätiön tarkoituksen muuttaminen ainoastaan sinisten toiminnan tukemiseen ja edistämiseen. Säätiölain 6:2 §:n 1 momenttiin liittyi kolme edellytystä, joiden kaikkien on täytyttävä, jotta säätiön johdon velvollisuus muuttaa säätiön tarkoitusta olisi käsillä. Ensinnäkin varojen käyttämisen on oltava mahdotonta, vaikeutunut olennaisilta osin, vähintään huomattavalta osalta hyödyttöä tai vastoin lain määräyksiä. Toiseksi varojen käyttämisen vaikeuden tulee olla sidoksissa säätiön tarkoitukseen, ja kolmanneksi varojen käyttämisen vaikeuden tulee johtua olosuhteiden muutoksesta. Kaikki kolme edellytystä ei ole selkeästi täytynyt ellei katsota, että perussuomalaisten nykyiseksi ominaisuudeksi luonnehdittu äärimmäinen maahanmuuttovastaisuus on säätiölain tarkoittama olosuhdemuutos, jonka perusteella säätiön sääntöihin kirjattua tarkoitusta voidaan muuttaa.

Nykyolosuhteiden valossa tarkasteltu tilanne eroaa tukisäätiön historiassa tapahtuneesta olosuhdemuutoksesta siten, että aikoinaan perussuomalaisten tukisäätiön perustanut SMP ajautui konkurssiin ja tästä syystä varojen käyttäminen SMP:n toiminnan tukemiseen on muuttunut mahdottomaksi. Perussuomalaisten tukisäätiön varojen käyttäminen perussuomalaisten puoleen toiminnan tukemiseen ei ole muuttunut samaan tapaan mahdottomaksi, kuin SMP:n ajaututtua konkurssiin, mutta sen voidaan katsoa vaikeutuneen. Täyttääkö tukisäätiön varojen käyttämisen vaikeutumisen säätiölain tarkoittaman varojen käyttämisen olennaisen vaikeutumisen ja onko vaikeutumisen olemassa säätiölainsäädännön mukaisia perusteluja? Mielestäni on epävarmaa onko kyseessä säätiölain 6:2.1:n tarkoittama tilanne säätiön johdon velvollisuudesta muuttaa säätiön tarkoitusta.

Olennaisuuden ja epätarkoituksenmukaisuuden vaatimus voi tulla kysymykseen kun säätiötoiminnan toimintaympäristö on muuttunut olennaisesti. Säätiölain 6:2.2:n tarkoittaa, että säätiön tarkoitusta voidaan muuttaa, jos tarkoitus on olennaisesti epätarkoituksenmukaistunut. Yleisesti ottaen kyseeseen voisi tulla tarkoituksen laajentaminen. Lainkohta kuitenkin saattaa edellyttää säätiön varallisuuden kasvamista, jonka takia säätiöllä olisi varoja jonkin alkuperäistä tarkoitusta lähellä olevan tarkoituksen toteuttamiseen. Vistbackan lausumien mukaan

näin ei ole, eli säätiön varallisuus ei ole kasvanut. Perussuomalaisten tukisäätiön alkuperäistä tarkoitusta lähellä oleva lisätarkoitus ei kuitenkaan ole täysin poissuljettu vaihtoehto.

Perussuomalaisen puolueen sekä sinisten puolueen toiminnan tukeminen ovat toisiaan lähellä olevia tarkoituksia, mutta säätiölain 6:2.3 asettama vaatimus, ettei uusi tarkoitus saa poiketa alkuperäisestä tarkoituksesta, ei yksin riitä tukisäätiön tarkoituksen muuttamiseen. Tätä tapaa analysoidessa tulee pohdittua sellaistaakin vaihtoehtoa, että siniset perustaisivat kokonaan uuden säätiön, jonka tarkoitus olisi perussuomalaisten sekä sinisten toiminnan tukeminen. Nyt olemassa oleva perussuomalaisten tukisäätiö luovuttaisi kaiken varallisuutensa uudelle säätiölle, jonka tarkoitus olisi pääpiirteiltään sama. Sääntöihin voitaisiin ottaa uuden säätiölain 6:2.4 tarkoittamia laista poikkeavia tahdonvaltaisia sääntömääräyksiä, kuten määräys, että perustaja voi halutessaan poiketa kaikista säätiölain 6:2 §:n edellyttämistä vaatimuksista.

Lisämerkityksen tapaukseen tuo perussuomalaisten tukisäätiön asema perussuomalaisten puolueen lähiyhteisönä. Voisiko tukisäätiö olla jatkossa sinisten tai molempien puolueiden lähiyhteisö? HE 6/2010 mukaan puolueen lähiyhteisöllä tarkoitetaan sellaista yhteisöä tai säätiötä ja niiden rahastoa, jonka puolue ilmoittaa asianomaisen yhteisön tai säätiön suostumuksella lähiyhteisökseen. VTV:n tehtävä on valvoa puoluelain (10/1965) noudattamista puolueen, puolueen lähiyhteisön ja valtionavustuspäätöksessä tarkoitettun yhdistyksen tilinpidossa ja varojen käytössä.¹⁵⁸ VTV:n tehtävä on joiltain osin päällekkäinen PRH:n valvontatehtävän kanssa. Tässä jäämistö- ja säätiöoikeudellisessa tutkielmassa asema lähiyhteisönä ei liity keskeisesti aiheeseen, joten tutkielmassa ei keskitytä laajemmin kiinnostavalta vaikuttavaan sivujuoneen.

Vaikka valvontatehtävä tilinpidossa ja varojen käyttämisessä kuuluu VTV:lle, niin sääntömuutoksen rekisteröiminen kuuluu rekisteriviranomaisen tehtäviin. Kaikki tapaukseen liittyvät seikat huomioiden, ei perussuomalaisten tukisäätiön sääntömuutos olisi läpihuutojuttu. Ensinnäkin PRH:n tulisi rekisteriviranomaisena tutkia täyttyvätkö sääntöjen muuttamiselle säädetyt edellytykset. Jos perussuomalaisten tukisäätiö on aikeissa muuttaa säätiön sääntöjä, niin sääntömuutoksesta on tehtävä ilmoitus säätiörekisteriin, eikä päätöstä muuttaa säätiön sääntöjä voi panna täytäntöön ennen päätöksen rekisteröimistä. Mikäli sääntöjen ja nimenomaisesti säätiön tarkoituksen muuttamisen edellytykset täyttyvät ja sääntömuutoksesta on tehty lain mukainen päätös, niin sääntöjen muutos rekisteröidään.

---

¹⁵⁸ HE 6/2010 vp, s. 6 ja 18.

Säätiö voi hakea PRH:lta sääntömuutoksen ennakkotarkastusta (SäätiöL 13:20 §). Lainkohdan ensimmäisen momentin mukaan rekisteriviranomainen voi tarkastaa säätiön tai sen perustajan aloitteesta säännöt tai niiden muutokset ennakolta ennen sääntöjen tai sääntömuutoksen ilmoittamista rekisteröitäväksi. Rekisteriviranomaisella ei ole pakottavaa velvollisuutta toimittaa ennakkotarkastusta kaikissa hakemuksissa.¹⁵⁹ Muutoksenhausta rekisteriviranomaisen päätökseen säätää laki Patentti- ja rekisterihallituksesta (578/2013), jonka 7 §:ssä säädetään oikeudesta hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen, kuten hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Jos perussuomalaisten tukisäätiö hakee tarkoituksen muuttamisen rekisteröimistä, niin on mahdollista, että rekisteriviranomainen antaa päätöksen, jolla uuden sääntömääräyksen rekisteröiminen evätään. Hallinnolliseen päätökseen tulee voida hakea muutosta ja hallintolain mukaisesti päätökseen on liitettävä valitusosoitus. Mikäli perussuomalaisten tukisäätiön johto käyttäisi oikeuttaan hakea muutosta rekisteriviranomaisen päätökseen sääntömuutoksesta, joka on evätty, osoitettaisiin valitus kirjallisena hallinto-oikeudelle. Tuomioistuin soveltaa lakia yksittäistapauksissa ja olisi mielenkiintoista seurata miten tuomioistuin soveltaisi lakia, jos juttu säätiön tarkoituksen muuttamisesta käsiteltäisiin hallintotuomioistuimessa.

Perussuomalaisen puolueen kahtiajaon, kahden ryhmän kiristyneiden välien jäljiltä ja perussuomalaisen tukisäätiön tarkoituksen sekä johdon näkökulmasta kokonaistilanne vaikuttaa ristiriitaiselta, eikä tilanteeseen ole yksinkertaista ratkaisua. Ellei sitten yksiselitteisesti ole niin, että perussuomalaisten tukisäätiön tarkoitus on tukea vain ja ainoastaan perussuomalaisia. Toisaalta en pitäisi mahdottomana, että tarkoituksen rinnalle voisi nousta alkuperäistä lähellä oleva tarkoitus eli sinisten tukeminen. Tähän asiaan tulisi todella saada VTV:n kanta, koska kyseinen säätiö on ilmoitettu perussuomalaisten lähiyhteisöksi. Molempien puolueiden tukeminen ei välttämättä vastaa säätiön ja kahden puolueen tosiasiallista tahtotilaa.

Yksi vaihtoehtoista on, että mahdollisesti tulevien tapahtumien myötä tukisäätiön johdolle syntyy peruste valittaa viranomaisen antamasta päätöksestä ja tällä viittaaan PRH:n kielteiseen päätökseen tarkoituksen muuttamisen rekisteröimisestä. Jos juttu päätyisi tuomioistuinkäsittelyyn, niin mikä sitten olisikaan ratkaistavana oleva oikeusriita? Ensinnäkin voisin kuvitella, että halutaan ratkaista ovatko muuttuneet olosuhteet sellaiset, että säätiön tarkoitusta voidaan lainmukaisesti muuttaa. Toinen kysymys varmaankin kuuluisi voiko alkuperäisen tarkoituksen rinnalla tukea alkuperäistä lähellä olevaa tarkoitusta. Toisen kysymyksen kaltaista muu-

---

¹⁵⁹ HE 66/2014 vp, s. 170

tosta saattaisiin pitää mahdollisena ilman asian käsittelemistä tuomioistuimessa, vaikka toki yleisesti ottaen tarkoitusta laajennettaessa odotusarvo on säätiön varallisuuden kasvaminen.

Kolmanneksi toivoisin oikeuden tulkintaa onko olemassa perustetta, jonka mukaan ennen lainmuutosta perustetulla säätiöllä olisi oikeus sisällyttää säätiön sääntöihin uuden oikeustilan mukaisia tahdonvaltaisia sääntöjä tarkoituksen muuttamisesta. Uuden 1.12.2015 voimaan tulleen säätiölain mukaan edellä kuvattua määräyksiä voidaan sisällyttää sääntöihin säätiön perustamisvaiheessa, joten lainsäädäntö kohtelee eriarvoisesti ennen lainsäädännön muuttamista sekä lainmuutoksen jälkeen perustettuja säätiöitä. Voimassa olevan lain mukaan perustamisvaiheessa säätiön sääntöihin voidaan ottaa tahdonvaltaisia ja lain edellytyksistä poikkeavia sääntömääräyksiä tarkoituksen muuttamisesta. Kyseinen uusi lainkohta (SäätiöL:n 6:2.4) ei koske valtaosaa Suomessa rekisteröityjä säätiöitä, koska ne ovat perustettu ennen lain muutosta. Tukisäätiön näkökantaa pohtien tämä oikeus kuuluu säätiön perustajalle, eivätkä SMP-läiset perustajat toimi aktiivisesti tukisäätiön hallituksessa.

Perussuomalaisten tukisäätiön puheenjohtaja Raimo Vistbacka on todennut, ettei perussuomalaisten puolueesta eroaminen olisi este jatkaa hallitustyöskentelyä säätiössä, mutta itse olen jokseenkin eri mieltä. Vistbackan mukaan säätiön säännöt eivät edellytä sitoutumista perussuomalaisiin tai mihinkään muuhunkaan puolueeseen. Tukisäätiön tämän hetkisen hallituksen toimikausi kestää ensi syksyyn ja säätiön sääntöjen mukaan hallitus valitsee itse uuden johdon. Toisin sanoen perussuomalaisilla ei ole vaikutusvaltaa säätiön hallituksen valintaan, vaan säätiö täydentää itse itseään.¹⁶⁰

Vistbackan kannanotto säätiön sääntöjen ulottuvuudesta ei ulotu säätiölainsäädäntöön, sillä säätiöoikeuden lakiin kirjattu oikeusperiaate johdon huolellisuus- ja lojaliteettivelvollisuudesta (SäätiöL 1:4 §) voi edellyttää sitoutumista perussuomalaisten tukisäätiöön, joka on perussuomalaisten lähiyhteisö. Vaikka säätiön sääntöjä voidaan luonnehtia säätiön perustuslaiksi ja säätiöiden toiminnan voidaan luonnehtia perustuvan osittain itsesääntelyjärjestelmään, niin tulee säätiöiden toiminnassa noudattaa sääntöjen lisäksi säätiölainsäädäntöä. On PRH:n tehtävä valvoa, että tukisäätiö noudattaa toiminnassaan säätiölakia ja säätiön sääntöjä, mutta perussuomalaisten lähiyhteisönä tukisäätiön valvonnasta vastaa myös VTV. Minun näkemyksen mukaan johdon huolellisuus- ja lojaliteettivelvoite saattaisi edellyttää tukisäätiön hallitusten jäsenten sitoutumista perussuomalaisiin, jonka lähiyhteisö tukisäätiö on.

---

¹⁶⁰ www.yle.fi Raimo Vistbacka jättää auki jatkonsa puolueessa, mutta jatkaa tukisäätiössä.

Tukisäätiön johto joutuu todenteolla pohtimaan saadaanko tilanne ratkaistua mieluisalla ja mielekkäällä tavalla. Minkälaisiin toimenpiteisiin oikeusjärjestys edellyttää perussuomalaisten tukisäätiön johdon tai valvontaviranomaisen ryhtymään? Onko perussuomalaisten tukisäätiön tarkoitusta mahdollista muuttaa lain tiukat vaatimukset täyttäen? Mikä on perussuomalaisten tukisäätiön johdon strateginen tavoite ja voidaanko se toteuttaa lainsäädännön puitteissa? Noudattaako perussuomalaisten tukisäätiö säätiölakia ja mikä tulee olemaan PRH:n ja VTV:n roolijako? Voimme vain jäädä seuraamaan perussuomalaisten tukisäätiön kehityskulkua näiden kahden puolueen sekä kahden valvontaviranomaisten välisessä jännitteessä.

5. JOHTOPÄÄTÖKSET

Testamenttisäätiön perustamisessa tulevat ensimmäisenä eteen jäämistöoikeudelliset kysymykset. Perimyoikeus antaa lakimääräisille perillisille oikeuksia, jotka saattavat vaikuttaa säätiön perustamiseen. Esimerkiksi rintaperillisellä on oikeus vaatia lakiosaansa siitä huolimatta, että perittävä olisi määrännyt testamentissa koko omaisuutensa luovuttamisesta säätiölle. Mikäli lakiosaan oikeutetut rintaperilliset eivät luovu lakiin perustuvasta osuudestaan perintöön, niin säätiötestamentilla annettuja määräyksiä ei voida täysin mitoin noudattaa, koska oikeusjärjestys suojaa rintaperilliselle kuuluvaa lakiosaa. Rintaperillisillä ja muilla parenteeliin mukaan perintöön oikeutetuilla sukulaisilla sekä valtiolla on myös lakiin perustuva oikeus moittia testamenttia, minkä perusteella testamentti saatetaan julistaa pätemättömäksi.

Vaikka säätiöoikeudessa ei ole säätiötestamenttiin liittyvää suoraa viittausta perintökaareen, niin säätiötestamenttia laadittaessa tulee huomioida testamentin ankarat muotovaatimukset pakottavana lainsäädäntönä, josta ei voi poiketa. Ankariksi luonnehdittujen muotovaatimusten lisäksi testamentissa tulee huomioida säätiölainsäädännössä esitetyt määräykset säätiön tarkoituksesta ja peruspääomasta. Perintökaari antaa perijöille oikeuden moittia testamenttia mikäli testamentin ankarista muotovaatimuksista ollaan poikettu. Ankaraluonteiset muotovaatimukset ovat testamenttia moitittaessa jäämistön suhteen oikeutena vahvempi kuin perittävän yksityisautonomiaan perustuva itsemääräämisoikeus. Mielestäni tässä suhteessa oikeudenmukaisuus ei välttämättä aina toteudu ja oikeusjärjestystä tulisi tarkistaa. Testamenttioikeudessa olisi kenties syytä tarkistaa myös holografisen testamentin digitaalinen käyttömahdollisuus, sillä asioiden sähköistymisen vaikutus kirjoittamiseen ja lukemiseen on väistämätöntä.

Testamenttiin perustuvan säätiön perustamiseen liittyy erilaisia epävarmuustekijöitä. Ensinnäkin rintaperillisten vaatimus lakiosasta saa vahvempaa suojaa verrattaessa säätiön perustajan tahtoon testamentata koko omaisuutensa säätiölle. Myös lesken oikeus pitää jäämistöä jakamattomana hallussaan on vahva. Säätiön perustajan laatima testamentti voidaan myös tiettyjen oikeudellisten perusteiden johdosta mitätöidä tai julistaa pätemättömäksi. Testamentti saatetaan myös jättää ilmoittamatta käräjäoikeudelle, se saatetaan hävittää tai testamentti voidaan säätiön perustajan määräyksestä peruuttaa, muuttaa tai tehdä uudestaan. Nämä seikat voidaan nähdä riski- tai epävarmuustekijöinä testamenttisäätiön perustamiselle.

Jäämistöoikeudellisiin epävarmuustekijöihin on mahdollista joiltain osin varautua. Ensinnäkin testamentti tulee laatia huolella ankaria muotomääräyksiä noudattaen. Määräämällä toimeenpanija voidaan varmistaa, että säätiön perustamisesta huolehditaan perustajan tahdon mukai-

sesti, kunhan toimeenpanija osoittautuu perustajan luottamukseen arvoiseksi, ilmoittaa testamentin ja tosiasiallisesti huolehtii säätiön perustamistoimista. Lisäksi sääntöjen laatiminen ja liittäminen testamenttiin antaa perustajalle mahdollisuuden vaikuttaa sääntömääräyksin säätiön alkavaan toimintaan. Tästä huolimatta testamentti voidaan julistaa esimerkiksi muotovirheen perusteella pätemättömäksi, vaikka testaattorin tahto olisi testamentata omaisuutensa hyödyllisen tarkoituksen hyväksi. Oikeusjärjestyksen takaama suoja testaattorin ja säätiön perustajan tahdolle ei ole riittävä, koska suoja voidaan murtaa ennen säätiön rekisteröintiä.

Mahdollisesti varmempi keino perustaa säätiö olisi tehdä se perustajan elinaikana, jolloin perustaja voisi lahjoittaa omaisuuttaan säätiölle pidättäen lahjoittamaansa omaisuuden hallintaja käyttöoikeuden itsellään. Säätiön perustaminen perustamiskirjalla kannattaa ottaa testamenttisäätiön rinnalla huomioon vaihtoehtoisena keinona aloittaa säätiötoiminta. Tällä tavalla perittävä voisi välttää testamenttisäätiöön liittyviä jäämistöoikeuden tuomia riskejä tai epävarmuustekijöitä, kuten rintaperillisen oikeus lakiosaan, testamentin ilmoittamatta jättäminen tai moitekanne. Säätiön perustamista elävien kesken voidaan pitää varmempana perustamistapana. Toisaalta perustajan kannalta ei ole tarkoituksenmukaista alkaa valmistella elinaikanaan säätiötä, jonka toiminnan olisi tosiasiallisesti tarkoitus alkaa tämän kuoleman jälkeen.

Säätiöoikeudessa lähtökohtana kaikkeen on säätiön tarkoitus, joka on keskeinen osa myös testamenttia. Perustajan tai perustajien tahdonilmaisu säätiön tarkoituksesta on säätiön toiminnan tärkein elementti. Ilman säätiön tarkoitusta tai kirjausta tahosta, jolla on valta antaa määräys perustettavan säätiön tarkoituksesta, ei testamentti täytä lain vaatimuksia. Tarkoitus on säätiölle ehdoton vaatimus oli kyseessä perustamiskirjalla tai säätiötestamentilla perustettava säätiö. Erityisesti tarkoitusta ja sen muuttamista koskevat sääntömääräykset tulisi tehdä säätiötä perustettaessa mahdollisimman lopullisessa ja toiminnan jatkumisen mahdollistavassa muodossa, jotta säätiötoiminnalle ominainen muuttumattomuus ei aiheuttaisi oikeusriitoja. Säätiötoiminnan sääntömuutoksiin johtavat dynaamiset olosuhteet, voivat saada vastaansa säätiön tarkoituksen muuttumattomuuden, jota oikeusjärjestys suojaa. Uusi oikeustila huomioi hieman laajemmin muuttuneet olosuhteet tarkoituksen muuttamisessa, mutta olosuhdemuutoksien ennakoiminen säätiö- tai testamenttioikeuden kannalta ei ole yksinkertaista.

Tarkoitukselle ja muille säätiöoikeuden periaatteille on lainmuutoksen myötä annettu kaksoisrooli oikeusperiaatteina ja lainpykälinä, mikä korostaa niiden painoarvoa säätiöoikeudessa. Periaatteet muun muassa ohjaavat ratkaisutoimintaa ja lisäävät ratkaisujen ennakoitavuutta, joten ne ovat myös perussuomalaisen tukisäätiön tapauksessa tutkittaessa oleellisia. Oikeusperiaatteet rakentuvat osittain päällekkäin ja jotkut periaatteista saattavat olla painoarvoltaan vah-

vempia kuin toiset. Säätiöoikeuden periaatteet luetellaan säätiölain 1 luvussa, joka sisältää yhdeksän lainkohtaa, mutta tarkka lukumäärä keskeisimmistä periaatteista jää epäselväksi.

Esimerkiksi säätiön johdon lojaliteetti- ja huolellisuusvelvoite on ollut oikeuskäytännössä esillä. Huolellisuus- ja lojaliteettivelvollisuus edellyttää hallituksen jäsentä osallistumaan säätiön hallintoon ja päätöksentekoon, jotta säätiö voi harjoittaa sen tarkoituksen mukaista toimintaa. Säätiölain 1:4 §:n mukaan johdon tehtävä on edistää säätiön tarkoituksen toteutumista ja säätiön etua. Liiketoimintaa (1:7 §) ja lähipiiriä (1:8 §) sääntelevät pykälät ovat puolestaan päällekkäinen osa edellisen lainkohdan sisään kirjattua tarkoitusta (1:2 §) siten, että säätiön tarkoituksena ei voi olla liiketoiminnan harjoittaminen eikä taloudellisen edun tuottaminen lähipiirille. Säätiön varainhoito ja sijoitustoiminta ovat taas rakentuneet limittäin toistensa ja muiden periaatteiden, kuten johdon huolellisuus- ja lojaliteettiperiaatteen kanssa. Edellinen kuvaus säätiöoikeusperiaatteista heijastaa niiden osittain päällekkäistä rakennetta. Lainmuutoksessa on korostettu säätiöoikeuden periaatteita ja myös tällä saattaa olla vaikutusta oikeuskäytännön lisääntymiseen. Nähtäväksi jää, tuleeko oikeuskäytäntöä muodostumaan lisää.

Toinen tutkielmassa lyhyesti mainittu tapaus säätiön tarkoituksesta oli Nuorisosäätiö, joka oli alkanut toimimaan tarkoitustaan vastaan. Valvonnan selvityksen alla on säätiön tarkoitus ja lain edellytys tarkoituksen hyödyllisyydestä. Arvioinnissa tulisi lainmukaisuuden ja tarkoituksen lisäksi huomioida periaatteet johdon tehtävistä, varainhoidosta, sijoitus- ja liiketoiminnasta. Jos säätiön toiminta ei täytä lain edellytystä tarkoituksen hyödyllisyydestä, niin säätiötä ei voi verotuksessa kohdella yleishyödyllisenä yhteisönä. Säätiön johdolla on velvollisuus muuttaa tarkoitusta jos säätiön varojen käyttäminen sille määrättyyn tarkoitukseen on hyödytöntä tai lain vastaista. Viime kädessä valvontaviranomainen voi määrätä säätiön lakkautettavaksi jos säätiön toiminta katsotaan jatkuvasti ja olennaisesti lain tai sääntöjen vastaiseksi.

Testamenttisäätiön perustamisessa on säätiölain 1 luvun oikeusperiaatteista merkittävin säätiön toiminnan tarkoitus (1:2 §) eli säätiön sääntöjen tarkoitussykälä. Säätiön toiminnan tarkoitus on määriteltävä ennen säätiön rekisteröintiä ja se on mainittava aina säätiötestamentissa sekä perustamiskirjaan liitettävissä säännöissä. Tarkoitus on säätiöoikeuden kantava oikeusperiaate. Tarkoitus ohjaa niin testamentin toimeenpanijaa tämän tehtävissä kuin säätiön hallitusta toiminnan alettua. Toimeenpanijan ja säätiön johdon tehtävänä on huolella toimien edistettävä säätiön tarkoituksen toteutumista. Tuomioistuimien antamissa ratkaisuisissa on tapauskohtaisessa arvioinnissa saatettu huomioida säätiön sääntöjen tarkoitussykälä, mutta säätiön tarkoitusta tai sen muuttamista ei ole riitautettu.

Säätiön tarkoitus ja tarkoituksen muuttaminen on ollut keskeinen tarkastelun kohde tutkielmassa. Erityiskysymyksien tarkastelussa on keskitytty testamenttiin perustuvaan säätiöön sekä perustamiskirjalla perustettuun tukisäätiöön. Tarkoituksen muuttamisen näkökulmasta testamenttisäätiön ja perustamiskirjalla perustetun säätiön oikeudellinen asema ei ole täysin sama, koska uudessa laissa säätiön perustajalle on säädetty oikeuksia. Perustajan oikeudet (SäätiöL:n 6:2.4) eivät koske testamentilla perustettuja säätiöitä, koska testamenttisäätiö on tarkoitus perustaa perustajan kuoleman jälkeen. Tapaustutkimus tukisäätiöstä painottaa säätiön tarkoituksen merkitystä ja kuvaa lainmuutoksessa säädettyjä tarkoituksen muuttamisen erityisiä edellytyksiä. Tarkoituksen muuttaminen edellyttää ennakoitusti säätiön perustamisvaiheessa asetettuihin tahdonvaltaisiin sääntöihin sisällytetyjä määräyksiä perustajan oikeudesta poiketa tarkoituksen muuttamisen vaatimuksista.

Vaikka säätiölainsäädäntö on muuttunut, niin säätiön luonteelle ominainen muuttumattomuus sekä perustajan tahdolle ja säätiön tarkoitukselle osoitettu suoja on yhä vahva. Tutkielman toisessa erityiskysymyksessä on keskitytty tarkastelemaan säätiön tarkoitusta ja sen muuttamista, kun taas ensimmäisessä säätiötestamenttia, ja siinä ilmaistua perustajan tahtoon perustuvaa tarkoitusta. Voidaan myös pohtia saako perustamiskirjaan liitetty säätiön tarkoitus vahvempaa suojaa kuin testamenttiin kirjattu tarkoitus, koska testamenttiin liittyvät epävarmuustekijät voivat murtaa oikeusjärjestyksen suojaaman perustajan tahdon ja säätiön tarkoituksen.

Lainmuutoksen myötä tarkoituksen muuttamiseen on osattu puuttua tarkistamalla lainsäädäntöä. Lainmuutoksen jälkeinen oikeustila tarkoituksen muuttamisen tahdonvaltaisten sääntömääräyksiä kannalta ei kuitenkaan anna selkeää ratkaisua tapaustutkimuksessa tarkasteltuun tilanteeseen ja siinä ilmenneeseen olosuhteiden muutoksesta johtuvaan oikeudelliseen ongelmaan. Uusi lainkohta (6:2.4) on kytketty säätiön perustamisvaiheeseen, joten se ei koske ennen lainmuutosta perustettuja säätiöitä, vaan pelkästään lainmuutoksen jälkeen perustettuja säätiöitä. Edellä mainittu lainkohta ei kohtelee säätiöitä yhdenvertaisesti, sillä säätiön perustamisen ajallisella ulottuvuudella on edellä kuvattua merkitystä. Tämän lisäksi perustamisvaiheilla on merkitystä siten, etteivät perustajan oikeudet ulotu testamentilla perustettuihin säätiöihin. Voisivatko nämä seikat olla perusteita riitauttaa säätiöiden epätasapuolinen kohtelu?

Lakiin kirjatun säännön mukaan säätiön rekisteröimisen jälkeen ei sääntöihin ole mahdollista kirjata perustajalle oikeutta määrätä tarkoituksen muuttamisesta toisin. Poikkeuksia lain asettamaan pääsääntöön ei ole, mutta ei myöskään ole täysi mahdottomuus, etteikö tuomioistuin voisi ratkaisullaan synnyttää uutta oikeuskäytäntöä ja tuoda ensimmäisen poikkeuksen säätiölain 6:2.4:n asettamaan pääsääntöön. Sääntömääräyksen rekisteröimisestä annettu päätös voi-

taisiin kenties riitauttaa erityisen painavasta syystä sillä perusteella, että vanhat ja uudet säätiöt ovat eriarvoisessa asemassa. Perussuomalaisten tukisäätiön perustajat ovat kuitenkin SMP:n jäsenistöä, joten tapaustutkimuksen tukisäätiöllä ei olisi vahvoja perusteita vaatia poikkeuksellisesti perustajalle kuuluvia säätiölain 6:2 §:n 4 momentin mukaisia oikeuksia.

Mikäli tukisäätiö yrittäisi muuttaa sääntöjen tarkoituspäätökseen, eikä rekisteriviranomainen hyväksyisi tällaista sääntömuutosta, niin tukisäätiö voisi riitauttaa päätöksen ja vedota siihen, että tarkoituksen muuttaminen on olosuhteiden muututtua johdon velvollisuus säätiölain 6:2.1:n perusteella. Tapahtumat saattaisivat johtaa siihen, että oikeuskäytännössä viittaukset säätiölakiin, erityisesti säätiön toiminnan tarkoitukseen ja tarkoituksen muuttamiseen, lisääntyisivät. Säätiöoikeuden tutkijan näkökulmasta tämä saattaisi olla jopa toivottavaa, vaikka oikeudenkäynnillä on yleisesti ottaen prosessina raskas luonne, eikä kustannuksiltaan vältyttäisi. Tuomioistuinprosessi säätiön tarkoituksen muuttamisesta saattaisi selkeyttää oikeustilaa entisestään, kun kyseessä on ennen lainmuutosta perustettu säätiö.

Olisi toivottavaa ja selkeyttävää, että syntyisi uutta oikeuskäytäntöä säätiön tarkoituksesta, olosuhteiden muutoksesta ja tarkoituksen muuttamisesta. Säätiön tarkoitusta ei kuitenkaan voi heppoisin perustein muuttaa, koska tarkoitus kuvastaa perustajan tahtoa, jota oikeusjärjestys suojaa. Toisaalta on vaikea kuvitella, että säätiön toimintaa kantavaan ydinperiaatteeseen voitaisiin luoda poikkeus. Luonteeltaan tarkoituspäätös vahvistaa säätiön toiminnan pysyvyyttä ja muuttumattomuutta. Oikeuskäytäntöä tarkoituksen muuttamisesta ei ole, joten kysymys voidaanko perussuomalaisten tukisäätiön tarkoitusta muuttaa on tällä hetkellä vielä avoin.

On huomionarvoista, ettei tapaustutkimuksen kohteena olevalla tukisäätiöllä ole niinkään varallisuutta, vaan säätiöllä on enimmäkseen velkaa. Tästä syystä sellainenkin vaihtoehto voisi tulla kyseeseen, että säätiön johto luopuisi hallituspaikoistaan ja antaisi mahdollisuuden ottaa uusia jäseniä hallitukseen esimerkiksi perussuomalaisista, joiden puolueen lähiyhteisö tukisäätiö on, ja jonka puolue toimintaa säätiön tarkoituksen on määrä tukea. Viimeisimpien tietojen mukaan tukisäätiön puheenjohtaja Vistbacka hakee sinisten jäsenyyttä.¹⁶¹ Tämä kertoo siitä, että tilanne elää. Tekeekö tukisäätiön johto seuraavan liikkeen vai ottaako säätiöiden valvontaviranomainen ensiaskeleen nykytilanteen purkamiseksi vai onko sittenkin niin, ettei tilanteessa ole minkäänlaista ongelmaa purettavana? Tukisäätiö ainakin pysyy, niin kauan kuin säätiö pystyy toteuttamaan tarkoitustaan, ja mahdollisuus muuttaa perussuomalaisten tukisäätiön tarkoitusta jää avoimeksi tapaustutkimuksessa esitettyjen arveluiden varaan.

---

¹⁶¹ www.yle.fi Raimo Vistbacka hakee sinisten jäsenyyttä.